

קובץ גליונות

תזריע-מצורע

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

"ענני שלא יאמרו מעשי

כשפים הם"

מצינו שאליהו בהר הכרמל התפלל בתפילתו מלכים (א,יח,לז) "ענני ד' ענני", ואז"ל ברכות (ח:) "ענני שתרד אש מן השמים, וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם".

והנה במצב קשה שאנו נמצאים בו ה", עלינו לבקש "עננו ד' עננו", עננו שתיפסק המגפה ועננו שלא יתגאו לומר: 'אנחנו ניצחנו את ה"קורונה"'.
וכן מצינו בדוד המלך ע"ה כשהלך להיחלם עם גלית הפלישתי ונאמר שם בשמואל (א, יז, לח-לט) "וילבש שאול את דוד את מדיו ונתן כובע נחשת על ראשו וילבש אותו שריון...ויאמר דוד אל שאול לא אוכל ללכת באל הכי לא ניסיתי". ובתרגום יונתן שם: "איר לית בהון ניסא" ופירש"י אין שבחו של נס בכך.

נורא למתבונן! דוד הולך להלחם עם הגיבור הגדול בתבל, אדם ענק מוגן בשריון עבה מכף רגל ועד ראש. ודוד לא מאומן כלל במלחמה. ובמקום לחשוב על הפחד שמא יחזור לביתו בארון מתים, הרי כל מה שמטריד בשעה זו את דוד הוא: מה יהיה מחר בכותרות. אם ח"ו יאמרו כולם: דוד בן ישי הגיבור הלאומי, ניצח את גלית. אז הפסדנו במערכה! כל הראש של דוד שקוע רק ב"ענני שלא יאמרו גבורת אנוש עשתה זאת".

במלחמת תשכ"ז התפללנו: עננו שתהא הצלה. אבל לא ביקשנו "שלא יאמרו מעשה כשפים הן". ואז, אחר הישועות המופלאות, שטף את הארץ מבו של כפירה של "כוחי ועוצם ידי", "כל הכבוד לצה"ל" וכו'. שש שנים לאחר מכן פרצה מלחמת יום כיפור שמתו בה כשלושת אלפים מישראל, ועוד אלפי פצועים ונכים ואלפי אלמנות ויתומים. במלחמת המפרץ ד' עשה עמנו חסד, שלא יכלו לומר...כחי ועוצם ידי". כל מה שהצבא הציע היה רק "ניילונים" ו"סלוטייפ". עלינו גם היום לבקש "ענני ד' ענני" עננו שתפסק המגפה, שיחוס ד' על פליטת עמו, ועננו שלא יתלו זה בהצלחה האנושית.

(הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א מוסף שב"ק)

לראותם

לראות את גדולי ישראל.

בס"ד עצומה למעלה מכל טעם ודעת אנו זוכים כבר כשבע שנים להגיש קמי התלמידי חכמים מיין הרקח עסיס רימונים מתורתם של רבותינו אדירי התורה ומעתיקי השמועה, והיו הדברים כדבש לפי הצורבים חמרא וחיי לפום רבנן, ותפילתנו שנוזה עוד רבות בשנים לשאוב ולדלות ולהשקות ממעין באר מיים החיים ואין מים אלא תורה ממלכי רבנן.

וראה זה חדש, הן הובא בגמרא ונשנה בספרי קדמונינו ענין ראת פני הצדיק שעושה רושם, ודמות דיוקנו של אביו נראית לו ומצילתו מן החטא, והיו ענין ראות את מורך ועל ידי זה מיתוסף לו אדם אוצר של יראת שמים, אשר לא ישווה לו ואין כמוהו למעלה וע"כ אצרנו בעוז חלצינו וחגרנו מתנינו, וביגיעה ועמל רב רצוננו להחל ולהביא בקובץ מיוחד זה גם מראות קודש ותמונות הוד ממסכת חייהם המופלאה והנשגבת של גדולי ישראל מרביצי התורה אשר לאורם צועדים בני התורה איש על מחנהו ועל ישיבתו, אשר יבחרו בקפידה וידוקדקו ביד אמן. ויעזור הקב"ה שיהיה זה לנו לעינים ועיני העדה יאירו עינינו תדיר.

נשמח לקבל מדי שבוע תמונות למדור חדש זה. יש להזהר מזכויות יוצרים וחשש גזל.

תמונות יש להעביר למייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com

מרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א בהבדלה במוצאי שביעי של פסח

מחבר ספר? הפרסום יקר?

פרסום במדור אוצר הספרים
ממוקד ומגיע בדיוק לקהל היעד
שאתה צריך!
וכל זה במחיר מוזל במיוחד
לתועלת המחברים.

**פנה עוד היום
למערכת 'קובץ גליונות'**

הקבצים הבאים

א' אייר	תזריע מצורע	י"ב תמוז	בלק
ח' אייר	אחרי מות-קדושים	י"ט תמוז	פינחס
ט"ו אייר	אמור	כ"ו תמוז	מטות מסעי
כ"ב אייר	בהר בחוקותי	ד' אב	דברים
כ"ט אייר	במדבר	ט' אלול	כי תצא
ז' סיון	חג השבועות- נשא	ט"ז אלול	כי תבוא
י"ד סיון	בהעלותך	כ"ג אלול	נצבים וילך
כ"א סיון	שלח	א' תשרי	ראש השנה
כ"ח סיון	קרח	ח' תשרי	האזינו-שבת שובה - יו"כ
ה' תמוז	חוקת	ט"ו תשרי	חג הסוכות

לעילוי נשמת

במלאת שנה לפטירתו
הגאון רבי **יצחק שלמה**
בן ר' שמואל **קרלבר** ז"ל
נלב"ע ג' ניסן תשע"ט
תנצב"ה

הודעה חשובה

בימים אלו כאשר חלק ממוקדי ההפצה אינם
פעילים, נשמח במי שמעוניין להיות נציג
הפצה בביתנו.

ניתן לעדכן במס' 053-3145900
או במייל k.gilyonot@gmail.com
בברכת בשורות טובות
מערכת 'קובץ גליונות'

לידיעת המפרסמים

למערכת הקובץ גליונות יש תפוצת מייל
גדולה, ובפרט בימים אלו ניתן לפרסם ולהגיע
לקהל יעד גדול.

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:
יש לבחור בלחצן קופות נוספות,
חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486
קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262
ע"ש קובץ גליונות

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005
מייל: k.gilyonot@gmail.com
כתובת: **רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק**

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף
ע"י שליחת מייל לכתובת:
kovetz+subscribe@googlegroups.com

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

גיליון מס' 380 פרשיות תזריע מצורע
תש"פ שנה שמינית

רוצה להקדיש את יקירך ולהיות
שותף בהפצת דברי התורה של
רבינו? כאן זה המקום 053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

דבר העורך

השלום וברכה לכל ידידי היקרים
נמצאים אנחנו עדין תחת הצער על ההפסד הגדול שלא זכינו השנה להשתתף
בסיום הש"ס וכל התורה כולה המפורסם של רבינו בערב פסח. (לאחר שמעל
שלושים שנה ברציפות זכיתי להשתתף במעמד נשגב זה) אמנם החובה להשמע
להוראות גוברת על הכל כי בריאות הציבור חשובה מאד, כבר בתחילת המצב
אמר רבינו לכל השואלים שיאמרו פרק תהילים איזה שירצו לאחר כל תפילה,
ושמעתי שלמתעקשים לשאול איזהו הפרק יבחרו לילך בו, נענה, פרק צ"א
בתהילים יושב בסתר וכו' שכידוע זה פרק המכונה שיר של פגעים להינצל מכל
פגע. וראיתי בספרו של ידידינו הרה"ג ר' הלל קופרמן על מדרש תהילים את
המדרש שיובא להלן ובסוגרים תוספות כפי ששמע מרבינו:

כי בי חשק ואפלטוהו, אשגבהו כי ידע שמי. רבי יהושע בן לוי בשם רבי פינחס בן
יאיר אמר מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה ואינן נענין, (מכל מקום גם בזמן
הזה יש לנו להרבות בתפילה, שאם נזכה יתקבלו). על ידי שאינן יודעין בשם
המפורש, (לפי דבי המדרש הללו ביאר מרן שליט"א בסידורו את הלשון הנאמרת
בברכת התורה: 'כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך שמה', ולכאורה למה הקדים את
בקשה 'יודעי שמך' לפני בקשת 'לומדי תורתך לשמה', שהיא עיקר ענינה של
הברכה? ולפי דברי המדרש הללו אתי שפיר, שעי' ידעת שמו נזכה שתתקבל
תפילתנו ונחיה לומדי תורתך לשמה). אבל לעתיד לבא הקב"ה מודיע להם שמו,
[שנאמר] 'לכן ידע עמי שמי' (ישעיה נב, ו), באותה שעה הן מתפללין ונענין, [שנאמר]
יקראני ואענהו.. אמר רבי יצחק בשם רבי חייא אם מבקשים הם אותי בשעה
שמגיע להם צרה, מיד אני עונה אותן, (גם ריב"ל בשם רבי פינחס בן יאיר מודה
שתפילה בעת צרה נענית אף בזמן הזה שאין אנו יודעים את שם המפורש).

יצוין כי רבינו שב ואומר שהבוטח בה' חסד ורוע יסובבנהו ומלבד להתחזק
בתפילה אין לחוש כלל (כמובן להישמע להוראות הרופאים כפי הענין). והדאגה
היא ראש לכל הצרות.

וידועים דבריו בספרו המפורסם ארחות יוסר ערך 'פחד ודאגה' וז"ל הקדושה:
"יש אנשים שמפחדים תמיד ומתייראים מכל מיני פורענויות כגון ממחלות
וממלחמות ומאנשים רעים וכו', והם כל ימיהם בפחדים ורעדות ודאגות מכל
מיני דברים, שמה יהיה כך ושמה כך... וגם הדאגות מזיק לגוף וגורם לכל מיני
מחלות ר"ל.

וכל זה ממיעוט אמונה, שאם היה מאמין באמונה שלמה שהכל בא מהקב"ה ואין
אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אם כן מה לו לפחד:
אם ח"ו נגזר עליו - אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא נגזר - אין לו מה
להתיירא. ואנחנו תמיד כל רגע ביד ה', בין בזמן מלחמה ובין בזמן שלום, והרבה
דרכים למקום. ואין לפחד רק מהקב"ה, ולפחד שמה יעבור על אחת מהעבירות
ח"ו או לא יקיים המצוות, וחוש מזה אין לפחד כלום. ואף על גב דמצינו שצריך
זהירות כמו שכתוב: דבר בעיר כנס רגליך, רעב בעיר פזר רגליך - הוא מדין
השתדלות בכל דבר מה שאפשר, אבל הפחדים והדאגות אין להם מקום.
ואין לדאוג - רק על התורה ומצוות."

ואוסיף במאמר המוסגר שזכורני שאחד בא לפני רבינו וסח בפניו שיש לו כמה
מיני פחדים אמר לו רבינו, תלמד תורה ועל ידי זה יסורו ממך כל הדאגות, וציטט
לו דברי אבות דרבי נתן פ"כ רבי חנניה סגן הכהנים אומר כל הנותן דברי תורה
על לבו מבטלין ממנו הרהורי חרב הרהורי רעב הרהורי שטות הרהורי זנות
הרהורי יצר הרע הרהורי אשת איש הרהורי דברים בטלים הרהורי עול בשר ודם
שכן כתוב בספר תהילים על ידי דוד מלך ישראל פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות
ה' ברה מאירת עינים וכו' ע"ש.

ונסיים בתפילה להקב"ה שיסיר מעלינו מר המוות הזה והאר עינינו פן אישן המוות
ולכל בית ישראל תבוא הרווחה רפואה לחולים ומדווה ומנוח לבריאים שלא יחלו
ונוכל כולנו שוב להיעשות אגודה אחת יחדיו לעשות רצונו ולע

ממכת קי"ץ הרי"א
צחק פלד

פשט על הפרשה

מת. כי נרפא הנגע. לכא' אם הוציאו האבנים
המנוגעות ובנו אחרות לא נרפא הנגע אלא הבית
נרפא והי' צ"ל כי נרפא הבית. וי"ל דנגע אין מובן
על אבנים רק על בית דאבנים בעלמא אין מטמא
בנגעים וכיון שלא חזר הנגע לבית הרי נרפא
הנגע, והא דאבנים מנוגעות מטמאין שם הוא
מפני שכבר נטמאו ואפי' יסור מהן הנגע יטמאו.
(סעמא דקרא)

וספרתם לכם

במ"ח קנינים התורה נקנית

במעוט סחורה

כמה וכמה פעמים נכחתי ליד רבינו שליט"א כשבא
לפניו יהודי שמחזיק תורה, והציגוהו קמיה רבינו
שליט"א ואמרו לו שיש לו הרבה זכויות שמחזיק
אברכים וכדו'. ורבינו נפנה אליו ושואל אותו האם
אתה לומד גם בעצמך, ומחזקו למעט בסחורה
ולעסוק בתורה. וזכורני שנכנסתי עם יהודי צדיק
שהדפיס לי כמה מספרי ואמר לו רבינו בזה"ל
"תדפיס גם ספר משלך בעצמך".

ופעם אחת הגיע ראש מוסד אחד עם נדיב שעוזר
לו הרבה למוסדותיו, ושאל אותו רבינו כהנ"ל האם
הוא בעצמו עוסק בתורה, ואותו גביר היה נבוך
מחמת שכנראה לא היה רגיל לעסוק בתורה. ושוב
אמר לו רבינו שעליו להשתדל למצוא זמן לעסוק
בתורה בעצמו. ואותו ראש מוסד חשש שמא אותו
הגביר יקצץ בתרומותיו מחמת הערתו של רבינו.
אך לבסוף היה להיפך בדיוק שאותו גביר אמר
שהכי ריגש אותו הביקור אצל רבינו שליט"א,
ושקיבל על עצמו מכאן ואילך לעסוק יותר בתורה.

(קניני חיים מהדורה חדשה)

מאת ידידינו הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א

שו"ת בענין השמחה בראש חודש

- א. ש. מובא שהסטייפלר היה שותה מעט יין
בר"ח, מהו שורש מנהג זה האם מחמת
מצות שמחה או מחמת דין כבוד.
ת. שניהם.
- ב. ש. כתב השו"ע סי' תי"ט מצוה להרבות
בסעודת ר"ח, האם דין זה הוא מחמת מצות
שמחה או מחמת דין כבוד.
ת. כבוד ר"ח.
- ג. שאלה: האם מצוה זו להרבות בסעודת ר"ח
הוא חיוב גמור או רק מצוה לכתחילה.
תשובה: מצוה.
- ה. שאלה: מה הנפק"מ אם דין זה הוא חיוב או
מצוה.
- ו. תשובה: אם קשה לו.

(ימי שמחה)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

ותלמדם חוקי חיים - פרק י"א וְהָצִיל הַלְחוּצִים

ואת הלחץ - זו הדחק

אחד המכשולים הכי חמורים, שעל זה יחסי הורים - וילדיהם נגדעים באחת, היא על ידי התנהגות קטנה ולא נכונה בזמני לחץ. כשאדם לחוץ - הוא מלחץ. הדברים אמורים ביום יום אבל בעיקר בזמנים הלא שגורתיים. כשהורה מתנהג בצורה לא זהירה הוא יכול לגרום למכשול אדיר ולקרע שאינו מתאחה בהתנהגות הילד. בדברים אלו אין חידוש אך נתבונן כיצד אפשר להימנע בכך, באספקלריה המאירה של תהלוכות רבינו שליט"א. נדרשנו לנושא זה בעקבות בקשת רבים מקוראנו שיחי', עקב התקופה האחרונה שנועדה לנו מן השמים, בו המשפחות והילדים נצורים בבתים כל היום, ובמקרים רבים ההורים או הילדים נמצאים במתח ובלחץ מהמצב, והתגובות הבלתי צפויות יכולות להיות חלילה הוות אסון לדורות. פשוט וכמובן, כי נדרשת זהירות בשמירה על כללי הבריאות, כמו שציוות תורה ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, אבל המתח הקיים סביב הנושא הוא רחוק ממצות 'ונשמרתם', ואדרבה, זה מרחיק את הנפש משמירת התורה.

תקופת קורונה שנת תש"פ: בני הבית נוהרים במצות הבריאות, ובכניסה לביתו של מרן שליט"א שמים בחיך על היד חומר חיטוי.

זמן המסוגל לכעס

זמני הלחץ כלפי הילדים נחלקים לשנים: לחץ בתוך הבית ולחץ מחוצה לו. זמני ומועדי הלחץ שבתוך הבית מכיר כל אחד: בערבי שבתות ומועדים, או בשעות הבוקר לפני היציאה ללימודים, כל בית וסדרי הלחץ שלו... חכמינו כבר הזהירו אותנו כי באותם זמנים חובה כפולה לנהוג בסבלנות. ראה במשנה ברורה הלכות שבת (סימן ר"ז סק"י) שמזהיר בהלכות ערב שבת, כי אל לו לאדם להטיל אימה יתירה בתוך ביתו, ע"ש את הקלקול שבדבר.

'לאט' בדוקא!

צריכים להבדיל ולא לערבב, בין מדת הזריזות שרבינו ניחון בה, למדת הסבלנות שניתן למלא על כך כרך שלם מהנהגותיו, לנושא הרוגע שלו בכל קיום המצוות והתורה, - כל זה אינו העיקר במאמר הזה, הנושא הוא: לא להגיב בפזיזות מתוך לחץ ומתח.

אגב, מעניין לציין עדות מפי נהגו האישי והמסור של רבינו, הר"ר ישעי' אפשטיין שליט"א. לדבריו, הוא הבחין לא פעם כי דווקא בזמנים בהם מסביב כולם לחוצים, כמו לפני אירוע גדול, דווקא אז נוהג רבינו בסבלנות וישוב הדעת כפול, ניכר עליו כי הפזיזות היא נטע זר אצלו, וכי אדרבה, הוא בכוונה תחילה מראה שאין להילחץ ולמהר אלא יש לעשות מה שצריך ובמתנינות.

כך לדוגמא, נהג באחד הימים, עת עמד לפני נסיעה ארוכה (ברחבי כמה ערים, בתקופת ערב הבחירות ברחבי הארץ), וכן בנסיעה הדו - שנתית שלו לירושלים עם להבחל"ח הרבנית ע"ה בחול המועד להקבל פני חמיו מרן הגר"ש זצוק"ל, בני הבית שהתלוו היו תמיד לחוצים להגיע בזמן שקבעו לביקור, שלא לאחר רגע, ומרן שליט"א שליו ורגוע, והתארגן לנסיעה בישוב הדעת ורוגע, ובלי שום לחץ ופזיזות.

ובל נחשוב שאיחרו... תמיד הגיעו בשעה הידועה, אבל את ההכנות עשה ברוגע ובלי שום לחץ.

נוסיף עוד דוגמא מבדיקת חמץ, אותה עורך רבינו מידי שנה בערב פסח במשך מספר שעות, במהלכו בודקים חפץ אחרי חפץ. הגבאים שמלווים את הבדיקה מעידים כי על אף הטירחא הגדולה, והמאמץ האדיר בלעבור את כל הבית, רבינו משקיע כוחות וסבלנות במידה יתירה שלא יהיה שום לחץ ומתח על אף אחד מבני הבית.

אירע פעם, וכשבדק את אחד מארונות הבגדים, הוציאו את ערימת הבגדים לבדוק שאין תחתיהם שום חשש חמץ ח"ו, ומתוך מהירות החזירו את הדברים שלא לפי הסדר, נענה רבינו ואמר: צריך לסדר כל דבר במקומו שלא יהיה הדבר לטירחא עבור הרבנית (ע"ה) שכן הצער והטירחא שעלול להיות לה מזה גם הוא דאורייתא!!!

הכנה כפולה לזמני לחץ, לדאוג להיות רגוע ביותר. רבינו בבדיקת חמץ בסבלנות ורוגע במשך כשלוש וארבע שעות.

מי לוחץ אותך?

מעניין להרחיב מעט על הלחץ:

אל מעונו של רבינו הגיע בחור והתלונן שהוא מרגיש לאחרונה לחץ פנימי מאוד חזק, הוא מאוד לחוץ, ורוצה את עצמו של רבינו.

רבינו הביט בו בחיך: מי לוחץ אותך, אולי תוספות קשה שאתה לא מבין? הבחור 'ניסה' להסביר, אבל רבינו חזר על הדברים והבהיר לו כי הלחץ האמיתי צריך להיות רק מול קיום התורה והמצוות. ולא מ'מה יאמר'...

אב נוסף נכנס אל רבינו ואמר שהוא חש כשהוא לומד עם בנו כי הדבר מלחץ את הבן, רבינו הביט בו והבין מהשאלה כי מי שלחוץ הוא דווקא האבא, וענה קצרות: תשב ותלמד איתו בלי לבלבל את המוח (כלומר, במקום לאמץ את הראש במחשבות האם הילד נלחץ, פשוט תלמד איתו...)

כלל הדברים, להיות חכם עיניו בראשו ובזמנים שנראה שעלול להיות לחץ ומתח להקפיד כפלים להיות סבלני ושלא לעשות מעשה פזיז שאת המחיר אחרי זה אי אפשר לשלם.

המתח יעבור

חלק נכבד מהלחץ מגיע ממתח. המתח מביא בעקבותיו מעשים שלילים והתוצאות - מי יודע.

באחד מערבי ראש השנה נכנס אל רבינו בעל תוקע ותיק קרוב לשלושים שנה ותינה את צערו, שהשנה הוא מנסה להכין את עצמו ולתקוע אבל לא עולה בידו תקיעות ראויות, והוא במתח אדיר מי יודע מה יהיה בראש השנה.

רבינו הרגיעו, אל דאגה, הכל יסתדר. וצירף ברכה חמה.

'אבל מה עם המתח?' שאל בדאגה הבעל תוקע.

אהה, הרגיע אותו רבינו בנעימות - הוא יחלוף מיד אחרי שתתקע... הלה חיך בהבנה והרוגע תפס את מקומו. מיותר לציין כי כל התקיעות עברו בהצלחה.

במאמר הבא, על הורים לחוצים מאירועים חוץ לבית: ביקורי משפחה ופגישות עם העולם החיצון.

סבלנות דווקא בזמני לחץ. רבי ישעי' אפשטיין עם רבינו שליט"א (המשמש כסנדק)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✎ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש להוסיף על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש ש"ה", או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוהה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוהה - 4310

ארבעה צריכים חיזוק (כרכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תשב"ד

שיחה מיוחדת למנהלי התתי"ם ומחנכים – אסרו חג פסח

לימוד תשב"ד בעת הזאת

המצב כעת הוא שיש סכנה שהציבור יהיה ביחד, ולכן הילדים לא לומדים בחדרים, וגם בישיבות אי אפשר ללמוד בהיכל הישיבות כמו שצריך, וחסר תורה, חסר זכות התורה.

אבל בעזרת השם יש תכניות ויש תקווה בקשר לישיבות שזה יסתדר בצורה שאפשר יהיה להמשיך ללמוד בלי סכנה, וגם בחדרים יכול להיות שיהיה אולי איזה עצה שיוכלו להמשיך ללמוד בחדרים, אבל בינתיים אי אפשר.

וזה חסר, ראשית הבעיה היא מה יהיה עם הילדים, שנמצאים בבית ולא לומדים, וחוסר הלימוד מוריד את המדרגה שלהם. אבל זה חסר גם לכל כלל ישראל!

מלמדי תינוקות מצדיקי הרבים

מצינו בגמרא (ב"ב ח, ב) שמלמדי תינוקות נקראים מצדיקי הרבים, והם מזכי הרבים, רבי בחיידר שמלמד ילדים הוא מצדיק הרבים, מזכה הרבים, כי הוא מתוך כיתה עם הרבה ילדים ומזכה אותם, וכיתה זה ציבור – רבים.

ובנוסף לזה גם כל ילד בפני עצמו, כשהוא גדל הרי הוא ממשיך הלאה ללמוד ונכנס לישיבה קטנה ולישיבה גדולה וממשיך בכלל, וכל ההמשך הזה הוא מכוח היסוד שקיבל מהמלמד, והמלמד הוא המזכה את כל התורה של הילד, וכל מה שעתיד הילד ללמוד במשך החיים שלו זה מכוח המלמד ושייך גם לו.

וכתוב בחובות הלבבות (שער אהבת השם פ"ו) שמי שמזכה אחרים ומשפיע עליהם, כל הזכויות של המושפעים ובניהם וצאצאיהם שייכים למשפיע, וכגון ילד שקיבל השפעה וגדל ונעשה תלמיד חכם בתורה, ואחר כך יש לו משפחה וילדים שגם הם מושפעים ממנו, כל המעשים הטובים של הילדים שייכים למשפיע הראשון, למלמד!

לכן מלמדי תינוקות נקראים מצדיקי הרבים ואין לשער את גודל הזכות שלהם. אבל עכשיו זה חסר.

וביותר הרי אמרו (שבת קיט, ב) אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, כל קיום העולם הוא בזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, בזכות לימוד תורתם, אפילו שהם קטנים ואינם חייבים כלל ללמוד, כי הם לפני בר מצוה ולאו בני חיובא, אף על פי כן התורה שלהם מעמידה את העולם, והעולם קיים בזכות תורתם, ומי מלמד אותם? המלמד! נמצא שהמלמד הוא מצדיק הרבים ומקיים את כל העולם.

לכן מצדיקי הרבים זה זכות גדולה מאד.

כגודל הזכות – גודל החיוב

אבל זה גם חיוב גדול מאד, וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ג, טז) כי לפי גודל המצוה יגדל עונש מי שיחדל לעשותה, והיינו שכל דבר שהוא מצוה גדולה, אם לא מקיימים אותה זה

חטא יותר חמור, והביא ראיה לזה משתי מצוות: הא' מצות מילה, שאם אדם לא מל, עונשו כרת, למרות שאינו עושה כלום וזה רק שב ואל תעשה, אבל כיון שהמילה היא מצוה גדולה מאד שדוחה שבת ונכרתו עליה שלוש עשרה בריתות (נדרים לא, ב) לכן יש כרת על ביטולה אפילו שאינו עושה שום מעשה, וגם מצות קרבן פסח, מי שלא הקריב קרבן פסח עונשו כרת, מפני שזו מצוה גדולה מאד. וכך גם מצדיקי הרבים, לפי גודל הזכות שבו, אם יכולים ולא עושים זה דבר חמור מאד.

הקשר עם התלמידים בתקופה זו

אבל עכשיו אי אפשר לזכות את הרבים בצורה הרגילה, מפני הסכנה שיש בזה, וצריכים למצוא עצה איך להמשיך את הזיכוי הרבים ולהיות מצדיקי הרבים.

ולמשל אפשר דרך הטלפון לדבר עם התלמיד, ללמוד עם התלמיד בטלפון, לימוד שמעניין, שהתלמיד ייהנה מזה, או לעמוד בקשר עם ההורים ולתת הדרכה להורים מה שהם ילמדו עם הילדים שלהם בבית.

יש הרבה צורות שאפשר להמשיך את הזיכוי הרבים אפילו בלי החיידר, כמובן זה לא אותו הדבר כמו בחיידר, אבל זה גם כן הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, והוא אותה הזכות.

וכאמור יש תקווה בעזרת השם שאפשר יהיה להחזיר את החדרים, שימצאו איזה עצה שיוכלו להמשיך ללמוד בחדרים בלי סכנה, אבל עדיין לא ידוע איך, וגם בישיבות, זה יותר קל, וכבר יש תקווה גדולה מאד עם תכנית איך להחזיר את הלימוד בישיבות בלי סכנה, יש תקווה שהכל יסתדר.

קיום העולם בזכות עסק התורה

אבל העיקר הוא לדעת את החשיבות של הבל תינוקות של בית רבן, לימוד תורה של ילדים, וגם כל לימוד התורה, שבזכות זה העולם קיים, כמו שכתוב (ירמיה לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", היינו שאם לא היה לימוד התורה יום ולילה, לא היו שמים וארץ, וכן הארץ הנפש החיים (ד, יא ועוד) שאם היה רגע אחד בלי עסק התורה בכל העולם, מיד היה העולם נחרב חס ושלום.

ועסק התורה נקרא לא רק כשלומדים, אלא גם מה שהוא הכשר לצורך התורה, כגון מה שצריכים לנוח כדי ללמוד, שזה גם כן עסק במצוה, כמו שמצינו בשלוחי מצוה שפטורין מן הסוכה, וגם בלילה הם ישנים חוץ לסוכה, ופירש המרדכי (סוכה תש"מ) הטעם בזה "משום דכשנחים וישנים בלילה להנאתן יכולין לעסוק למחר טפי והוי הכל בכלל עוסק במצוה", והיינו מפני שכאשר הם ישנים חוץ לסוכה, הם נחים יותר טוב, ויכולו מחר לעשות יותר טוב את המצוה שהם חייבים, וכיון שעל ידי זה תתקיים המצוה יותר טוב, נקראים בזה עוסקים במצוה.

וכן כתב הרמב"ם (הלכות דעות ג, ג) שמי שישן לשם שמים כדי שיהיה לו כוח לעבודת השם הוא עובד השם בשנתו, וגם השינה שלו היא עבודת השם, אפילו השינה, שהיא בשב ואל תעשה, נחשבת לו כעבודת השם, וכן כל מה שהוא לצורך עבודת השם וצורך תרי"ג מצוות נקרא עבודת השם.

וכאמור החידוש בתינוקות של בית רבן, שהם עצמם עדיין קטנים ואינם חייבים ללמוד כלל, שאין איסור ביטול תורה לקטנים אם אינם לומדים, אבל כשהם לומדים זו זכות גדולה מאד שהעולם קיים בזכותם!

והמלמדים הם מצדיקי הרבים, שמלמדים כיתה של ילדים, ואפילו ללמד ילד אחד, הרי האחד הזה, המלמד נותן לו אהבת תורה, ואחר כך הוא נעשה בעל משפחה וכל הילדים שלו וכל הצאצאים שלו עוסקים בתורה בזכות המלמד, והמלמד יש לו את זכות התורה של הצאצאים של הילד הזה, ואחר כך יהיה עוד דור, וכל הדורות שאחרי זה כולם ממשיכים ועוסקים בתורה בזכות המלמד, ויש לו את הזכויות של כל המשפחות האלה.

זכויות עד סוף כל הדורות

וגם על משה רבינו אמרו חז"ל (אבות ה, יח) משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, וזכות הרבים תלוי בו פירושו שכל המעשים הטובים של הרבים שנעשו מכוחו שייכים לו ונוקפים לזכותו, כמו שאמרו שם להפך על ירבעם בן נבט שחטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו, והיינו שכל החטאים שעושים אלו שהם גרם להם, נוקפים לחובתו ונחשב כמו שהוא חוטא, כי הוא גרם את החטאים.

ואילו משה רבינו, כיון שהוא זיכה את כלל ישראל בתורה, כל התורה והמעשים הטובים שעושים כלל ישראל עד סוף כל הדורות שייכים לו, ומשה רבינו זוכה ומקבל עוד ועוד עולם הבא בשביל המעשים הטובים של כלל ישראל.

ואף שמשה רבינו בודאי לא חסר לו עולם הבא, אבל אין סוף לתענוגי העולם הבא, ומשה רבינו זוכה לעוד ועוד תענוגי העולם הבא בזכות מה שהרבים עושים מכוחו.

וזוהי מעלת מצדיקי הרבים שאין סוף לזכויות שלהם בעולם הבא, וגם בעולם הזה הם זוכים לחיים טובים ומאושרים, פירותיהן בעולם הזה, כמו שאמרו (פאה א, א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם, ומי שמוזכה את הרבים בתורה הרי כל התורה שלומדים מכוחו שייכת לו, וזוכה בה לפירותיהן בעולם הזה, לחיים טובים ומאושרים בעולם הזה מלבד הקרן הקיימת לו לעולם הבא.

המשך זיכוי הרבים בימים אלו

אבל צריכים להשתדל להמשיך בזה גם עכשיו, שאי אפשר ללמד בחדרים, אבל כמו שכבר אמרנו אפשר דרך הטלפון, או לשלוח דפי לימוד שיוכלו ללמוד בהם, להמשיך כמה שאפשר את זיכוי הרבים בתורה לתלמידים, כל אחד ואחד, כל מלמד להמשיך את הזיכוי הרבים, ואין לשער את הזכות בזה.

ובחובות הלבבות (אהבת השם פ"ו) כתב "וראוי לך אחי לדעת כי זכויות המאמין, אפילו אם יהיה מגיע אל התכלית הרחוקה בתיקון נפשו לאלוקים יתברך, ואילו היה קרוב למלאכים במידות הטובות ומנהגיהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו, אינם כזכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות בעבור זכויותם בכל הימים ובכל הזמנים".

היינו שאפילו אם יהיה אדם עם כוחות עצומים כמו מלאך ויעשה מעשים טובים עם כל כוחותיו העצומים, זה לא מגיע לזכויות של מוזה הרבים, כי מוזה הרבים אין לשער את זכויותיו, שיש המון מעשים טובים של כל הציבור שאדם יחיד לא

שייך שיעשה אותם בעצמו, אבל אם הוא מוזה הרבים הרי זה כמו שהוא עושה בעצמו ויש לו את הזכויות האלה לפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

וכאמור בעיקר למעשה צריכים להמשיך לעמוד בקשר עם הילדים, שימשיכו ללמוד האלה, בצורה מעניינת, שיהיה להם טעם בלימוד הזה, וזוהי הזכות הגדולה מאד, להמשיך את הזיכוי הרבים של מצדיקי הרבים.

מלמדי תשב"ר מקיימים את העולם

וזו גם זכות שמגינה על כל הדור, והעולם קיים בזכותם, כמו שמוזכר בגמרא (בשבת שם) שאביי ורב פפא דיברו על מעלת התורה של ילדים, ושאלו מה עם התורה שלנו, ואמרו שאינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא, הבל פיהם של תשב"ר הוא הבל שאין בו חטא, והתורה שלהם מגינה על הדור יותר מהתורה של אביי ורב פפא, עד כדי כך, ואם כן מי שמוזכה אותם ומלמד אותם הוא מקיים את העולם, המלמדים מקיימים את העולם! ולכן צריך שימשיכו גם עכשיו.

אבל יחד עם זאת לזכור שיש סכנה ולשמור על כללי הזהירות, וכן התפילה בציבור כעת זה דבר מסוכן, ואי אפשר לקיים את התפילה בציבור. בעזרת השם נוכה בקרוב לישועה קרובה שיוכלו להמשיך ללמוד כמו שצריך.

*

שאלה: היות שהלימוד דרך הטלפון בודאי אינו כמו הלימוד הרגיל, במה יתמקדו המלמדים, האם בלימוד העיקרי, כגון בכיתות הגבוהות שלומדים גמרא להתמקד דווקא בגמרא, ובכיתות של משניות – משניות, ובכיתות של חומש – חומש, או ללמוד יותר דברים שמושכים את הלב?

רבינו שליט"א: מה שמוזכר את הלב, מה שיותר מעניין, זה העיקר, לימוד שמעניין ומושך את הלב, גם בגמרא, מה שיותר מעניין, מה שיהיה יותר, שירתק וימשוך אותם יותר. העיקר שיהיה דבקות בתורה, כל אחד לפי טבעו.

שאלה: כמה הורים שואלים, שילדים בגילאי שתים עשרה יושבים בבית ומאבדים את המימד של הזמן, כי הם נמצאים כל הזמן בבית, וישנים מאוחר וקמים מאוחר. עד כמה צריכים להקפיד איתם על זמן קריאת שמע ותפילה?

רבינו שליט"א: בדרכי נועם, רק בדרכי נועם, בלי כפייה.

שאלה: ובדרכי נועם לנדנד להם?

רבינו שליט"א: לא, לא לנדנד. הילד גם כן יודע מה שטוב, רק צריכים לתת לו עידוד שהוא ירצה, עידוד שיהיה לו חשק, שיקבל חשק. אבל בכפייה זה לא משפיע בכלל, להפך, כפייה גורמת תוצאה הפוכה (ריאקציה), אסור להכריח ילד, חינוך בכפייה זה חינוך הפוך, זה מביא לתוצאה הפוכה, חינוך הוא רק בצורה מעניינת, ובצורה של ידידות, מתוך אהבה.

בדרך כלל הילד מטבעו עושה את מה שהאבא עושה, כמו שהאבא עושה גם הוא עושה, כי יש טבע של חיקוי, ומה שאביו עושה ממילא גם הוא עושה, אבל אם מכריחים אותו אזי התוצאה היא הפוכה. צריכים לחנך רק בדרכי נועם, ושלא ירגיש שיש להורים ביקורת עליו, כי אם הוא מרגיש את הביקורת זה כואב לו מאד, ועלול לבוא מזה לפריקת עול. זה כלל בחינוך, שהילד לא ירגיש ביקורת עליו.

שואל: יישר כוח.

רבינו שליט"א: שיהיה בהצלחה!

פרשת תזריע מצורע תש”פ לפ”ק * גליון 26 * עיה”ק ירושת”ו * כתבי תלמידים

ולקח למיטה שתי ציפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת
ואזוב

גסות הרוח וחומר השלכותיה

פירש רש”י “לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטפוט
דברים לפיכך הוזקקו לטהרתו ציפרים שמפטטים תמיד בצפוף
הקול, ועץ ארז לפי שהנגעים באים על גסות הרוח, ושני תולעת ואזוב
- מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב.”

מבואר כי הנגעים באים על לשון הרע ועל גסות הרוח, ושני הדברים
עניינם אחד, שמתוך גסות הרוח באים לידי לשון הרע וזלזול באחרים,
וכידוע שגאוה היא השורש לכל המידות הרעות.

והנה יש מידות רעות של תאוות הגוף, שאינו מזיק לאחרים כי אם
לעצמו, שהוא זולל וסובא, אבל אינו גונב כמו בן סורר ומורה, ובזה כל
הנזק הוא לעצמו, שהתאוה מגשמת את האדם ומזיקה לנפשו, וכו
שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (א, ל) “כי כל זמן שהאדם הולך אחרי
התאוה נמשך אחרי תולדות החומר וירחק מדרך הנפש המשכלת
ואז יתגבר יצרו עליו”, והיינו שהרדיפה אחרי התאוה הגשמית מזיקה
לנפש האדם, וכן להיפך שבירת התאוה הגשמית מרפאה את הנפש.

אמנם מי שיש בו גאוה וגסות הרוח מזיק גם לאחרים, שזה מביא
לידי לשון הרע שמצער את אחרים, וכן מביא לזלזול בהורים ומורים,
שההורים מצטערים יותר כשהבן אינו מתנהג כראוי, וכן כל מידות
רעות שיש לאדם, הרי הוא נעשה בזה כמו “רודף” שמצער ומזיק
את אחרים.

ומלבד עונשי הגיהנום בעולם הבא, נענשים גם בעולם הזה עבור
מידות רעות, וכמו שמצינו בריש מסכת פאה הרבה ענייני מידות
טובות ודברים שבין אדם לחברו שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה,
וכך גם להיפך, מידות רעות אדם אוכל פירותיהן ונענש עליהם כאן
בעולם הזה. (להלן הבאנו את המקור שציין רבינו על כך).

וכגון מה שכתוב במשלי (כד, יז) “בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו
אל יגל לבך פן יראה השם ורע בעיניו והשיב מעליו אפו”, והיינו
שאם אדם שמח במפלתו של אויבו, אפילו שהאויב הוא רשע, ששונא
אותו שנאת חנם, אם שמח במפלתו צריך לחשוש “פן יראה השם
ורע בעיניו והשיב מעליו אפו”, וביארו המפרשים כי הכעס שיש
בשמים על אותו האויב יעבור ממנו, ובמקומו יענישו את זה שמח
במפלתו, והיינו שיש עונש חמור אפילו על מידות רעות שבלב, וכל
שכן התנהגות בידים שגורמת צער למישהו אחר, ובפרט אם ההורים
מצטערים, זהו דבר מסוכן מאד.

(משיחות רבינו שליט”א)

‘זכיום השמיני ימול כשר ערלתו’

המצוה שבמילה שבבשרו

איתא במנחות מג: על דוד המלך ע”ה שנכנס למרחץ ואמר אוי לי
שאני ערום מן המצוות, עד שנזכר במילה ונתייבשה דעתו. וקשה
דבגמ’ סוטה י: איתא דדוד נולד מהול, וא”כ לא היתה לו כלל מצות
מילה ובמה נתייבשה דעתו.

ואמר רבינו שליט”א דהנה באמת גם אם היה דוד נימול ע”י אחרים
בקטנותו, ג”כ יקשה דהרי לא עשה הוא המצוה, אלא ע”כ צ”ל ששמח
בזה שהוא מהול עתה, שזהו שלימות, וכדמצינו שערל פסול לעבודה
וכו’, או שהביאור ע”פ דברי הבית הלוי שיש מצוה נמשכת של מילה,
בעצם הדבר שהוא מהול, וא”כ לפי שני ביאורים אלו לא יקשה כלל,
שהרי שייכי שפיר גם אם נולד מהול.

[א.ה. עיין במהרש”א בסוטה שם שתיירץ כעין דברי רבינו, וע”ע בפרי
יצחק ח”ב סי’ ל’ מש”כ בזה].

(מקונטרס הערות וביאורים בעניינים שונים)

‘כולו הפך לבן טהור הוא’

איסור תלישת סימני טומאה

הנה קי”ל דמנוגע שהפך כולו לבן טהור ואפ”ל שנשאר בו הסימן
טומאה של שער לבן [עי’ נגעים פ”ח].

וקשה האיך הוא יכול ליטהר, הלא בשביל זה צריך לגלח תגלחת
מצורע ואינו יכול משום דב’ שערות מעכבות בתגלחת זו, כדאיתא
שם [פ”ד מ”ד], ואסור לו לגלח את השער לבן דהו”ל תולש סימני
טומאה ועובר משום ‘השמר בנגע הצרעת’, ואע”פ שעכשיו הוא
כבר טהור הא אמרינן בשבת [קל”ב:] דאיכא לאו גם בקציצת נגעים
טהורים.

ותירץ רבינו שליט”א דיש לומר דהא דנאסר קציצת נגעים טהורים
זהו רק בנגע עצמו, דגם נגעים טהורים נקראים נגע והוו בכלל השמר
בנגע הצרעת, אולם הסימני טומאה אי”ז נגע, רק דכיון שהוא תולשן
הוא מטהר עי”ז את הנגע וגם זה נכלל בלאו דהשמר בנגע הצרעת,
אבל בנגעים טהורים שאי”ז מטהר את הנגע אין איסור לקצוץ
הסימנים.

(מקונטרס הערות וביאורים בעניינים שונים)

הנה נתפרסמו מכבר מכתבי מרן שליט"א ומרן הגר"ח שליט"א להנחותינו כמה עלינו להתחזק בתקופה קשה זו, ובראשונה הורו כאצבע על איסור לשון הרע אשר נתפרש עונשו בפרשתנו 'כדר ישב', כאשר הוא הפריד בין איש לאשתו וכו' ולכך גם הוא כדר ישב. ומן הראוי להאריך א"כ בדברים בחומר האיסור ודרכי החיזוק וההרחקה ממנו, ונביא כאן מעט מדברי מרן שליט"א בזה, כפי שהשיגה ידנו כעת.

קושי הזהירות מלשון הרע - אפילו אצל אמוראים

עוד דבר שראוי להתחזק, זהירות מלשון הרע, אפילו לשון הרע שאינו מזיק לשום אדם, אבל זה לשון הרע, קבלת לשון הרע או דיבור לשון הרע, זה דבר שקשה מאד להיזהר בו.

אנו רואים שבתפילת שמונה עשרה מבקשים "נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה", וזו תפילה של אמוראים (כדאיתא בברכות י"ז), אמוראים התפללו על עצמם נצור לשוני מרע! היינו שביקשו רחמים לא להיכשל בלשון הרע, או על כל פנים באבק לשון הרע, ורואים שאפילו אמוראים היו צריכים סייעתא דשמיא לא להיכשל בלשון הרע או במרמה, בלי רחמי שמים וסייעתא דשמיא אי אפשר להינצל מזה!

ואם אמוראים היו צריכים להתפלל על זה, קל וחומר אנחנו, כמה אנו צריכים לבקש רחמים שלא להיכשל בלשון הרע. אך המציאות היא שלא מרגישים כן, ומי מבקש בתחנונים נצור לשוני מרע? וכי אנו יכולים לומר על עצמנו שאנו מתחננים? בדרך כלל אדם חושב שהוא יכול להיזהר, ואינו מרגיש שצריך סייעתא דשמיא, וזה לא נכון! אם אמוראים היו צריכים תחנונים, קל וחומר שכל אחד ואחד צריך. וכדי לזכות בזה, העצה היא רק ללמוד את החפץ חיים ושמירת הלשון, ללמוד את ההלכות ואת דברי המוסר, מהו החטא, ומה הזכויות בשמירת הלשון.

[הדברים הנ"ל נלקטו מתוך הספדים שנשא מרן שליט"א על מרן הגראי"ל זצ"ל בשיבת אורחות תורה, ועל מרן הגר"י אדלשטיין זצ"ל בנאות יוסף ב"ב, ומרגלא בפומיה דמרן שליט"א להזכיר ענין זה במספר, לעורר את הרבים לזכות הנפטר, ואף לאחרונה כאשר נלב"ע גיסו הצדיק רבי יצחק דוד ברטשטיין זצ"ל בר"ח אדר תש"פ ונמנע מרן יבלח"ט מלהספיד מפני היום, אך האריך בדברים אלו לזכות הנפטר.]

שכר ועונש על מידות ולה"ר - גם בעולם הזה

יש גם עונשים וייסורים בעולם הזה, כגון על עבירות שבין אדם לחברו, מי שעושה רעה לחברו בעולם הזה, מן השמים גומלים עימו רעה בעולם הזה, מידה כנגד מידה. כמו שמצינו בריש פאה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, וכתב הרמב"ם בפירוש המשניות

שהדברים הנזכרים שם הם מצוות שבין אדם לחברו, שבעבורם זוכה האדם לפירות בעולם הזה "בעבור שנהג מנהג הטוב בין בני אדם", וכך גם להיפך על עבירות שבין אדם לחברו יש ייסורים בעולם הזה, שהם הפירות, מלבד הקרן של גיהנום הקיימת לעולם הבא.

ובמקום אחר הביא מרן שליט"א מדברי הירושלמי (פאה א, א) כי בדורו של דוד היו נופלים במלחמה, מפני שהיו בהם בעלי לשון הרע, ובדורו של אחאב היו מנצחים במלחמה, מפני שהיו בעלי מידות טובות, ולא הלשינו לאיזבל על הנביאים שהוחבאו במערה. והיינו כנ"ל, שבשכר מידות טובות זוכים לחיים טובים בעולם הזה, ועל מידות רעות נענשים בעולם הזה, מידה כנגד מידה.

לשון הרע מונע הצלחה

לשון הרע הוא חטא חמור מאד, ועל זה מתפללים ומבקשים 'נצור לשוני מרע', וכבר הפליגו חז"ל בערכין (טו, טז) בחומר עוון לשון הרע עד כמה שהוא איום, ומונע גם הצלחה בתורה, אם הפה מדבר לשון הרע אין הצלחה בתורה.

וגם בשידוכים אין הצלחה אם לא נזהרים מלשון הרע, וראיתי בעצמי מעשים שהיו, שהשידוך התעכב בגלל חוסר שמירת הלשון שהיו מדברים לשון הרע, וכשהתחילו להקפיד על שמירת הלשון באה הישועה! וכן היו הרבה מעשים באנשים שסבלו צרות, וכשהתחילו להיזהר בשמירת הלשון - עברו הצרות.

התועלת מלימוד ספר 'חפץ חיים'

באחת משיחותי ציין רבינו שליט"א כי כבר בספר אפיקי ים (חלק שני בתחילת הספר) הביא מדברי אחד הרבנים בדור הקודם, שמי שילמד בספרי החפץ חיים, זה ישפיע עליו מאד, ויקבל השפעה עצומה מזה, וזה לשונו שם: ללמוד בכל יום ספרי מוסר, ובפרט בספרי חפץ חיים ושמירת הלשון, והלומדים עם חבורה יקבעו לפחות איזו פעמים בשבוע ללמוד בהם, כי אין קץ להתועלת היוצא מזה כאשר ראינו בחוש, ע"כ.

מאורחות רבינו

הרגיל בתורתו ושמעותיו של מרן שליט"א יבחין בדבר מופלא, כי הנה למרות שרגיל מרן להביא דברים רבים מרביותיו או שאר ת"ח מדור זה או שלפניו, אשר נשא ונתן עמהם בהלכה ובאורחות חיים, כמעט לא נזכר בשיחותיו שם אדם, ואף בספרו מעשה אשר ארע עם אי מי מדור קודם או מדור זה, נדיר שיזכיר מרן את שמו של בעל המעשה, וכמדומה שכמעט ולא מזכיר כי אם את שמות הגדולים המפורסמים, וגם זאת לא בהכרח.

ופעמים ישמע הדבר כחוסר כשרון בצורת הסיפור, שכידוע כאשר מסופר מעשה או שמועה בשם מאן דהו, הרי זה מעורר ומגביר את התעניינות השומעים.

אכן המתבונן יראה כי מובלעת בזה הנהגה מכוונת מעומק בינתו של מרן, לבל ישמע איזה גנאי או זלזול בבעל המעשה או השמועה, שלא יבין השומע איזו ביקורת נסתרת על אותו אדם, ולא יבואו בזה המספר והשומע לכלל אבק כל שהוא של לשון הרע...

והוא נורא למתבונן!

פניני חשוקי חמד

מאוצרותיו המתוקים של מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
חבר מועצת גדולי התורה. רבה של שכונת 'רמת אלחנן' ב"ב. זראש כולל 'בית דוד' חולון

להציל את האלמן או את הנשוי

ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת... (יב-ו).

שאלה: שני חולים שבאו לבית חולים ויש תרופה רק לאחד מהם למי יתננה, לאלמן או לאדם נשוי, מדובר שלשניהם יש ילדים ושניהם תלמידי חכמים, אלא שאחד מהם אלמן והשני נשוי, ואם ימות תתאבל עליו אשתו מאד והצער שלה יהיה רב?

תשובה: נאמר בתורה בפרשת תזריע (ויקרא יב ו) 'ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת. וכתב על כך בעל הטורים, בכל מקום מקדים תורים לבני יונה חוץ מכאן, לפי שאינו מביא אלא אחד, שאם ימצא יונה לא יקח תור, לפי שבן זוגו מתאבל עליו, ואינו מזדווג לאחר, עכ"ל. הרי שהתורה דורשת מעמנו שנרחם על התור שישאר לבד, ויתאבל עליו ולא יזדווג לאחר. אם כן אולי נלמד גם לעניינו שיש לרחם יותר על הנשוי, ולתת לו את התרופה, כי אחרת תתאבל עליו אשתו ולא תזדווג ותתעגן. ויעוין במסכת גיטין (דף לג ע"א) ושמעה וידעה ולא מינסבא ותקנת עגונות הוא דאיכא, וכתבו שם התוס' (ד"ה ושמעה) אף על גב דבדין לא מינסבא, חשיב עיגון וכו', עכ"ל.

והנה בספר אילת השחר (פרשת תזריע) העיר לפי בעל הטורים למא לא הוכיחו חז"ל ממקרא זה שצער בעלי חיים אסור התורה? ואולי אפשר להשיב, שהרי התורה לא אסרה להביא תר לקרבן, אף שיש כאן צער בעלי חיים. ואם כן מה שהתורה אמרה להקדים את הבן יונה, היינו כדי להשריש בנו את מדת הרחמנות, אבל לא משום צערה של התר.

עוד אפשר להשיב ולכן לא הוכיחו חז"ל ממקרא זה דצער בעלי חיים דאורייתא, משום דיתכן שאין איסור מהתורה לצערם, ורק כשמביאים קרבן לריצוי לפני השי"ת צריך קרבן זה להיות נקי מכל רבב של צער ואפילו לבעלי חיים, אחרת אין זה ריצוי. ונכתב מזה שמצינו שלא מברכים שהחינו על נעלים חדשות כי הוא צער בעלי חיים, כמבואר בשדי חמד (ח"ו מערכת ברכות סימן ב אות ב) בשם שו"ת יד יצחק (להגרא"י גליק זצ"ל, ח"ג טו"ס שכ) ובכפ החיים (סימן כב ס"ק מח) בשם מור ואהלול, דכמו שאין אומרים 'תבלה ותתחדש' (כמבואר בסימן רכג ס"ו) על בגד זה גם לא מברכים עליו שהחינו. אבל עדיין לא שמענו מכאן לחיים הפרטיים שאסור מהתורה לצער בעלי חיים.

ובפרט לפי מה שכתב רבי חיים פלאגי ברפואה וחיים (פי"ב ע"ד) חז"ל: כשיש חולה בתוך ביתו, יעשה ותרנות, אפילו עם עוף השמים, ובדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים. וכך כתב ברוח חיים (ארי"ח סימן תרה אות ב) חז"ל: וכן נהגו במי שהוא חולה, ומבקש רחמים, שמשליכים מאכל לעופות על הגגות, כדי לרחם על הבריות. ובוזה יזכה שירחמו עליו מן השמים כדברי חז"ל, עכ"ל. ואם כן היולדת הבאה לבקש רחמים ולומר תודה, אל לה לגרום בקרבנה צער לבעלי חיים.

ואם כנים אנו עדיין לא שמענו מכאן לשאלתנו כשאנו דנים מי יחיה ומי לא יחיה, אך בכל זאת אם אין לנו כל שיקול את מי להקדים, אולי יש להתחשב בצער האשה שתישאר האלמנה בעגונותה. (חש"ח גיטין לג ע"א).

מי יאמר את פרשת היולדת, הבעל או האשה

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא (יב-ב).

שאלה: כתב בביאור הלכה (סימן א ד"ה ופרשת עולה) לגבי אמירת סדר הקרבנות. כבר מבואר בספרים גודל המצוה ומה טוב למי שנהוג בזה, שילמד מתחלה את ענינים האלו מן הגמרא או מספרי הרמב"ם, כדי שיבין אחר כך מה שהוא אומר, ובוזה תחשב לו כאילו הקריב ממש קרבן.

ויש לשאול יולדת שבזמן שבית המקדש היה קיים, היתה צריכה להביא קרבן ביום מלאת ימי טהרה, לבן לאחר מ"א יום מהלידה, ולבת לאחר פ"א יום מהלידה, האם צריכה בזמן הזה לומר פרשת קרבן יולדת? ומי יאמר זאת הבעל או האשה?

תשובה: בשו"ת בנין שלמה (סוף סימן א ד"ה ואגב) תמה למה השמיטו הפוסקים את פרשת יולדת, שעל הבעל היה להקריב קרבן יולדת ביום מ"א לזכר או ביום פ"א לנקבה, ואם כן האידנא צריכה היולדת לומר פרשה זו, מהתחלת פרשת תזריע, עד זאת תורת היולדת, כדי לקיים ונשלמה פרים שפתינו, וכמו שתקנו לומר פרשת חטאת ואשם וקרבן עולה ויורד. ועיין שם שהסתפק שאולי הבעל צריך לומר זאת, שהרי בזמן הבית היה הוא צריך להביא עבורה את הקרבן שהוא חייב באחריותה, אך מסיק שהאשה צריכה לומר זאת.

ובספר דרך פקודיך (מצות מילה חלק היבבור אות כח) כתב בשם התבואות שור, שביום מ"א לזכר ויום פ"א לנקבה יאמר הבעל פרשת הקרבנות של היולדת כי בכל הקרבנות ונשלמה פרים שפתינו. (נהביאו בפתחא זוטא (וי"ד סימן קצד סק"א) הביא הערה נחמדה בשם הגה"ק מהרצ"א זצ"ל שלכן בפרשת תזריע לאחר סיום הפרשה כתוב, זאת תורת היולדת, ולאחר מכן כתוב ואם לא תמצא ידה, והלא פסוק זאת תורת, היה צריך לבא לאחר גמר כל הפרשה, אלא שהתורה באה לרמוז גם על הזמן הזה, שזאת תורת, כשיחריב הבית, די יהיה באמירת תורת הקרבנות, ואז לא יצטרכו לומר פסוק ואם לא תמצא ידה, כי לגבי אמירה כל אחד יכול להביא קרבן עשירי. הרי שכתב שהבעל צריך לאומרו.

שאלה: מי שאמרה קרבן יולדת

האם כשיבנה בית המקדש תביא גם קרבן?

תשובה: בביאור הלכה (שם) כתב כאילו הקריב 'ממש' קרבן. אמנם נחלקו בזה הפוסקים, שבשו"ת חקרי לב (ארי"ח סימן ב) כתב שיצטרך להקריב קרבן, וראיה לכך מרבי ישמעאל בן אלישע שכתב על פנקסו כשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה (שבת דף יב ע"ב), ומשמע שאין די באמירת הפרשה. וכן כתב בשו"ת לב חיים (ארי"ח סימן כט).

וכן נאמר ביומא (דף פ ע"א) האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב שיעור, ופרש"י שאם יבנה בית המקדש בימיו יביא קרבן חטאת על שגגתו, משמע דבזמן שאין מקדש אין לו תקנה ואפילו בדברי תורה ולכן יהיה צריך לכתוב כמה השיעור שאכל, שידע אם חייב חטאת או לא.

וכן העיר בשו"ת הר צבי (ארי"ה ח"א סימן א) שאי אפשר לומר דע"י לימוד חשיב ממש כאילו הקריב בפועל. דאם כן בטלה הקרבת הקרבנות, דכל אחד יאמר פרשת חטאת ויפטר, ותורת הקרבנות מה תהא עליה, אלא מסתבר דאמירת הפרשה מגינה לפי שעה, עד שבמהרה יבנה המקדש ואז מחויב להקריב קרבן לכפרתו.

ובספר דרך פקודיך (הקדמה אות ז) כתב בשם הרמ"ע מפאנו כשיבנה בית המקדש יצטרכו להביא כל התמידים והמוספים שחסרנו בגלותנו, וכדאמרינן בתפילה ואת מוסף יום השבת 'הזה' נעשה ונקריב לפניך, הרי שאמירת הפסוקים לא מהני אלא עד שיבנה בית המקדש.

אמנם בבן יהוידע שבת (שם) כתב שזה תלוי במחלוקת אמוראים במנחות (דף קי ע"א), שמבואר שם, אמר ריש לקיש מאי דכתיב 'זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם' כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם. ולפי זה לריש לקיש, הרי זה רק כאילו הקריב, בכף הדמיון ולא שממש הקריב, ולכן כשיבנה בית המקדש צריך להביא קרבן, אבל לרבא סובר שמועיל הקריאה במקום קרבן ממש, וכשיבנה בית המקדש לא יבא קרבן דהוי חולין בעזרה, כיון שנפטר לגמרי בקריאתו, ודוקא בזמן הזה נפטר בקריאה, כיון שאינו יכול להביא קרבן, הרי זה כעשירי החולך ממקום למקום שנהנה מהצדקה וכשבא לביתו אינו צריך לשלם, אבל בזמן המקדש לא היה יכול להפטר בקריאה בלבד. נובח הסביר שלכן רבי ישמעאל כתב על פנקסו כשיבנה המקדש אביא חטאת, ולמה לא כתב הטייתי, ואז ממילא חייב חטאת, אלא שהוא כתב זאת קודם שקרא הפרשה, כדי להתחייב בקרבן, וכוון שלא להפטר באמירת הפרשה].

ובשו"ת לב חיים (שם) כתב בשם ספר מקראי קודש למהרח"א, ביותר מכך, שלריש לקיש כשאין בית המקדש קיים הזה כאילו הקריב קרבן, אבל בזמן המקדש אין מועיל האמירה וצריך להביא עולה ומנחה, ולרבא גם בזמן המקדש אם קרא הפרשה אין צריך להביא קרבן עולה ומנחה.

והחיד"א בספרו ראש דוד (פרשת צו ד"ה א"נ) כתב שראה מפרשים שחקרו מאחר שכל העוסק בתורה כמקריב קרבנות אין כל כך תועלת בבית המקדש, ותירצו שכל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן היינו חלק גבוה, אבל לא חלק הכהנים, ורצונו יתברך שהכהנים הם יקחו חלקם, וכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, עוד תירצו שחשיב כמקריב קרבן, אבל אינו מצוה מן המובחר, שיחשב כאילו הקריב מחלביהם ומשמניהם, ובשני תירוצים אלו חולקים ריש לקיש ורבא, שריש לקיש סובר כתירוץ הראשון שקריאת הפרשה אינה מועילה כי אם לחלק ה' ולא לחלק הכהנים, ולכן הוי רק כאילו הקריב קרבן. ולזה הקשה רבא מה אם עולה ומנחה, שהרי בעולה אין חלק כהנים, ולכן הביא רבא שהוי כהקריב ממש, אלא שאינו מצוה מן המובחר, ולכן מה

שאמר רבי ישמעאל אקריב חטאת שמינה, שהיינו שאקריב חטאת של מצוה מן המובחר. (נדה יח ע"ב. ע"ש עור).

אשת כהן, שיעודת שתלד זכר, האם צריכה להוציא כסף ללדת בבית חולים פרטי

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא (ויב-ב).
שאלה: אשת כהן אשר צריכה ללדת, ובבדיקת אולטרא סאונד התברר שהעובר הוא זכר האם צריכה להוציא כסף כדי ללדת בבית חולים פרטי, שבוודאי אין שם טומאת מת?

תשובה: כתב הש"ך (ור"ד סימן שעא סק"א) בשם הרוקח (סימן שטו) אשת כהן שמעוברת מותרת ליכנס באהל המת, דספק ספיקא הוא שמא נפל הוא או שמא נקבה הוא. כלומר דאמרינן ביבמות (דף קט ע"א) שכל היולדות מחצה זכרים, ומחצה נקבות, ויש גם מיעוט שמפילות. והקשה המגן אברהם (סימן שמג סק"ב) שצריך עיון דבלאו הכא מותר דטומאה בלועה אינה מטמאה.

ותירץ המשנה ברורה (סק"ג) בשם הנהני חיים, שכוונת הרוקח, דאשת כהן שקרבו ימיה ללדת מותרת ליכנס לכתחילה באהל המת, דאף שנראה לנו שודאי תלד שם ולד ושמא יהיה זכר ויטמא שם, אפילו הכי מותר דספק ספיקא הוא שמא יהיה נקבה ושמא יהיה נפל.

והקשה הפרי מגדים (א"א סק"ב) שכיון שרוב הנשים אינן מפילות, ספק זה כמאן דליתא דמי, וגם שאין עושין ספק ספיקא בידים, ע"ש. ואולי אפשר לתרץ על פי מה שכתב המהר"ם ש"ך (מצוה תח) דאמרינן בשבועות (דף יח ע"ב) אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים זכרים, דכתיב 'להבדיל בין הטמא ובין הטהור' וסמך ליה 'אשה כי תזריע וילדה זכר'. ולמה מקבל דוקא שכר זה. וכתב שהנה לכאורה מן התורה אינו חייב לפרוש מאשתו סמוך לוסתה, שהרי יש לאשה חזקת טהרה, וגם חזקה אורח בזמנו בא, אך לפי מה שכתב הריב"ש (סימן קצט) שהיבא דכתיב להבדיל, לא אוליין בתר רוב, אם כן מכל שכן דלא אוליין בתר חזקה, דרובא וחזקה רובא עדיף. ובזה אמרתי בדרך מליצה, דאפשר לומר דזה שכרו, דהויין לו בנים זכרים, דבדרך הטבע אמרו החוקרים דנקיבות רובן בעולם יותר מזכרים, ואם כן הפורש ולא סמך על רוב וחזקה משלם לו ה' מדה נגד מדה, שיהיה לו בנים זכרים דזה גם כן אינו מרוב, עכ"ד. ולכאורה מבואר בדבריו דרוב היולדות נקיבות.

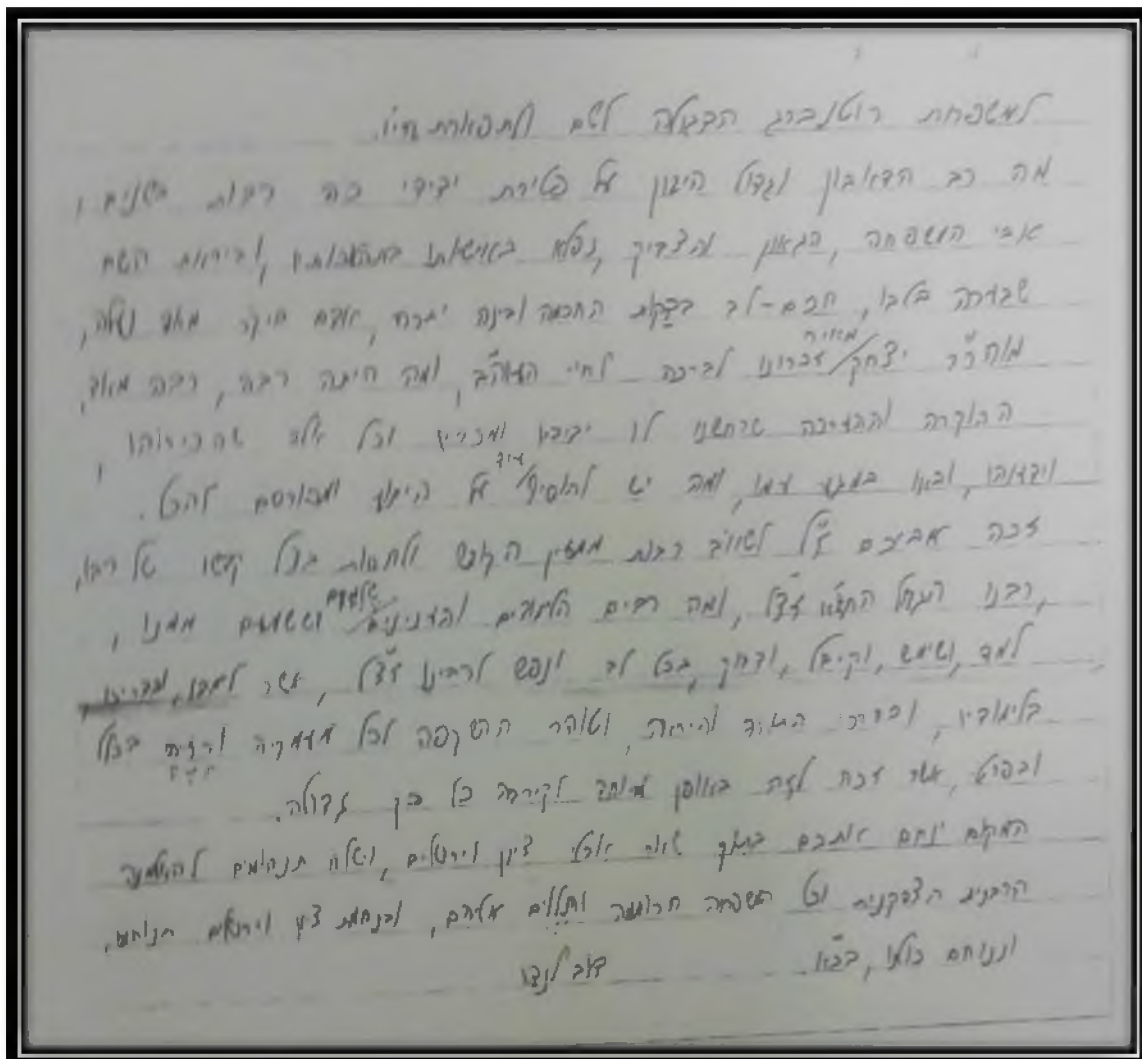
אולם כבר הקשה עליו הפרדס יוסף (ויקרא יא מז) דאמרינן ביבמות (דף קט ע"א) שכל היולדות מחצה זכרים, ומחצה נקבות. ומבואר שאין הרוב נקבות. ויעוין עוד בריב"ש (סימן שעב) שהוא דבר מוכרח, כי כן יסד המלך, מלכו של עולם, לקיום המין. [אמנם אולי עדיין יש לקיים את דברי המהר"ם שיק, שהרי הזכרים הם המיעוט, נגד הנקבות, כדאמרינן התם בגמרא שיש גם מיעוט המפילות, ומי שאינו הולך אחר החזקה, אשתו לא תהיה מהרוב אלא תלד זכר ולא תפיל. אמנם גם הנקיבות הם המיעוט, כיון שיש מחצה זכרים, ומיעוט מפילות, אמנם ודאי אם הוא משתוקק לזכרים, שפרו יהיה שתלד זכר].

לאור זאת נראה שאם בבדיקת אולטרא סאונד נתברר לה שהעובר הוא זכר, מסתבר שאין כאן ספק ספיקא, וצריכה ללדת בבית חולים שאין שם טומאת מת, ויתכן שגם צריכה להוציא עבור זה כסף. ועיין עוד בתורת היולדות (פרק נו הערה ב). (חש"ח שבועות יח ע"ב).

מכתב ניחומים

ממון הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א שכתב למשפחת רוטנברג

על פטירת אביהם רבי יצחק מאיר זצ"ל שזכה להיות מתלמידי החזון איש

למשפחת רוטנברג הדגולה לשם ולתפארת הי"ו

מה רב הדאבון וגדול היגון על פטירת ידידי כה רבות בשנים, אבי המשפחה, הגאון והצדיק, נפלא באישיותו, בתהלכותיו וביראת השם שבערה בליבו, חכם - לב בדקות החכמה ובינה יתרה, אדם ביקר מאד נעלה, מוהר"ב יצחק מאיר זכרונו לברכה לחיי העוה"ב, ומה היתה רבה, רבה מאד, ההוקרה וההערכה שרחשנו לו ידידיו ומכריו וכל אלה שהכירוהו, וידעוהו, ובאו במגע עימו, ומה יש להוסיף עוד על הידוע ומפורסם להכל.

זכה אביכם ז"ל לשאוב רבות ממעין הקודש ולחסות בצל קדשו של רבו, רבנו הגדול החזו"א זצ"ל, ומה רבים הלימודים והענינים שלמדו וששמעו ממנו, למד, ושימש, וקיבל, ודבק, בכל לב ונפש לרבינו זצ"ל, אשר לימדו, והדריכו, בלימודיו, ובדרכי התורה והיראה, וטוהר ההשקפה לכל מעמקיה ורזיה בכלל ובפרט, אשר זכה לזה באופן מיוחד לקרבה כל כך גדולה.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, וישלח תנחומים להאלמנה הרבנית הצדקנית וכל המשפחה הרוממה והנלוים אליהם, ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו וננוחם כולנו, בב"א.

דוב לנדו

וועד מזקן המשגיחים הגר"א חדש שליט"א

"עושה דבר"

"אש וברד שלג וקטור רוח סערה עושה דבר" נאמר במזמור זה את כל הבריא המהללת את הקב"ה אז למה רק על רוח נאמר עושה דברו הרי כל הבריא אש וברד וכו' שמש וירח וכו' הם גם עושה דברו והיה צ"ל כתוב עושים דברו מה המיוחד ברוח? אלא רוח זה משהו רוחני שאין בו ממשות כמו גשם ושמם וכו' לא רואים את זה בכלל ואין לזה מנוע שמפעיל את הרוח הזה וזה אחד מפלאי הבריא איך הרוח פועל ומתי? ואין בו מטרה רגילה ברוח סערה ובכל זאת יש רוח שעושה דברו של הקב"ה כי כך הקב"ה ציוה ויש להקב"ה כתוב בתהילים "מוציא רוח מאוצרותיו" כתב רש"י ואמרו רבותינו שהדברים הללו היו תחילתם גנוזים בשמים ובא דוד והורידן לארץ לפי שהם מיני פורעניות ואין נאה להם להיות גנוזים במגוריו של הקב"ה ועושה דברו ושליחותו וזה לא במקרה.

הגמ' בב"מ דף פ"ו מספרת ההוא יומא דנח נפשיה, דליה זעפא ודרי לההוא טיעא כי רכיב גמלא מהאי גיסא דנהר פפא ושדייה בהך גיסא, אמר מאי האי? אמרי ליה נח נפשיה דרבה בר נחמני, אמר לפניו רבונא של עולם כולי עלמא דידך הוא, ורבה בר נחמני דידך, את דרבה ורבה דידך, אמאי קא מחרבת ליה לעלמא? נח זעפא.

רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא חד הוה חמימא ליה, הוה סליק ויתיב אשינא דטורא, אמר לה לברתיה בתי הניפי עלי במניפא ואני אתן לך ככרין דנרד, אדהכי נשבא זיקא, אמר כמה ככרין דנרד למרי דיכי.

רואים בגמ' את פלאי הבריא ברוח לברכה ולקללה.

צריך לדעת כאשר ההשפעה היא בבחינת רוח, הרי תכלית הדברים לעורר את בני האדם, אבל פשוט וברור הדבר, שדברים שהם רק בבחינת רוח אין להם קיום, כי צריך רוח ונשמה.

כתב רש"י בפ' בא "ואני אקשה את ליב" מאחר שפרעה הרשיע והתריס כנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח באומות עובדי אלילים, לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה לבו, למען הרבות בו אותותי ותכירו את גבורותי, וכן מדתו של הקדוש ב"ה, מביא פורענות על האומות עובדי אלילים, כדי שישמעו ישראל ויראו, שנאמר "הכרתי גוים נשמו פנותם וגו' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר".

כל האסונות והוריקנים והוורוסים והרוחות העזות שה' מביא על הגוים זה בשביל עם ישראל שיבחרו בחיים כי רק אנחנו מבינים את השפה של הקב"ה.

והטכנולוגיה הקיימת כמו שאמר הח"ח זצ"ל זה בבחינת "עין רואה ואוזן שומעת" והיום בדורנו זה יותר ויותר מוחש ויש בזה שכר ועונש אבל לעניינו ברגע אחד ובאותו רגע כל העולם יכול לראות ולשמוע מה ה' עושה לגוים ואנחנו צריכים להיות בבחינת "אך תיראי אותי ותקחי מוסר" כמו שנאמר בפ' נצבים "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' ללכת בדרכיו ולשמור מצותיו וחוקותיו ומשפטיו וחיית ורביית וברכך ה' בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: ואם יפנה לבבך ולא תשמע הגדתי לך היום כי אבד תאבדון לא תאריכון ימים על האדמה אשר עבר אתה הירדן לבוא שמה לרשתה: החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך" כתב רש"י זה תלוי בזה, אם תעשה טוב הרי לך חיים ואם תעשה רע הרי לך המות, והכתוב מפרש והולך היאך.

"ובחרת בחיים" כתב רש"י אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלת, ומעמידו על חלק היפה, ואומר לו את זה ברור לך.

על כן אנחנו צריכים להיות מעושי דברו של הקב"ה לבחור בחיים בלי שאלות ולעשות את מה שהקב"ה מצוה וזה רק ע"י עמל התורה ולימוד המוסר, האדם הוא נזר הבריא והוא נברא לשמש את קונו, שעליהם נאמר (תהילים ק"ג כ') "גיבורי כוח **עושה דברו**" ועי"ז נהיה ובחרת בחיים ונזכה "לכל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך" למה? כמו שכתוב בתחילת הפסוק "אם שמוע תשמע בקול ה' אלוך וכו'" כתב רש"י ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך, ומלמדך תורה ומצות למען תנצל מהם, כרופא הזה האומר לאדם אל תאכל דברים שמחזירים אותך לידי חולי, ואם אשים עליך ח"ו אזי "אני ה' רופאך". וזה מה שאנחנו מברכים שהכל נהיה **בדברו**.

פרשת תזריע- מצורע

התורה היא תיקונו של האדם

א

"דבר אל בני ישראל אשה כי תזריע וילדה זכר" (פי"ב פ"ב)
כתב רש"י, 'אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר
כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה
אחר תורת בהמה חיה ועוף, ע"כ.

מבואר ברש"י שתורת האדם והבריאה קשורים זה לזה, דאל"ה לא היה עניין להסמיך הלכותיהן של חיה ועוף להילכותיו של אדם רק משום שכבר הוסמכו זל"ז במעשה בראשית. ואכן צ"ב מהו הקשר והשייכות שביניהם, וביותר הק' המהר"ל (שם בגור אריה) שהרי בסדר הבריאה מבואר שישנה סיבה לכך שנברא האדם לאחר כל הברואים, והוא כדי שבשעה שיתגאה יאמר לו הקב"ה יתוש קדמך (סנהדרין לח א') ועוד יש טעמים אחרים שם, וא"כ קשה כיון דאותם טעמים לא שייכים כאן, א"כ בתורתן למה מקדים בהמה חיה ועוף לתורת האדם.

ומבאר המהר"ל ז"ל, ויש לומר, דגם תורתן איך יהיו מתנהגים הוא דבר דומה לבריאה, כמו שהבריאה הוא תיקונם, הכי נמי תורתם היא תקון הוויתם. לכך, כשם שמקדים בבריאה חיה ועופות - הכי נמי בתורתן, דאין התורה אלא גמר תיקונם. ובשביל כך אמרו (שבת פח.) הוסיף ה"א בשישי (בראשית א, לא), לומר שכל מעשה בראשית היו תלויים ועומדים עד ששי בסיון, אם יקבלו ישראל התורה - מוטב, ואם לאו יחזרו לתוהו ובוהו. וזהו מפני שאין גמר בריאתן רק על ידי התורה, שהיא מתקן העולם, והוא עיקר תיקונו, ואם לא יקבלו יחזרו לתוהו ובוהו, שאין כאן תקון, ולפיכך הכל שם בריאה הוא, ע"כ. וביאור דבריו, שהרי כל דבר בעולם נברא חסר מן השלמות, ותקנתו היא רק התורה שמתקנת המציאות, וע"כ גם תורת האדם הינה חלק מהבריאה, דהיינו שהבריאה עצמה היא תיקון עצם הדברים ותורתם היא תיקון הוויתם, ולכן כשם שבריאתו של אדם וכו' כך גם תורתו באחרונה.

נמצא שישנו עניין משותף בין יצירתו של האדם לבין תורתו, שיצירתו בימי בראשית היא רק היצירה החיצונית שלו, ואילו התורה זהו התיקון הפנימי והרוחני שבו שצריך לגרום לו שיגיע לסוף בריאתו ושלמותו, ונבוא לבאר הדברים.

ב

הנה אנו רואים שישנו קשר מהותי בין צורת לימוד התורה

לבין תיקונו של האדם ודרך השפעתה עליו, שהנה הגרי"ס כתב באור ישראל (אג' ל') שישנם ב' אופנים שבהם יכול האדם לנהוג בדרך הישרה, האופן הראשון הוא ע"י כיבוש המידות הרעות, והאופן השני הוא ע"י תיקון המידות הרעות. וההבדל בין שני האופנים הללו, שענין ה'כיבוש' הוא שעדיין יש לאדם מידה רעה כל שהיא שמעולם לא תיקנה אך אינו נותן למידה זו לפרוץ החוצה, וזהו עניין 'כיבוש' כלו' שהמידה עודנה קיימת אך האדם מצליח לשלוט עליה. אך הגם שמידה זו אינה פועלת בו מ"מ היא עדיין קיימת, וכמו שכאשר כובשים עיר, כל עוד מחזיקים עליה עול בכח רב אינה מתמרדת, אך ברגע שתשתחרר מהעול מיד תתפרץ ותמרוד כבתחילה, ופעמים אף יתכן שתתמרד ללא שישחררו ממנה את עולה, והיא לפתע תתמרד ותגבר נגד הכובש. וכמו"כ לגבי מידות רעות שעל אף ויתכן שהאדם גובר על מידה מסויימת זמן רב אך הוא עדיין בסכנה ששוב תפרוץ בו המידה הזו.

אך האופן השני שהוא תיקון המידות הרעות הוא הגורם לכך שהמידה הרעה תעלם לגמרי וכלל לא תמצא באדם, ובכך דרכו בטוחה ושמורה.

והנה באבות (פ"ג מ"ד) המשנה מונה כמה דרגות שיש בישראל זו למעלה מזו, וכך מובא שם 'חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם' ומעל דרגה זו אומרת המשנה 'חביבים ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום', ומעל זה 'חביבים ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נבראו שמים וארץ, חיבה יתירה נודעת להם וכו', ע"כ. ונמצא שלוש מעלות, א. מעלת 'צלם א-לוקים' שלזה שייך כל מי שהוא ממין ה'אדם'. ב. מעלת 'בנים למקום' שלזה שייכים רק ישראל. ג. מעלת 'שניתן להם כלי חמדה' דהיינו התורה הקדושה, שבשעה שיצאו ממצרים נאמר בהם "הללו עבדי ה'" שנעשו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, אבל במתן תורה יצאו מדרגת עבדים ונעשו בנים למקום, ובזה יתרין ישראל על כל שאר אומה"ע.

ונראה לבאר, שהחילוק העיקרי שבין 'עבד' ל'בן', הוא שעבד משועבד לרבו בע"כ ולא מרצונו ורק מכח השיעבוד הוא עושה ככל אשר הוא מצווים אותו, משא"כ בן שמשמש את אביו בגלל שהוא אוהב אותו ולא מכח הרגשה כפייתית.

ונראה כי שתי בחינות אלו של העבד לעומת הבן מקבילים

ניסמך אליו בפרשה זו כעין אותם סמיכויות של מעשה בראשית והמסתעף.

ג

ואפשרות התיקון מגיעה ע"י לימוד התורה, שכשאדם לומד את התורה כראוי ומתחבר אליה הוא מיד מתעלה על ידה, והזמנים שבהם נמדד כמה חיבור יש לאדם עם התורה הקדושה זה בזמנים שמחוץ לסדרים, כגו' בימי שישי ושבת וכן בלילות, שבזמנים אלו אין חיוב ללמוד מצד המסגרת הישיבתית ושאר עניינים המחייבים ללמוד, ומי שבכ"ז לומד כראוי זהו סימן לכך שהתורה באמת תיקנה אותו והוא זה שעובד את ה' מאהבה ולכן גם כשאין מחייבים חיצוניים הוא ממשיך לנהוג בצורה הנכונה, אבל מי שברגע שאין לו מחייב חיצוני הוא מתפרק לחלוטין והרי הוא מגלה בכך שאין לו שום קשר עמוק עם התורה וכל הלימוד שלו הוא רק מתוך כפייה כעבד, והוא מפסיד את כל המעלות הגדולות ואת תיקון האדם שהתורה אמורה לפעול בו ולתקנו.

וזאת עבודתנו בימים אלו של ספירת העומר, להכיר ולהפנים את מעלת התורה שעלינו ללומדה מאהבה ולהראות שאנו רוצים להתחבר אליה ולהשיג עוד ועוד חלקים ממנה, וככל שנשתדל יותר ללמוד מתוך אהבת התורה ומתוך אהבת ה' שנתן לנו את התורה, כך נגיע יותר לדרגת 'בנים' שעושים מאהבה ונזכה בעז"ה להגיע מוכנים לקבלת התורה.

לשני הדרכים המוזכרים בדברי הגרי"ס, שהעבד מקביל לבחינת ה'כיבוש' שהרי כל מה שהוא עושה הוא רק מחמת מה שמחויב, ואילו הבן הוא בבחינת התיקון, שמגיע לדרגה שעושה מרצונו בלא שום כפייה. ונמצינו למדים שזו סגולת התורה, שע"י כך שעמ"י קיבלה היא גורמת לתיקון המידות ומקרבת את האדם אל הצד הטוב ביותר ומרוממת אותו לעבוד את ה' מאהבה.

ומפני זה התורה היא באמת מתנה מאת הקב"ה, שעל ידי קבלתה התגלתה אלינו חיבתו של הקב"ה אלינו, וכעניין 'חביבים ישראל' שניתן להם כלי חמדה שבו נבראו שמים וארץ, כלו' שבנתינה הזאת כלולים שני עניינים, תחילה יש את עצם גילוי החיבה מהקב"ה, שעל ידי שנתן לנו את תורתו הפכנו לבניו והנתינה הזו גורמת לנו שנעבדה מאהבה, [כלו' שעצם הנתינה כשלעצמה היא סיבה שנעשה מאהבה כבנים באופן של 'תיקון', ולא בכפייה כעבדים באופן של 'כיבוש'].

ומעבר לאהבה זו שיש לנו מעצם קבלת התורה, נוסף על כך גם סגולתה של התורה שהיא הכלי חמדה שעל ידה נבראו שמים וארץ, ולכן כיון שהיא ניתנה לנו, ממילא קבלנו את האפשרות לשנות את עצמינו על ידה ולתקן את עצמינו בצורה מושלמת ממש כשם שהיא יצרה את הבריאה כולה. וזוהי ההקבלה שבין יצירת האדם בצורתו הגשמית לבין ההלכות בהם עליו לנהוג וע"י כך לתקן את עצמו, וממילא

ממ"ח קנייני התורה - היציאה מגדרי הטבע

איתא במסכת אבות (פ"ו) 'התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים', וכתב החזו"א (איג' ד') 'וכל המרבה בקנייני התורה מרבה תורה', ונראה שכוונתו ע"פ מה שכתב באיג' ג' 'כל שהאדם מרבה בשבירת המידות מרבה חיים, כי שבירת המידות היא הריגת החיים השטחיים' וכו'. דיסוד קנייני התורה הוא הרוממות והיציאה מפשטות החיים, דעל ידה יוצא האדם מהחיים השטחיים הזורמים במרוצת החיים, ורואה שלכל דבר יש תוכן ופנימיות. וכך כתב גם באו"ב (ג, ט) וז"ל, 'ואמרו שהתורה נקנית במ"ח קניינים וכולם יציאה מגדרי הטבע והרגל האשיות להכנס בדרכי השלימות', והיינו דיסוד הקניינים הוא להתרומם מעל גדרי הטבע ורק כך שייך להתחבר לתורה המרוממת.

ודוגמא לדבר, שהלא זה דבר ידוע שבשעה שרוצים לזרוק טיל למרחק בכדי שיעוף צריך להתמודד עם כח המשיכה שמעכב תעופתו, והפיתרון לכך שכאשר יורים את הטיל בתנופה גדולה מוציאים אותו לחלל ששם כבר לא שולט כח המשיכה וכך הוא יכול לעוף באין מפרע. כמו"כ אנו ברצוננו לעלות ולהתקדם, אלא שיש את החומריות שהיא כח משיכה המעכבנו מלהתעלות, הפיתרון לזה שנשקיע בלהתנתק מכח המשיכה החומרי ע"י שנתחזק בקנייני התורה שבזה אנו הופכים את הגשם לרוח ומתנתקים מהחומר, ויוצאים מהחיים הפשוטים לחיים עם תוכן ופנימיות.

במדרש ויק"ר מבואר שלומדים ממ"ח קניינים מזה שכתוב בתורה ממ"ח פעמים 'באר', והטעם שנלמד דוקא מ'באר', מאחר ויש חי' בין בור מים לבאר, שבור הוא התכנסות מים במידה מסוימת, משא"כ באר הוא מקור מים הנובע דע"י שחופרים באדמה יכולים להפוך המקום למעיין נובע, ואי"ז סתם מים שמונחים על האדמה בלא שום קשר וחיבור. וזה טעם הלימוד, שעניין הבאר להפוך את האדמה למקור של מים בפנ"ע ע"י שחופרים לעומקו, כך ע"י קנייני התורה אדם מתהפך מחומרי להיות רוחני.

רשימות תלמידים

משיעורי מרן הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

פרשת תזריע – מצורע תש"פ

ראש ישיבת בית יהודה

וביום השמיני ימול וגו' [י"ב, ג']

עיין במדרש תנחומא כאן, ששאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא, אם הקדוש ברוך הוא חפץ במילה, למה אין הולד יוצא מהול ממעי אמו. והשיב לו רבי עקיבא, שלא נתן הקדוש ברוך את המצוות לישראל אלא לצרף אותם בהן. וב'אור החיים' כאן כתב על זה – והנה תשובה זו סתומה וחתומה בערך מושכל, מושג לטורנוסרופוס, לפי שאין בבחינת נפשו גדר השגת שכליות פנימיות הידיעה האלהית, קיבל פשטן של דברים, אבל לנו בני א-ל חי, יש לנו להשכיל בבוריין של דברים וכו', ע"ש.

וכעין זה היה אצל הגר"ח זצ"ל, ששאל אותו גוי אחד שאלה על התורה, והשיב לו הגר"ח תשובה על שאלתו. ושאלו את הגר"ח, האם זו היא אכן התשובה על שאלתו של הגוי. ואמר הגר"ח, שאין זו התשובה האמיתית על שאלתו. וחזרו ושאלו את הגר"ח, למה לא השיב לגוי את התשובה האמיתית. ואמר הגר"ח, שכתוב 'מגיד דבריו ליעקב, חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי, ומשפטים בל ידעום' וגו' (תהלים קמ"ז), הרי דרך ישראל יכולים לידע את התורה, אבל על הגוים נאמר 'ומשפטים בל ידעום', וגוי אינו יכול להבין את התשובה האמיתית. ובמקום אחר ביארנו בזה דברי המדרש באיכה רבה פ"ב סימן י"ג ד'תורה בגוים אל תאמן', ועיין ברש"י בכתובות דף ק"א ע"א, דהא דהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא יגלו את הסוד לעובדי כוכבים, היינו שלא יגלו להם סוד טעמי התורה, אלא דברש"י יתכן דרך אסור לגלות להם טעמי תורה, ומה שנתבאר מדברי האוה"ח והגר"ח הוא דאינם יכולים להבין את האמת.

ואם לא תמצא ידה די שה, ולקחה שתי תורים או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת וגו' [י"ב, ח']

והנה לכאורה החילוק בין יולדת עשירה לבין יולדת עניה הוא רק בקרבן העולה, דעשירה מביאה כבש בן שנתו, והעניה, אשר לא תמצא ידה די שה, מביאה במקומו תור או בן יונה, אבל בקרבן החטאת לכאורה שווה העניה לעשירה, דשתייהן מביאות בן יונה או תור לחטאתן, ואם כן צ"ע למה הוצרכה התורה לחזור ולפרש גבי יולדת עניה שמביאה תור או בן יונה לחטאת.

אכן ב'תורת כהנים' כאן יליף מהך קרא ד'אחד לעולה ואחד לחטאת', דממין שיביא עולה יביא חטאת. וזהו דין המשנה בקנין פ"ב מ"ה דאין מביאין תורין כנגד בני יונה, ולא בני יונה כנגד תורין. והיינו, שאינו יכול להביא גזול אחד תור ואחד בן יונה, אלא או שניהן תורין, או שניהן בני יונה. ועיין בחדושי מרן רי"ז הלוי שהאריך לבאר שיטת רש"י בזבחים דף ס"ז ובכריתות דף ט', דקרבן שלם של עוף הוא דוקא שתי תורים או שני בני יונה, דזהו שיעור קרבן של עוף, ורק דלענין נדבה מרבינן בכריתות דף ט' ע"א מקרא ד'והקריבו' דיכולין לנדור ולהתנדב גם פרידה אחת, והיינו דנתחדש בזה תורת הבאה מחודשת של 'פרידה אחת', אבל בנדר להביא 'קן', דהיינו קרבן שלם של עוף, שהוא שתי תורים או שני בני יונה, צריך להביא שניהם ממין אחד דוקא, דבלאו הכי ליכא לשם 'קן', ע"ש.

ואם כן הרי נמצא, דגם קרבן החטאת של יולדת עניה חלוק הוא בתורת הבאתו מקרבן החטאת של יולדת עשירה, דהיולדת העשירה מביאה את קרבן החטאת שלה בתורת הבאה של 'פרידה אחת', ואילו היולדת העניה מביאה את קרבן החטאת שלה בתורת 'קן', ונפקא מינה, שצריכה להביא את חטאתה ממין עולתה, וכדיליף לה ב'תורת כהנים' מהך קרא ד'אחד לעולה ואחד לחטאת' האמור בקרבנה של היולדת העניה. וזהו שכתוב כאן, שאם לא תמצא ידה של היולדת די שה, משתנה גם קרבן החטאת שלה, דהיולדת העשירה מביאה פרידה אחת לחטאתה, ואילו היולדת העניה מביאה קרבן שלם של עוף לעולתה ולחטאתה.

וביום הראות בר וגו' [י"ג, ד']

במו"ק דף ח' ע"א יליף אב"י מהך קרא, דראיית הנגע אינה אלא ביום. ורבא נפקא ליה התם מקרא ד'כנגע נראה לי בבית' - 'לי' ולא לאורי וכו', ע"ש.

והנה בקדושין דף כ"ט ע"א תנן, וכל מצות עשה שהזמן גרמא, אנשים חייבין, ונשים פטורות. ובגמ' דף ל"ד ע"א פריך, וכללא הוא, הרי מצה שמחה הקהל דמצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות. וב'קבא דקשייתא' קושיא ע"ד הקשה, אמאי לא חשיב בהדי הנך מצוות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות, גם המצוה להביא את הנגע לכהן כדי שיראנה, דמפורש בתורה שמצוה זו מוטלת בין על איש ובין על אשה, אף דאין רואין את הנגעים בלילה.

ולכאורה היה מקום לטעון, דדינא ד'אין רואין את הנגעים אלא ביום', אינו דין בזמן, דזמן ראיית הנגע הוא ביום, אלא דנאמר בזה דין בעצם הראייה, דכמו דאיכא דין ד'אין רואין את הנגעים בשחרית ובין הערבים', דהוא דין בראייה, שלא תהא ראייה של שחרית ושל בין הערבים, וכמבואר מה'תורת כהנים' (פרשתא ב' פ"ב ה"א) דיליף לה להך דינא מקרא ד'לכל מראה עיני הכהן', דמה כהן פרט לשחסר מאור עיניו, אף ביום פרט לשחסר אור היום, הכי נמי איכא דין בראייה שתהא ראייה של יום, ולא ראייה של לילה, ונראה דנידון זה תלי בפלוגתא דאב"י ורבא במקור דין זה, דלאב"י דנפקא ליה מקרא ד'וביום הראות בו', משמע דהוא דין בזמן, דראיית הנגעים זמנה ביום, אולם לרבא דנפקא ליה מקרא ד'כנגע נראה לי בבית' - 'לי' ולא לאורי, בודאי נראה דהוא דין בעצם הראייה, דבעינן שתהא ראיית הכהן ראייה של יום, ולא ראייה של 'אורי', ואם כן אליבא דרבא אין מקום להקשות אמאי לא חשיב מצוה זו דראיית הנגעים בכלל המצוות שהזמן גרמא שהנשים חייבות בהן, דהא באמת מצוה זו אינה תלויה בזמן כלל, והא דבעי לראות את הנגעים ביום ולא בלילה, אינו דין בזמן, אלא דין בעצם הראייה הוא, דבעינן שתהא ראייה של יום, ולא ראייה של לילה.

אמנם ב'תורת כהנים' להלן ריש פרשת מצורע (פרשתא א' ה"ג) איתא, 'תורת המצורע ביום', מלמד שטומאתו וטהרתו ביום. ופירש הראב"ד שם, שטומאתו וטהרתו מפי כהן ביום, ע"כ. ומבואר, דמלבד הדין דהראייה - בין לטומאה ובין לטהרה - צריכה להיות ביום, נאמר גם דין על עצם טומאת וטהרת הכהן דבעו יום, ואם כן אכתי תיקשי אמאי לא חשיבא מצוות ראיית הנגעים מצוות עשה שהזמן גרמא מצד דטומאתו וטהרתו ביום, שהוא בודאי דין בזמן.

והנה לכאורה היה אפשר לומר בזה, דהא דבעינן שתהא ראיית הנגע וטומאתו וטהרתו ביום, אין זה דין בה'מצוה' של ראיית הנגע, ובה'מצוה' של טומאתו וטהרתו, שאין מצוות אלו מתקיימות בלילה, אלא דהוא דין בה'כשר' של הראייה, וב'הכשר' של טומאת וטהרת הכהן, דזמן הכשרן הוא ביום ולא בלילה, ועל כן לא שייך בזה דינא ד'מצות עשה שהזמן גרמא', אמנם מדברי התוס' בקדושין דף ל"ו ע"א (ד"ה הקבלות) מבואר דלא סבירא להו הכי, שהקשו שם, אמאי איצטריך קרא בגמרא למעוטי נשים מעבודת הקרבנות, תיפוק ליה דכל העבודות 'מצוות עשה שהזמן גרמא' הוו, שהרי אינן נוהגות אלא ביום, כדכתיב 'ביום צותו', ע"ש. והרי דינא ד'ביום צותו' אינו דין בה'מצוה' של הקרבת הקרבנות, אלא דהוא דין בהכשר העבודות, דזמן הכשרן הוא ביום ולא בלילה, ומכל מקום נקטו התוס' בקושייתם שם דמהני זה להחשיב את מצות ההקרבה 'מצות עשה שהזמן גרמא', וצ"ע. [שוב הראוני ב'קרבן אורה' מנחות דף ס"ב ע"ב שעמד בדברי התוס' בקדושין ה"ל, וזה לשונו - ולא הבנתי, אם כן קרבן לא לייתו, דכל קרבן 'מצות עשה שהזמן גרמא' הוא. אלא נראה, דכל הני לאו בכלל 'זמן גרמא' הוא, ולא מיקרי 'זמן גרמא' אלא חובה הקבוע לה זמן, כמו שופר ולולב וציצית ותפילין וכל כיוצא בזה, אבל כל הני אינו למצוה זמן קבוע, אלא דלהכשריה יש זמן ביום ולא בלילה, לא מיקרי 'זמן גרמא', דאין הזמן גורם לחיובא, עכ"ל. וזה כדברינו].

ואאמו"ר הגאון זצ"ל אמר לתרץ את קושיית הקבא דקשיטא, דאף דאיכא מצוה וחייב להביא את הנגע אל הכהן כדי שיראנה, כדכתיב בקרא לגבי שאת 'ההוא אל הכהן', מכל מקום אין זה אלא פרט בהמצוה, אולם עיקר המצוה הוא כמו שמבואר בספר המצוות להרמב"ם מצוה ק"א, וזה לשונו – היא שציונו להיות מצורע טמא, ומצוה זו כוללת דיני צרעת אדם, ומה שממנה טהור, ומה שממנה צריכה הסגר וכו', ע"ש. הרי דהמצוה היא עצם דין מצורע וטומאתו, ואין מצוה מיוחדת להביא את הנגע אל הכהן כדי שיראנה, רק דהוא בכלל בכלל דיני מצורע, ואם כן בודאי לא מהני הא דאין רואין את הנגעים בלילה, והא דטומאת וטהרת הכהן בעו יום, לשוויי לה 'מצוות עשה שהזמן גרמא', דהא דין המצורע וטומאתו נוהג בכל זמן, ואפילו בלילה, עכ"ל.

דלוג אחד שמן [י"ד, י']

עיי' בפירוש רש"י, וזה לשונו – 'ולוג אחד שמן', להזות עליו שבע, וליתן ממנו על תנוך אזנו ומתן בהונות, עכ"ל.

והנה מה שכתב רש"י 'להזות עליו שבע', אין הכוונה 'עליו' ממש, שהרי הזאות אלו נעשות כנגד בית קודש הקדשים, כמפורש במשנה בנגעים פ"ד מ"י, אלא 'עליו' היינו 'בשבילו', וכן הוא בפירוש רש"י בזבחים דף ל"ג ע"א על מה שאמרו שם שאין מצורע יכול ליכנס לעזרה עד שמזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו, דלא 'עליו' ממש קאמר, שאין בותנין על בהונות אלא מדם האשם, אלא שזורקין בשבילו דם חטאתו ודם אשמו.

אלא דיש לעמוד בדברי רש"י שם, שכתב שזורקים בשבילו דם חטאתו ו'דם אשמו', דאף דמוכח ד'עליו' דקאמר התם היינו 'בשבילו', דהא קאי גם על דם חטאתו, ודם חטאתו אינו נזרק על גוף המצורע כלל, מכל מקום לענין דם אשמו שפיר מתפרש 'עליו' גם כפשוטו, דהיינו 'עליו' ממש, דהא נתינת דם האשם על הבהונות גם כן מעכבתו מליכנס לעזרה, וכמפורש בדברי רש"י בפסחים דף נ"ט ע"א (ד"ה וכו') דלא תיסק אדעתין דאשם המצורע לא מעכב, דהרי עיקר טהרה תלויה בו, שהרי בותן מדמו על גבי בהונות, ע"ש.

דלוג שמן [י"ד, כ"א]

עיי' בפירוש רש"י, וזה לשונו – 'ולוג שמן', לתת ממנו על הבהונות, עכ"ל.

והנה באמת מלוג השמן הרי מזה תחילה שבע פעמים כנגד בית קודש הקדשים, ואחר כך בותן ממנו על התנוך ועל הבהונות, ולמה נקט רש"י רק 'לתת ממנו על הבהונות'. אשר נראה מזה, דאף דבאמת צריך להזות תחילה מן השמן כנגד בית קודש הקדשים, מכל מקום עיקר הקרבן של הלוג שמן הוא בשביל מתן הבהונות, וזהו שכתב רש"י כאן דלוג השמן הוא בשביל לתת ממנו על הבהונות. ועיי' בגמ' מנחות דף ט"ו, שם האשם מתירו [ללוג] לבהונות, וצ"ע מדוע נקט דווקא בהונות, והלא גם מתירו למתן שבע, ובשיטמ"ק שם כתב דה"ה שמתירו למתן שבע, אולם לפי דברינו יש לומר, דנקט מתירו לבהונות משום שלזה הוא עיקר הבאתו של הלוג.

והנה הרמב"ם בפ"ד ממחוסרי כפרה ה"ג כתב, וזה לשונו – ואסור לאכול מלוג השמן עד שיתן ממנו מתן שבע ומתן בהונות, ואם אכל לוקה כאוכל קדשים קודם זריקה, עכ"ל. ומבואר דסבירא לי' להרמב"ם דגם המתן בהונות נחשב כזריקה של הלוג.

והנה לגבי היתר אכילת בשר האשם של המצורע, לא מוזכר ברמב"ם שהאוכל ממנו קודם מתן הבהונות, שהוא כאוכל קדשים לפני זריקה, אף דמתן דם האשם על הבהונות הוי גם כן דין בקרבן, ולא רק דין בטהרת המצורע (וכדמוכח בכמה דוכתי, ועיי' בתוס' יבמות דף ז' ע"ב [ד"ה לפי] שהקשו, דלמאן דאמר בזבחים דף מ"ט ע"ב דביצא לידון בדבר החדש גמר כללו מיניה, לילף כל האשמות למתן בהונות, ואי הוי זה דין בטהרת המצורע, הרי לא שייך זה בשאר האשמות, ועל כרחק דמתן הבהונות הוי דין בקרבן, ועל כן שפיר שייך דין זה בכל האשמות, וראיה זו אמרו לפני אא"ז הגרי"ז זצ"ל), וצריך

לומר, דאף דמתן דם האשם על הבהונות הוי קיום בקרבן האשם, מכל מקום לא הוי בכלל ה'זריקה' של הקרבן, אלא קיום נוסף הוא, ועל כן לא נחשב האוכל מבשר האשם קודם מתן הבהונות כאוכל לפני זריקה, מה שאין כן בלוג שמן של מצורע, דעיקר ההבאה של הלוג שמן הוא בשביל נתינתו על הבהונות, בזה סבירא לי' להרמב"ם דחשיב מתן הבהונות כ'זריקה' של הלוג, והוי האוכל ממנו קודם מתן הבהונות כאוכל קדשים לפני זריקה.

אמנם בפירוש רש"י לעיל גבי קרבנות מצורע עשיר כתב, דלוג השמן הוא בשביל להזות עליו שבע, וליתן ממנו על תנוך אזנו ומתן בהונות, הרי דהזכיר גם להמתן שבע, וצ"ע.

והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב וגו' [ט"ו, ו']

ברמב"ם פ"ז ממשכב ומושב ה"ח כתב, וזה לשונו – זב שדרס על כלי שלא נעשה למשכב או למושב או למרכב, אף על פי שהוא ראוי למשכב, הואיל ולא נגע בו, הרי זה טהור, שהרי אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו בכלי זה, עכ"ל.

ומקור דברי הרמב"ם אלו הוא מהא דתניא בנדה דף מ"ט ע"ב – 'והיושב על הכלי', יכול כפה סאה וישב עליה, או תרקב וישב עליו, יהא טמא, תלמוד לומר 'אשר ישב עליו הזב', מי שמיחד לשיבה, יצא זה שאומרים לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו'.

והנה בפשוטו נאמר בזה דין בהלכות משכב ומושב, דבעינן שיהא מיוחד לשיבה, וסאה ותרקב שאינן מיוחדין לשיבה, אינן מקבלין טומאת משכב ומושב, והא דאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו אינו אלא סימן בעלמא דלאו לשיבה עביד.

אמנם לפי זה דברי הרמב"ם צריכים פירוש וביאור, שהרי לאחר שכתב שכלי שלא נעשה למשכב, אף על פי שהוא ראוי למשכב, הרי זה טהור, הוסיף לפרש הטעם ד'הרי זה טהור' משום שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו בכלי זה, ואשר צ"ע, דמאחר וכבר כתב דבעינן שיהא הכלי עשוי למשכב, הרי שוב אין צריך טעם אחר לזה שהוא טהור, דהא טעם טהרתו הוא משום הא גופא דאינו עשוי למשכב, וגם הא דאומרים לו עמוד אינו אלא סימן בעלמא דלאו לשיבה עביד, ומה תוספת טעם יש בזה לטהרו.

והנראה לומר בזה, דהנה בבבא קמא דף ס"ו ע"ב תניא, 'משכבו ולא הגזול'. ובפירוש הראב"ד על ה'תורת כהנים' פרשת מצורע פירש הך דינא ד'משכבו ולא הגזול', וזה לשונו – יש מפרשים, אפילו משכב המיוחד, כגון כר וכסת, וגזול ושכב עליו, אינו טמא מדרס, משום דבעינן 'משכבו'. ודמא האי מילתא להא דאמרין לעיל – 'ולא שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו', וזה כיון שאינו שלו, ואינו שאול למשכבו, הרי אומר לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו', לפי שאין הבעלים מתייאשין ממנו, ואם יתבענו בבית דין צריך להחזירו לבעלים בעינו, ולא נפטר ממנו בחזרת דמים, והם בית דין אומרים לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו בו', עכ"ל. ואמר אאמו"ר הגאון זצ"ל, דמדמפרש הראב"ד דהחסרון במשכב הגזול הוא משום דאומרים לו לגזול 'עמוד ונעשה מלאכתנו', הרי מבואר דסבירא לי' להראב"ד, דאומרים לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו' אין זה חסרון בהמשכב, אלא דהוא חסרון בישיבה, דישיבה כזו שאומרים לו עליה 'עמוד ונעשה מלאכתנו', לא חשיבא 'ישיבה' לעשות משכב ומושב.

ולפי פירוש זה של הראב"ד הרי מבוארין דברי הרמב"ם בהלכות משכב ומושב כמין חומר, דהא לפי פירושו נמצא, דהא דאומרים לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו' אינו רק סימן בעלמא דלאו לשיבה עביד, אלא אדרבה עיקר החסרון בכלי שלא נעשה למשכב הוא משום שאומרים לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו', דמכיון שאומרים לו 'עמוד' לא חשיבא ישיבתו עליה 'ישיבה', ושפיר כתב הרמב"ם דזב שדרס על כלי שלא נעשה למשכב הרי זה טהור, לפי שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו בכלי זה, והיינו דמכיון שלא נעשה למשכב הרי אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו, ומכיון שאומרים לו 'עמוד', לא חשיבא ישיבתו עליה 'ישיבה'.

גיליון 116, תזריע-מצורע התש"פ

שואלין ודורשי

פנינים משיחותיו ותשובותיו של מורינו הגאון הגדול רבי בני ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים, רב דק"ק אבי עזרי מרכז פתח תקוה

סגולת הענווה לשמירה והצלה

ואמנם יש לדעת כי למרות שמידה גדולה בנפש היא הענווה, אך מאידך כמעט בלתי אפשרי לאדם לעבוד את בוראו בשלמות ללא מניע הכבוד, וכפי שהורנו חז"ל (פסח דף ק"ה, ב) - "לעולם" - בגיל עשרים, ארבעים, ואף בגיל שבעים - יעסוק אדם שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה, משום שאם לא הגיע למדרגת העבודה לשמה, לא יעבוד כאשר המניע הוא כבוד או מחשבה אחרת, ובהתחזקות זו במידת הענווה עלול להפסיד את כל עולמו הרוחני.

הכבוד נצרך לעלייה הרוחנית

על ההכרח שלכל אדם יהיה קורטוב של כבוד שישלבו בעבודת ה' כתב זקנינו הגאון הקדוש הגר"א גרודזינסקי בספרו תורת אברהם הדרכה נפלאה בשם "לימוד המוסר וחכמת המוסר".

בעינינו נראה כי כבוד ומושגים מעין אלו, אינם נחוצים לאדם כלל, והפסד גדול יש לאוחז בהם, בעלייתו ברוחניות. כמו שאמרו חז"ל (אבות ד, כח) הקנאה התאוה

ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה, הגנה זכות ענוותנותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם במשך כל אותן השנים שמלך רבה, ואפילו לא הוצרך לאומן להקיז דם בביתו. וכבר בתהלים נראה מקור להצלה על ידי ענווה (קמט, ד) שנאמר "יפאר ענווים בישועה", הרי שהענווה היא סיבה הגורמת לישועה.

בעצם המעשה הקשה רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל כי בגמרא בברכות (ס"ד, א) נראה שרב יוסף לא רצה לקחת את השררה, משום שאמרו לו החוזים בכוכבים שלאחר שימלך שנתיים ימות, ולא הוזכר שם כלל הטעם שלא מלך מחמת כבודו של רבה, ואם כן לכאורה לא קיבל את השררה בכדי לדחות את השעה ולא משום ענווה. וייתב כי למרות שלא רצה לקרב את השעה שאמרו לו החוזים שימות, אך מחמת כך יכול היה לתת בידי רבה את ההנהגה באופן רשמי ולנהוג בשררה בעיני התלמידים, אך מתוך הקפדתו שלא להראות כל גדולה בזמן נשיאותו הוא מחמת הענווה היתירה שהייתה בו שבעקבותיה ניצל מכל מחלה במשך עשרים ושתים שנה.

"ולקח למטהו שתי צפרים חיות מהרות
ועץ ארז ושני תולעת ואב"

(ויקרא י"ד)

לפי שהנגעים באים על גסות הרוח, ומה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאווה כתולעת וכאזב (רש"י)

בתקופה זו בה עיני כל ישראל מייחלות לישועה וסגולה מכל נגע ומחלה, פחד ובהלה, עורר מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי במכתבו "בדבר החשש להידבקות ממחלת הקורונה על כל אחד להתחזק להיזהר בלשון הרע ורכילות כמבואר בערכין (ט"ו, ב) "הוא הבדיל בין איש לאשתו לפיכך בדר ישב, ולהתחזק במידת הענווה ולהעביר על מידותיו כדברי הרא"ש בהוריות (ד, י) וכל המתחזק בזה תגן הזכות עליו ועל בני ביתו שלא יחלה אחד מהם".

בגמרא בהוריות (שם) מוספר כי רב יוסף לא קיבל עליו את שורת הנשיאות, והשפיל עצמו במשך עשרים ושתים שנה בפני רבה וכל אותן עשרים ושתים שנה לא קרא מקיז דם לביתו ומבאר הרא"ש שכיון ש"השפיל עצמו

הלכה למעשה: תשובת מורינו ראש בית ההוראה שליט"א בנדון מניין מרפסות

(נח, יג, דובא דבריו בבאר היטב שם ט"ו) הרי שיש להקל ולצרף.

הפסק בין המרפסות

מרפסות מב' צדדי הכביש והרחוב מפסיק ביניהן אינן מצטרפות, כמבואר בפרי מגדים (שם) שהרי המקור לצירוף הוא "דומיא דזימון" וכתב השו"ע (קצ"ה, א) "שאם רשות הרבים מפסקת בין שני הבתים, אינם מצטרפין בשום ענין".

אכן מעבר המושג כניסה לבנין אינו מפסיק, למרות שכתב המשנה ברורה (שם ז) בשם הט"ז שאף שביל היחיד הוצץ לצירוף זה, אך דבריו אמורים בשביל המושג כמעבר למקום אחר ולא בשביל המיועד רק לדיירי הבית (תשובות והנהגות א, קסג). ובחשו"ק חמד (פאה ב, א) הוכיח כן מפירוש המשניות לרמב"ם (שם ב, א) "ושביל היחיד - הוא שיהיה דרך בין שתי השדות שעובר משם לגנו או לשדהו" משמע שהוא לאיש זר החוצה דרך שביל זה.

כמה מרפסות

בהלכות זימון נתבאר (אורח חיים קצ"ה, א) שאין צריכים כל העשרה לראות זה את זה אלא אף ב"מקצתן רואים" מצטרפים. אף שהמדובר ב"שתי חבורות" וכן הפרי

המרפסות.

ב. מצטרפים אף מהרבה מרפסות שבכל אחת יש פחות ממניין מצטרפות.

ג. נראה שמצטרפים למרות שאין רואים מכל מרפסת אלא את המרפסת הסמוכה לה. ומספיק שהאחד רואה את השני, והשני רואה את השלישי בלבד וכן הלאה.

ד. לא די שנמצא במרפסת אלא צריך לעמוד דווקא במקום שיכול לראות, ולא במקום שצריך להתקדם ממנו כדי לראות.

ה. נראה שמצטרף אף כשצריך לסובב פניו כדי לראות.

ביאור הדברים

נפסק בשלחן ערוך (אורח חיים נח, יג) לצירוף מנין "צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמהם" כלומר בחדר אחד ללא הפסק מחיצות. אלא שכתב המשנה ברורה (שם ז) בשם הפרי מגדים (שם יב) שהמדובר הוא כשאין רואין זה את זה "דברואין זה את זה אפילו בשני בתים ממש מצטרפין דומיא דזימון (קצ"ה, א) ויש מחמירין אף בראוין, ובמקום הדחק אפשר שיש להקל". ומאחר שאין "מקום הדחק" יותר גדול מתקופתנו, וכשמתבטלים מתפילה בציבור מתרופפת עבודת התפילה ובעקבותיה כל שמירת התורה והמצוות רחמנא ליצלן, כפי שרמז לזה במחזיק ברכה

זהירות בפיקוח נפש

קודם בירור הדין בצירוף לתפילות במניין ממרפסות הבתים בעת הזו, יש להקדים כי כל גדולי דורנו שליט"א כתבו והזהירו להישמר ולקיים את כל ההנהגות הבריאות, וכלשונו הברורה של הגאון הגר"ד לנדר 'בתקופה זו אין רבנים ואין פוסקים, הרופאים הם הפוסקים' מתוך ריחוק ובריחה שלא ניכשל חלילה בגרמא לשפיכות דמים, כאשר מתוך חוסר זהירות עלולים להעביר את הנגיף הלאה ולהגיע בזה עד לכדי רציחה ממש.

על כן חובה לקיים ההוראות "ואל ייבוש מפני המלעגים עליו" (אורח חיים א, א), ומאחר ובכמה מהמניינים המתקיימים תחת כיפת השמים לא נזהרים בהוראות הבריאותיות - חבישת מסיכה ושמירת מרחק כיאות, ומאחר וישנם חולים, מבוגרים וטעוני בידוד שאינם יוצאים מביתם, עדיין יש צורך גם במנייני המרפסות ונבארם בס"ד הדק היטב.

העולה לדינא:

א. בשעת הדחק כבמונינו יש לצרף למניין מכמה מרפסות כשמקצתם רואים אלו את אלו. ובלבד שלא יהיה הפסק מעבר בין שתי רשויות העובר בין

שו"ת הלכה למעשה

«««

פניו כדי לראות.
שהרי נפסק בהלכות זימון (קצ"ה, ב) "אכלו מקצתן בבית ומקצתן חוץ לבית אם המבדק יושב על מפתן הבית הוא מצרפן" ומבאר המג"א (ז. הובא במ"ב שם ט) הטעם שמצרפם "דהוא רואה אלו ואלו והוי ליה כמקצתן רואין זה את זה" כלומר אף כאן הצירוף נעשה על ידי הראייה. ובשו"ע הגר"י (קצ"ה, ג) הוסיף "שהוא יכול לראות אלו ואלו בהפיכת פניו לכאן ולכאן" הרי שמצרפם למרות שצריך להחזיר פניו.

והמהרש"ם (דעת תורה נה, יד) כתב לדמות הצטרפות ע"י ראייה למשכן שילה שקדשים קלים ומעשר שני נאכלים בכל הרואה. "בעי רב פפא עומד רואה, יושב אינו רואה, מאי תיקו" (ובתוס' ק"ח, ב). ומסתבר שלמצטרף למניין, כיון שהוא ספק דרבנן, כך כשצריך לסובב פניו.

קריאת התורה במרפסות

א] יעלו שבעה קרואים ויעמדו ממרחק, כיון שפסק הרמ"א (קל"ט, א) שסומא עולה לתורה למרות שאינו יכול לקרוא, ושמועתי ממון הגאון ר"מ שטרנבוך שליט"א שאף יכול לעמוד בשעת הברכה ממרחק ולעלות לתורה ממרפסת אחרת, למרות שאינו יכול לקרוא בספר ויכוון הבעל קורא להוציאו בקריאה מדין שומע כעונה, משום שכל מה שצריך להתקרב לספר התורה הוא מחמת כבוד התורה, וכשאינו יכול להתקרב יעלה ממרחק. ואפשרות זו עדיפה.

ב] ואמנם אפשר גם שהבעל קורא עולה את כל העליות (אורח חיים קכ"ג, ה) וכתב המשנה ברורה שהקורא יחזור ויבדק לפני ואחרי כל עליה, אך לא יעלה מפטיר אלא לאחר שביעי יקרא מיד את ההפטרה ויאמר קדיש לאחר ההפטרה בכדי שלא יהא הפסק בין הקריאה להפטרה. אמנם בשבת ראש חודש יעלה מפטיר כרגיל.

מגדים (המבאר במ"ב ה"ל) כתב "אפילו בשני בתים" מסתבר דלאו דווקא, אלא אף יותר משתי חבורות ומשני בתים מצטרפים. וכפי שפשוט שישמש מצטרף לזימון אפילו יותר מב' חבורות, שהרי מקור הדין שמצטרפים ב' חבורות אע"פ שאין בכל אחת חיוב הוא מהרשב"א (הובא בבאר הלכה שם ד"ה שתי) ומשמעות דבריו שמדמה דין זה ל"ניכול לחמא בדוך פלן" (קס"ו, יא-יב) שמצטרפים "שנים או רבים" הרי שאפילו יותר משנים מצטרפים.

רק חבורה אחת רואה

הסתפק הערוך לגר (פסות ג, ב) האם צריך שבכל חבורה יהיו כמה אנשים שיראו מקצת מהחבורה האחרת, או שמצטרפים אף כשרק אחד מחבורה זו רואה אחד מהחבורה האחרת למרות שבחבורה האחרת אין מי שרואה אפילו אחד מחבורה זו. הרש"ש (שם) כתב בפשיטות שמועיל אף כשאחד רואה אחד מהחבורה השניה וכן דעת מרן הגר"ש אלישיב (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב - ברסות תקס"ה). ומה שביקש הערוך לגר לפשוט מדברי הריטב"א שצריך שבכל חבורה יראו גם לחבורה האחרת, דחהו באילת השחר (פסות ע"א סב).

ומסתבר שאף בשלשה מרפסות מצטרפים למרות שממרפסת א' רואים רק את מרפסת ב' ולא רואים כלל את מרפסת ג' וכן הלאה, כפי שאין צריכים שבכל החבורות יהיו רואים אלו את אלו ואלו את אלו. וכל שכן אם כל העשרה רואים אחד, כגון שעומד למטה בחצר ורואים אותו מכל המרפסות הוא מצטרפם, שהרי אף הוא אחד מהמניין, וכיון שרואים אותו הוי מקצתן רואים אלו את אלו.

יש להדגיש שלא די מה שנמצא במרפסת אלא צריך לעמוד דווקא במקום שיכול לראות, ולא במקום שצריך להתקדם ממנו כדי לראות. אכן נראה שמצטרף אף כשצריך לסובב

והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. אך לא כן הדבר, מושגים אלו נחוצים לענייני רוחניות, ואי אפשר לאדם לסור מרע, וגם לא לעשה טוב בלעדיהם. כי הם שומרים על האדם לבלתי עשות רע, וכפי שבידק ר' יוחנן בן זכאי (ברכות כה, ב) את תלמידיו קודם פטירתו ואמר: יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם, כמורא בשר ודם. תמהו תלמידיו ושאלוהו עד כאן, הרי קודשא בריך הוא מלא כל הארץ כבודו. אמר להם, הלוואי שכך תפחדו, שהרי אדם עובר עבירה בסתר ואומר הלוואי ולא יראני אדם. הרי שהסביבה והחברה הטובה שומרת את האדם מעשיית רע.

מביא התורה אברהם חיוק נוסף לדבריו ממעשה רבי עמרם חסידא (קדושין פ"א, א) כי כשחסר לאדם בכבוד "חסר לו שומר גדול ב'סור מרע" ועלול לחילה לעבור על עבירות היותר חמורות. וכן הוא ב'עשה טוב' קשה לאדם לעסוק בתורה ובמצוות לשמה ללא נטיית הכבוד הטמונה בהם.

ותירה מזו כתב הרמב"ם (עדות י"א, ה) "הבזויים פסולים לעדות, והם האנשים האוכלים בשוק בפני כל העם, ואלו שהולכים ערומים בשוק (ללא חולצה), בעת שעוסקין במלאכה מנוולת... כל אלו חשובין ככלב".

ויש להבין מדוע נפסלים לעדות, והלא אינם מחשיבים את עצמם, ואינם מחפשים כבוד כלל ועיקר, ולכאורה מעלה היא. ומבאר הסמ"ע כי "חיישינן נמי שיעידו שקר, ולא יחששו שיוודע הדבר, ויבא עליהם חרפה ובושה, שהרי לא מקפידים על בושותם". הרי שבעצם זה שלא חס על כבודו, מאבד 'שומר' רציני מעלייתו הרוחנית.

וכבר המשגיח ר' ירחם ליוואוץ ממיר המריץ בחורים להינשא למשפחות חשובות, שעל ידי כך יהיה להם חיוב גדול וציפיה מצד בית הכלה לעמוד ולהתקדם. וכן קודם נישואיו יתחזק בלימודו כדי שיילקח כחתן בבית הרב.

המשגיח ר' ירחם ראה בזה דרבנן עצום בהתקדמות והתעלות בני הישיבה, עד כדי שלאחד השואה האיזמה בכה הרב דסלר וזעק "מה זאת עשה אלוקים לנו". הוא לקח מעמנו את כל ה'שלא לשמה'. בחורים היו מתחזקים בלימודם בכדי להינשא לבתי הרבנים, ואחר כך המשיכו בהתקדמות עלייתם בשאיפה לעמוד בראשות ישיבה או קהילה נכבדה, וכעת יד קרן בני התורה בעיני הבנות והבחורים כבר אינם שואפים לזה.

שומה עלינו לברר מהי הדרך היותר נכונה בזה, ואיך לנווט בין החיוק במידת הענווה, לבין העשייה שלא לשמה המעורבת אף בכבוד.

עליך לבקש מי שיעצרך

והנראה בזה הוא שאכן מעלה יש בכבוד הגורמת לדרבון בעבודת האדם, אך עם כל זאת יש להזהר מהרדיפה אחר הכבוד כמבואר ברמב"ם (תשובה ג, א) שמעורר כי התשובה צריכה להיות לא רק מהמעשים הרעים, אלא גם מהמידות כגון "מרדיפת הכבוד ורדיפת המאכלות". הרי שלא מעורר הרמב"ם על עצם ביקוש האכילה והכבוד, כיון שאדם זקוק לאוכל, וממילא על הרצון לאכילה אין צורך לשוב בתשובה, אלא עליו לשוב על הרדיפה וממה שלהוט אחר המאכלים. וכמו כן אין צורך לשוב בתשובה על עצם הרצון לכבוד אלא על 'רדיפת' הכבוד.

רבי חיים ויטאל כותב (שערי קדושה א, א) "העבר על מידותיך לכל מי שחמא לך, ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך כי 'כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו' ומכל שכן עוונות וחטאות. ואם עיני שכל לך היה לך להפש מי שיעצרך, כי חיים אתה מבקש לך?".

מרן הגר"א"ל שטיינמן הקשה (יטאל פי תלמוד - תפילה) איך ראוי לבקש "ואל תביאנו לידי בוזין" אם אכן הביזיונות טובה וברכה הם לאדם, אין לבקש שלא יבוא לידי בוזין אלא אדרבה עליו לבקש שיקבל עוד ועוד ביזיונות.

אכן שאלה עצומה היא, ואיננו יודע אם יש משהו בעולם שיש לו הרגשה טהורה כמוהו לשאול את זה.

כה מושרשת תחושת הכבוד בלב האדם, עד שפעמים רבות עושה מעשים ועוטר אותם ב'אצטלא דיראת שמים', כגון בתקופה זו כאשר מצויים בבית במשך כל היום, קורה שמגלה שלא הקפידו על מנהג מסוים והוא כועס וגוער 'מדוע לא עשיתם את מה שסיכמנו, הרי זה נגד המנהג שאנחנו נוהגים' וכיו"ב, אך התבוננות פנימה מגלה שכעסו גבר לא מחמת צדקותו הרבה ויראתו הקדומת לחממתו אלא מחמת רצונו להשליט מציאותו כבעל הבית, ואיך ייתכן שלא עשו את בקשתו.

אכן הכבוד דוחק את רגלי האדם, ודווקא בשעה זו יש להתחזק בענווה הראויה ועל ידה להינצל מכל צרה וצוקה כי אמנם אין לזלזל בכבודו העצמי אך אם באו לאדם ביזיונות, הידיעה שבקשתם היא בבחינת "חיים אתה מבקש לך", תוסיף רצינות לכל שיקול ופרופורציות נבונות לכעס ורדיפת הכבוד השולטת באדם.

מוקד בית ההוראה במתכונת מתוגברת
לשאלות בהלכה להתמודדות עם ה'נגיף'

0722-133-466

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:
Beithorah@gmail.com

הפרשה המחנכת

תזו"מ 17

חינוך והגות על פי משנתו של הרש"ד הירש

עורך הרב שלמה רזנשטיין

"עושה לו מחיצה גבוהה ברוחב ארבע אמות, ונכנס ראשון ויוצא אחרון" – כדי שלא יבוא במגע עם שאר בני הקהילה.

אולם מסתבר שמחלות כגון צרעת וגם מחלות אחרות שנחשבו מדבקות לאורך ההיסטוריה, היו בעיקר כר פורה להסתה שלוחת רסן כנגד היהודים על היותם מפיצי מחלות וכאלו הגורמים ומביאים סבל לעולם, פוגרומים נערכו בקהילות היהודיות בעקבות ההסתה הפרועה בעיקר במדינות אירופה, לעיתים ההסתה כנגד היהודים כללה את המוטיב שהם נגועים יותר במחלות ולכן מפיצים אותן וכאשר היהודים נפגעו פחות מהמחלות המידבקות הרי ששוב היתה זו הוכחה שהם מפיצי המחלה ולכן הם יודעים כיצד להישמר שלא להפיצה בקיבם.

בשורה התחתונה, היהודים היו כמובן אשמים בכל דבר רע שאירע בעולם.

הרש"ד הירש, הודף בתקיפות את תיאוריית היות הצרעת מחלה מידבקת, הכוהנים – רופאים מאבחנים ושוטרי משטרת הבריאות, והבידוד, רצון שלא להדביק את הקהילה במחלה.

להלן נביא את דברי הרש"ד הירש – ברובם על פי לשונו המתורגמת מגרמנית בפירושו על התורה.

דעות משובשות

הלכות נגעים – יותר מכל שאר חלקי התורה – שימשו מקור לדעות המשובשות על "אופיים הסניטארי של חוקי תורת משה". אכן, המבט השטחי יכול למצוא סימוכין לכך. שהרי לכאורה מדובר כאן במחלות – במחלה מדבקת, הנפגעים ממנה נשלחים לבידוד, לשם איזו מטרה – אם לא כדי למנוע הדבקה? היה די בכך כדי לקבוע את אופיין של הלכות אלה, כל עצמן לא באו אלא לשמור על בריאות העם כביכול. והכוהנים, המשמשים במסגרת זו, אינם אלא חכמי רפואה. אולם מכל הרשימה הפתולוגית של מחלות אנושיות הוצאה דווקא "מחלת הצרעת", רק כנגדה ננקטו אמצעים משטרתיים. נראה איפוא, שיהודים סבלו ביותר ממחלה איומה זו, והבדייה של טציטוס – כאילו גורשו היהודים ממצרים בעטיה של צרעתם – יש לה, כנראה, על מה שתסמוך!

נעיין אפוא בדיני נגעים – בכלליהם ובעיקרי פרטיהם. נראה, אם יש בהם כדי לאפשר את ההנחה על אופיין הסניטארי של הלכות אלה.

הצרעת העיקרית – השחין – איננה מטמאה כשלעצמה. אותו 'שחין רע', 'שחין מצרים' "אשר לא תוכל להירפא" (דברים כ"ח, כ"ז. ל"ה) איננו מניח מקום לטומאה כלל. שהרי נאמר בפרק שלנו שאין נגע טמא יכול לבוא, אלא לאחר שנרפא השחין וחזר ונוצר בו עוד בריא (י"ג, י"ח). אם כיסתה הצרעת את כל הגוף "מראשו ועד רגליו" (פסוק י"ב, י"ג), חזרה הטהרה. נמצאת זו התורה

ההשחתה החברתית והגירוש מהמקדש

מה הם חוקי התורה להסגר מצורעים? חוקי הגיינה ציבורית או שמא חשש מהידבקות במחלת הצרעת שהייתה מקובלת כנפוצה בימי קדם בקרב היהודים. האם אלפי שנים לפני שהמדע למד על 'הידבקות' – התורה הגדירה חוקי בידוד מטעמי בריאות. הדעות השונות, והרש"ד הירש בהבהרה חד משמעית אודות מצוות הבידוד של המצורע, סמל לחרון אף ד' על חטאי השחתה חברתית, ובעטיין גירוש מהתחום החברתי של מקדשו – שלא ישכנו בתוכו.

ימי מוגיפת הקורונה פוגשים השבוע את פרשת מצורע, בה הצטוו ישראל על ההרחקה מהמחנה וישיבה בדד למי שנגע צרעת הופיע בעור בשרו, אבחון הצרעת נעשה על ידי הכוהנים וכל שתשובתם חיובית המאשרת את היותו של האדם נגוע בצרעת, הרי שהוא נדרש לשבת בדד ולהיראות לבדיקות נוספות אצל הכהן עד שיקבל את התשובה על היותו בריא.

חז"ל מונים במסכת ערכין את החטאים שבגינם מוגיעה הצרעת – כעונש לכאורה, כך גם מביא רש"י בפסוקי התורה ומדגיש את חטא לשון הרע כחטא העיקרי שבגינן הצרעת באה על האדם.

גישה זו, שהצרעת עונש היא, אף באה לידי ביטוי במעשים שונים המוזכרים שבעטיין הגיע עונש זה, משה רבינו שידו נעשתה מצורעת כשלג על כך שהרהר אחר אמונתם של ישראל על שליחותו, מרים הנביאה על שדיברה באחיה משה, ובמעשה גיחזי משרתו של אלישע ועוד, וכן מעשים ומדרשי חז"ל בנושא זה.

באופן כללי, המצורע בלשון העם לאורך ההיסטוריה הוא כינוי למי שהוא מנודה מהציבור ומרוחק ממנו מכל סיבה שהיא. גם בהפרשת השבוע אנו לומדים על ארבעת המצורעים שישבו מחוץ למחנה בתקופת המצור על השומרון, ודווקא במקרה ההוא הם נזכרים לשבח בשל הישועה שהגיעה באמצעותם לישראל.

מאידך אנו מוצאים כמה מבעלי התוס' וכן בפירושו של הרמב"ן שראו בהרחקת המצורע גם אמצעי בריאותי וז"ל הרמב"ן בריש פרשת תזריע: וכן אמר הכתוב במצורע "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (ויקרא י"ג, מו) – ולא אמר כאשר אמר בשאר הטמאים: "יצא אל מחוץ למחנה, לא יבוא אל תוך המחנה" (דברים כ"ג, י"א) – כי הזכיר בו ישיבה, שלא ילך כלל, כי ריחו והבלו מוזיקים.

הרש"ד הירש הודף את תיאוריית המחלה המדבקת

פולמוסים סביב מחלת הצרעת אנו מוצאים לאורך ההיסטוריה בכמה היבטים, החל מתישבות בעניין אם מותר להתגרש לאור היותו של אחד מבין בני הזוג חולה בצרעת. ועד הלכות בענייני בידוד וכפי שאנו מוצאים בסמ"ג שאם נכנס מצורע לבית הכנסת:

הצרת – עונש על חטא חברתי

הדעה, שדיני נגעים הם אמצעים משטרתיים מטעם שירות התברואה – איננה אפוא אלא פרי הדמיון. אך בלא הכי, הרי התורה עצמה איננה מניחה כל מקום לספק ביחס למשמעות דינים אלה. תורת הנגעים נזכרת גם בספר דברים. והיא כתובה שם במסגרת שורה שלמה של הלכות, שחשיבות כולן היא בתחום החברתי. כולן שוקדות על שמירת כבוד האדם ועל התחשבות באושרו של היחיד.

וכך נאמר שם: "השומר בנגע הצרעת לשומר מאוד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות. וזכור את אשר עשה ה' אלהיך לנורים בדרך בצאתכם ממצרים".

מרים נצטרעה, משום שדיברה לשון הרע במשה – ונסגרת שבעה ימים מחוץ למחנה. ונאמר שם, שהצרעת וההסגר הם אות לחרון אף ה' על דבריה. שהרי כך השיב ה' למשה על בקשתו לרפא את אחותו. "זאביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים? תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף". ועונש זה נגזר כתוצאה מחטא חברתי, אשר – כמות שהוא מתואר לפנינו – הוא גם לשון הרע וגם גאווה. מעתה כל נגע צרעת הפוגע באדם מישראל יזכיר לו את המאורע שנתגססה בו מרים. מתוך כך יבוא לידי שמירה קפדנית של ההלכות הנוגעות בדבר.

נמצא אפוא, שיש לראות כל נגע צרעת כעונש על חטא חברתי. וההסגר מחוץ למחנה – מחוץ להיקף הלאומי שמסביב למקדש התורה – תכליתו וטעמו אינם אלא "היכלם". להחדיר באדם את התודעה של פחיתות מעלתו.

בידוד – חרון אף ד' על השחתה חברתית

ואכן גם ח'ל רואים את הנגעים כעונש שנגזר משמים. בראש ובראשונה על חטא לשון הרע. אחר כך גם על החטאים העיקריים של החיים החברתיים, ששבעה מהם מנויים במספר.

וכך אמרו בברכות ה' ע"ב. "כל מי שיש בו אחד מארבעה מראות נגעים הללו אינן אלא מובח כפרה". וכך בערכין טז ע"ב. "מה נשתנה מצורע שאמרה תורה בדד יושב מחוץ למחנה מושבו? הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו, לפיכך אמר תורה בדד יושב וגו'". "מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יבא שתי ציפורים לטהרתו? אמר הקב"ה, הוא עשה מעשה פטיט (=פטוט), לפיכך אמרה תורה יבא קרבן פטיט."

ועוד מנויים שם שבעה חטאים חברתיים – במובן רחב יותר – שנגעים באים עליהם. "על שבעה דברים נגעים באין, על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין".

ואכן לשון הרע, המשפיל האדם בעיני חבריו והורגת אותו מבחינת רוחנית, כוללת כל אותם חטאים ומידות רעות. כולם כלולים בפרי אחד של השחתה מוסרית. שהאדם שלא ניצל את האיברים והכוחות שניתנו לו כדי לנהוג בענוה ובאמת, כדי לעשות חסד וצדק ומעשים טובים, כדי לדבר אמת ושלוש – אלא הוא נעשה לנושא היפוכם של כל אלה. משום כך הוא עצמו שנוא ותועבה לה'.

ה' משלח נגע בגופו באות לחרון אפו. כך הוא מגרש אותו מן התחום החברתי של מקדשו – עד כדי "הכלם". למען יאשם בעיני עצמו ויהרהר בתיוקן מידותיו. כשם שנאמר במרים. "יחר אף ה' בס וילך, והענן סר מעל האהל והנה מרים מצורעת כשלג" (במדבר יב, ט-י) – כן הדבר לדורות כל הרואה נגע בגופו, בבגדו או בביתו – הרי נגע זה מורה לו. התנהגותו החברתית מעלה את חרון אף ה'. ה' לא ישכון בקרבתו ולא יתן לו הגנתו וברכתו.

היוצאת מפי ה' דופאים הסניטרים. אם פורצת המחלה בכוח רב ומכסה את כל הגוף, הרי זה סימן להחלמה גמורה. והנה דווקא בשחין מצריים, "אשר לא תוכל להרפא" – הרי שיא האימה מתואר במילים: "מכך רגלך ועד קדקדך". עובדה פשוטה זו היתה צריכה לעורר תשומת לב ולערער על התפיסה המקובלת.

עוד למדנו בתורה שבעל פה על ההתחשבות הליברלית של אותם "דופאים מטעם משטרת התברואה", הלבושים בגדי כהונה. והן התחשבות מעין זו היא חסרת כל מובן במחלה "מסוכנת" ו"מתועבת" כצרעת. שהרי כל עצמה של הכרזת הטומאה – והבידוד שהוטל בעקבותיה – לא באו אלא "למנוע סכנת הדבקה".

אימתי יש צורך בפיקוח המשטרה ובהטלת בידוד – אם לא בזמן שרבים נועדים במקום אחד, והמצורעים המתהלכים בקרב ההמונים עלולים להדביק משפחות שלמות ואף את האומה כולה? והנה דווקא באותם זמנים היו הכהנים נמנעים מלפקח על הצרעת. בשבעת ימי המשטה ואף בשלוש הרגלים, עת האומה כולה נועדה בעיר המקדש – וכן בשבתות ובמועדים – לא היו מאבחים נגעים כלל.

הכלל הוא שכל ספק נגעים בתחילה טהור. כלל זה מקל בהלכות נגעים יותר מאשר בשאר איסורים. אולם אילו היה מדובר כאן במחלות ובמניעתן, היה נוהג הכלל: "חמירא סכנתא מאיסורא" (חולין י ע"א) – והיה צורך להחמיר בהלכות נגעים. עוד מצינו, שאפילו נודע בוודאות, שיש כאן נגע עם סימני טומאה – אלא שאין ידוע, איזה משני הכתמים הוא הנגע הטמא – הרי אין מטמאים את הנגע! ועוד, אין מצורע משולח אלא מערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. ואילו בשאר חלקי הארץ – בכל ערי החצרים ובכל הערים שהוקפו חומה לאחר מכן – היה המצורע מתהלך בקרב ההמונים. שום "הסגר משטרתי" לא הגן על העם מפני סכנת ההדבקה במחלקת הצרעת. ורק בגדים מנוגעים היו משולחים מכל מקומות המגורים!

הדו"ח הבריטי שחושף – אין הדבקה מצרעת

גילויי המחלה המתוארים בפרשתינו, דבר אין להם עם מחלות העור המתוארות בכתבי מדע הרפואה תחת סוג הצרעת. הללו מתחילות בנפירות דלקתית ההורסת את העור ומכסה את צבעה. ואילו הנגעים שלנו אינם אלא כתמים לבנים בעור. ובפירוש אמרו בתורת כוהנים שאין הם בולטים למעלה מן העור. ר' עובדיה ספורנו הרופא בפירושו לתורה כבר עמד על ההבדל שבין נגעים אלה – לבין המחלות האיומות המתוארות בשם צרעת בכתבי הרפואה. משום כך מאז ומתמיד היינו משוכנעים, שדיני הסגר ושילוח המוטלים על המצורע לא באו כלל כדי למנוע סכנת הדבקה.

מוסיף ומציין הרש"ר הירש – הנה עתה הגיע לידינו דו"ח של וועדה שנתמנתה על ידי ממשלת בריטניה וועדה זו חקרה את הצרעת, השכיחה ביותר במושבות הבריטיות ומתפשטת שם במידה מבהילה. והיא קבעה את העובדה, שהצרעת – גם באותם גילויים נוראים – איננה מחלה מידבקת כלל. וכך נאמר שם:

"השאלה העיקרית העומדת לפני הממשלה היא זאת: האם המחלה מידבקת או לא? אין ספק, שהיהודים ראוה כמידבקת – והסגר חמור הוטל על כל מי שנפגע ממנה. יחד עם זה סביר להניח, שכל שאר מחלות העור נתפסו – בהשקפה היהודית – כזהות עם הצרעת. לפי זה, אנשים שחלו במחלות העור המידבקות של אירופה החדשה – כגון בחצבת, בסקרלטינה ובאבעבועות – נכללו בחוקי ההסגר שהוטלו על המצורעים. אך זו עובדה הראויה לתשומת לב. נראה, שהיהודים של ימינו פגיעים פחות למחלות מידבקות משכניהם האירופיים. ושמה ניכרים בכך עקבות אותם מנהגים טכסיים – שהשפעה בה גדולה נודעה להם על כוחם הגופני של היהודים העתיקים. אולם יהא הדבר כאשר יהא. כתבינו מכל חלקי תבל מעידים כמעט פה אחד: המחלה איננה מידבקת."

נשיח בחוקקיר

סיפורי הוד

אחר מטתו של מרן פוסק הדור

רבי נסים קרליץ זללה"ה

גליון מס' 219 תז"מ

"ואמרו... על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת" (דברים כ"ט כ"ג)

מתוך כתב יד רבינו שמצאנו, שכתבם לעצמו, כנראה כהכנה לשיחת התעוררות.

ואמר ה' אלמגדל, אמר ה' לא נדעאן ודעאן לא אלמגדל זקאמיה שאל
לפני ומה' עשה לי ומה' עשה לי.

הנה כתיב ומה' עשה לי הודם לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי
הודם לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי
והנה כתיב ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי

ואמר ה' אלמגדל ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי
והנה כתיב ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי
והנה כתיב ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי

ואמר ה' אלמגדל ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי
והנה כתיב ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי
והנה כתיב ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי

ואמר ה' אלמגדל ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי

והנה כתיב ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי

ואמר ה' אלמגדל ומה' עשה לי ומה' עשה לי ומה' עשה לי

לפשט עקמומיות שבלב

"אמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי, לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב. שנאמר, (קהלת ג') "והאלוקים עשה שייראו מלפניו". (ברכות נ"ט).

הנה כתיב, (קהלת ז' כ"ט) "והאלוקים עשה את האדם ישר, והמה ביקשו חשבונות רבים". הרמב"ם (פי"ג משמיטה ויובל הלכה י"ג) מגדיר את זה שנתקדש קדש קדשים. והלך ישר כמו שעשהו הא' ופרק עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם.

"אל תהי חכם בעיניך וכו'" (משלי ג' ז') רבינו יונה שם. [וז"ל, "כאשר יצליח ה' אורחותיך וכו' אל תאמר בלבבך חכמתי עמדה לי וכו' כי הכל בגזירת ה' יתברך, אשר יצליח המועצות ויסבב עניני האדם, ברצותו דרכי איש וכאשר יגזור על הצלחת האדם". ויעויין שם שביאר באריכות ג' הקדמות הצריכים כהקדמה לתיקון המידות]. [א. ה., הדברים מקבלים משמעות מיוחדת בפרט בימים אלו, כשרואים כיצד כל מוסדות תבל מתמוטטים ואין אדם יכול לחשוב היותו 'חכם בעיניו'].

"שכוחו וגבורתו מלא עולם" אבודרהם (עמוד שמ"ד) "ר"ל ברוך הנותן כח להטבע להראות כח יוצר בראשית כדי שייראו מלפניו".

אם נתנו לנו רעם כזה הרי בשביל כמה עקמומיות שבלב שעלינו לישר.

"אנשי חסד נאספים" (ישעיה נ"ז) הרי עלינו ללמוד מעלת החסד.

אהבת חסד. רבינו יונה משלי (ג' ג') "וענין גמילות חסדים וכו'" [וז"ל, שטורח ומשתדל בתקנת חבריו ותועלתם, ודורש בשלומם וטובתם... ואם אינו בעל ממון, יתאווה ויכסוף לעשות צדקה וחסד בראותו בצרת עניים מרודים וכו'].

רבינו יונה בשערי תשובה (שער ד' י"א) "וכן ידבר על לב העני ויכבדהו וינחמהו מצרתו כענין שנאמר (ישעיה נ"ח) "ותפק לרעב לחמך".

החסד הגדול ביותר, להביא חבריו לידי לימוד תורה. קביעת עיתים לתורה. "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" (קידושין ע"ב).

אהבת התורה

סח רבי חיים הוכמן שליט"א - דולה ומשקה ומזכה לרבים מתורת רבינו, שרבינו סמך ידיו עליו בעריכת ספריו 'חוט שני'. בהתרגשות רבה מעלה הוא את זיכרונותיו עת ישב עם רבינו, ועברו יחדיו על גיליונות הספרים 'חוט שני'. להכנים ולהכניסם לדפוס. כיצד בשעת הלימוד היה ניתן לראות את שמחת התורה ושלל אהבת התורה שבערה בקרבו. להלן כמה דוגמאות:

א. במשך השנים זכורני כמה פעמים שעצר באמצע הלימוד ואמר בהתרגשות "כאן שכינה כנגדו. השכינה עומדת כאן אתנו יחד". עוד הוסיף פעם ואמר בהתפעלות ובהתרגשות, "זוהי התורה שאנו לומדים כעת, היא התורה ממש שמשה רבינו קיבל מסיני. זוהי הגמרא שהרשב"א למד. שרבי עקיבא איגר למד. שהחתם סופר למד. וגם לנו יש את הזכות ללמוד את התורה הזאת. ללמוד בה ולחדש בה".

ב. בתקופה האחרונה כשכבר פסק מללכת לכולל ולבית הדין, פנה אלי פעם ואמר בגילוי לב, "אני רוצה להגיד לך משהו. אתה יודע מה אני רוצה באמת?! אני רוצה ללמוד קדשים וטהרות, ואת החידושים אתה תכתוב".

ג. בתקופה האחרונה כשנחלש מאוד ולא תמיד היה בכוחו ללמוד. פעם כשהגשתי לפניו את גיליונות הספר. לקח אותם וליטפם בערגה בידיו הקדושות, דף ועוד דף ועוד דף, באמרו, "חביבות התורה היא גם כשאי אפשר ללמוד".

ד. כותב השורות היה נוכח פעם כשסיים רבינו את לימודו עם רבי חיים הוכמן, ואמר בקורת רוח "אתה מגלה פה אוצרות".

(מתוך גליונות 'חוט שני' עירובין בכת"י)

פנינים משולחן רבינו הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצלה"ה

פרשת תזריע מצורע תש"פ • גליון שע"ה

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

לבטלה הוי רק דרבנן יש לומר דהכא לא החמירו, ואע"ג דבספק ברכות מקילינן, הכא שאני כדי שלא לבטל הברכה על המצוה דספירת העומר.

אי אפשר לטיפה שלא תתחלק

הנה מבואר מדברי התוספות בנדה (ל"ה א' ד"ה לעולם) לענין זב, דאי אפשר לטיפה שלא תתחלק לשני משהויין. חזינן דאין דבר שאי אפשר לחלקו לחלקים קטנים יותר, דכל משהו יתחלק לשני משהויין. ויש לדון בהאי יסוד בכמה מקומות, ואחר כך נבאר את דברי התוספות לענין זב:

א. חתך אצבעו בסכין טמא

הנה אמרינן בסוגיא ביבמות (ל"ג א') לענין בעל מום ששימש בטומאה, דמשכחת לן דהאיסור בעל מום וטומאה אתי בהדי הדדי, באופן דחתך אצבעו בסכין טמא. [ואם כן לא אמרינן בזה דאין איסור חל על איסור].

והקשו בתוספות (שם ד"ה אצבעו) דאינו בבת אחת דהרי הטומאה קדמה, דהרי אי אפשר שלא יגע בסכין קודם שיחתוך. [ואם כן נימא בזה דאין איסור על איסור].

א. חתוכה עד משהו האחרון

הנה מתרץ הרצב"א בתוספות בכתובות (ל"ב ב' ד"ה לא) דאע"ג דאינו כאחד ממש מכל מקום חשיבא בבת אחת.

אמנם בתוספות ביבמות (שם) תירצו שהיתה אצבעו חתוכה עד משהו האחרון, דכשנגע בו הסכין וחתך המשהו האחרון נטמא ונעשה בעל מום.

ולכאורה הא אכתי האי משהו יתחלק לב' משהו, ונמצא דאכתי אינו בבת אחת, דהרי נטמא במשהו הראשון אבל נעשה בעל מום רק במשהו השני.

ב. יש שיעור דחשיבא כמאן דאיתא

יש לומר דאין כונתם המשהו האחרון של האצבע, אלא דיש שיעור דבחיבור זה חשיבא האצבע כמאן דאיתא וכל דמוסיף עליו הוה כדליתא.

ג. לעולם קדם המגע

אבל בלאו הכי תמה בהפלאה בכתובות (שם) על תוספות ביבמות דהא לעולם קדם המגע לחיתוך, דאי אפשר שלא יגע הסכין הטמא משהו באצבע קודם שנחתך.

ברכה על ספירת זבה

ואם טהרה מזבה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר (ט"ז כ"ח) הנה ילפינן מהכא בגמרא כתובות (ע"ב א') מניין לנדה שסופרת לעצמה, שנאמר "וספרה לה" לעצמה.

והקשו תוספות (שם ד"ה וספרה) אמאי זבה לא מברכת על ספירתה כמו שמברכין על ספירת העומר דהרי כתיב "וספרה".

ותירצו דיש לומר דאין מברכין אלא באופן דלעולם יוכל למנות כסדר, כגון בספירת העומר או ביוכל שמברכין בית דין, אבל זבה שאם תראה תסתור אין לה לברך.

הנה ע"פ יסוד התוספות, הקשה בתשובות חשב סופר (או"ח סי' ד') היאך מברכין על ספירת העומר, הרי נחוש לשמא ימות, דהרי איתא ברא"ש (נדרים ג' ב') לענין האומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר, דחיישינן שמא ימות, ואפילו למאן דאמר (גיטין כ"ח א') דלשמא ימות לא חיישינן, מכל מקום לזמן מרובה כמו ימי נזירות חיישינן. חזינן דשלשים יום חשוב זמן מרובה וחיישינן שמא ימות.

מעתה לבה"ג דכל הימים מעכבים, הרי נחוש שמא ימות, ואז כל הברכות שבידך על ספירת העומר יהיו לבטלה, וכמו דכתבו בתוספות דחיישינן לענין זבה שמא תסתור.

והרי כתב בחיד"א (עבודת הקודש, מורה באצבע סי' ז' אות ר"ז) דבשכח יום אחד כל הברכות הוי לבטלה למפרע.

היאך מברכין על הספירה

הנה בקושיית חשב סופר הנ"ל יש לדון בג' אנפי:

א. בה"ג לשיטתו

הנה אנן קיימא לן (שו"ע סי' תפ"ט סעי' ח') דבספק אם ספר, אכתי יכול לברך בשאר הימים מכח ספק ספיקא, דילמא לא כבה"ג ודילמא באמת ספר, ואם כן הכי נמי אפשר לברך, אך הקושיא לבה"ג לשיטתו.

ב. יכול להמלך לאחר הנטילה

הנה כתב בריטב"א בחולין (ק"ו ב' ד"ה ואגב) דיכול להמלך לאחר הנטילה שלא לאכול, ואין מחייבין אותו לאכול כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, דהא מכיון שנטל דידי גמרה לה ברכת הנטילה שעליה הוא מברך והרי בההיא שעתא דעתו היה לאכול.

אמנם קושיית החשב סופר אינו בסתירה להך דריטב"א, דהתם מיהת קיים מצוה של נטילה, משא"כ בעלמא אם ימלך קודם המצוה או האכילה הוה ברכה לבטלה, והכי נמי בספירת העומר, לבה"ג אגלאי למפרע דאין מצוה, וכדכתבו בתוספות הנ"ל לענין ספירת זבה שמא תסתור.

ג. לא החמירו לבטל הברכה

הנה יש ליישב קושיית חשב סופר, דאם נימא כהרשב"א (תשובות ח"א סי' קכ"ו, ח"ג סי' רפ"ד) דספירת העומר בזמן הזה הוה מדרבנן, אם כן יש לומר דלא החמירו חכמים לבטל הברכה, וכמו כן אם ברכה

ב. שוחט חולין בעזרה לענין ד' וה'

הנה לפי זה יש לעיין בסוגיא דבבא קמא (ע"ב א') דאיתא התם דהשוחט חולין בעזרה חייב ד' וה'. ומקשינן בגמרא אם נימא דיש לשחיטה מתחילה ועד סוף, [וגם נימא דחולין בעזרה דאורייתא], הרי כיון דשחט בה פורתא אסרה, ובסוף השחיטה לאו דמריה קא טבח. ועל הפורתא הראשונה ליכא לחייבו ד' וה' ד"וטבח"ו כולו בעינן וליכא.

ודחינן בגמרא דאירי בכגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרו בפנים, נמצא דבמשך השחיטה היה דמריה, ואיסור חולין בעזרה חייל רק בגמר השחיטה, ואז חייב נמי ד' וה'.

מעתה יש לעיין דהנה בסוגיא בחולין (כ"ח ב' – כ"ט א') דיינינן לענין שחיטה אם מחצה על מחצה כרוב או לא, והיינו האם סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט הוי כאילו רובו שחוט וכשר, וסבירא ליה לרבא דיש לומר דמחצה על מחצה כרוב.

ואם כן תיקשי היאך משכחת לה שיהא חייב על חולין בעזרה ד' וה', הא אם שחט מחצה בחוץ, כבר חייב ד' וה' על השחיטה בחוץ לעזרה, ואם שחט פחות ממחצה, הא על כרחך הוי האי פחות טפי ממשו אחד, וכד שחט משהו הראשון בפנים ייחסר משום חולין בעזרה קודם שחילא השחיטה, ואם כן לאו דמריה קטבח, ואין לומר דשוחט בעזרה רק המשהו האחרון המשלים למחצה, שהרי כתבו תוספות הנ"ל דאין משהו שאינו יכול להתחלק לשני משהו.

א. מחצה על מחצה אינו כרוב

לכאורה צריך לומר דרבא הדר ביה מהא דקאמר בחולין (שם) דמחצה כרוב, ולבתר דשמעה מאביי התם דמחצה אינו כרוב, סברא כאביי, ואם כן משכחת לן דשחט מחצה על מחצה בחוץ והוסיף עליו בפנים.

[א"ה. נראה ביאור הדבר, דאם מחצה אינו כרוב אלא בעינן לשחוט רוב, הרי משכחת לן ששחט בחוץ בדיוק חצי, ובזה אין משהו שמתחלק לשנים, דהרי יש חצי הקנה, ואם כן אחר כך כששוחט משהו הראשון בפנים כבר חייב משום חולין בעזרה וגם בד' וה'.

ב. אי אפשר לצמצם

אלא אכתי תיקשי דהא אי אפשר לצמצם שיהא בדיוק מחצה בחוץ, וכי תימא דעכ"פ מהני לחייבו ד' וה' מפאת ספק ספיקא, [דספק רוב בחוץ, ואפילו אם היה רק מחצה עכ"פ חייב מחמת הגמור בפנים], הא בספק ספיקא אין מוציאין ממון כמו ברוב ואם כן אמאי קתני דחייב בד' וה'.

ואולי נימא דאירי בתפס ונימא דאע"פ דבספק לא מהני תפיסה בטענת שמא, מכל מקום בספק ספיקא יועיל. [וכך כתבנו במקום אחר].

ג. קנה היה חצי פגום

אך יש ליישב באופן אחר, דאירי בשחט בחוץ את הושט והקנה היה חצי פגום והוסיף עלה משהו בפנים, דבזה השחיטה מתחלת מתוספת משהו כדאמרין בחולין (כ"ח א') ואז הויא השחיטה וחולין בעזרה כחדדי.

ג. זרק כוורת לרשות הרבים

עוד יש לעיין בהאי כללא דתוספות דאין משהו שאינו יכול להתחלק לשני משהו, דהנה אמרין בסוגיא דכוורת (שבת ח' א') בכפאה כוורת על פיה וזרקה לרשות הרבים, אם מחיצות הכוורת הם שבעה ומחצה, פטור, [ופירש רש"י אינה רחבה ו' קאי], דמכי מטא לפחות משלשה סמוך לקרקע אמרין לבוד במחיצותיה והרי היא כמונחת, ושוליה נמצא למעלה מעשרה, נמצא דאינה נוחה כולה ברשות הרבים.

אבל אם מחיצותיה שבעה ומשהו חייב, דאין כאן אגודו במקום פטור, דכי מטיא פחות משלשה סמוך לקרקע דאז אמרין בהמחיצות לבוד והויא הנחה, אכתי בזה משלים רק לעשרה טפחים וכולה באיר רשות הרבים היא וחייב.

מעתה תיקשי אמאי במחיצותיה שבעה ומשהו חייב, הרי כיון דאין משהו דאינו יכול להתחלק לב' משהו, אם כן לעולם הוי אגודו במקום פטור, דהרי חלק מהמשהו משלים להג' טפחים שיהא לבוד, ואכתי

איכא משהו מעל הי' טפחים.

א. לתוספות אתי שפיר

הנה תוספות (שם) פירשו הגמרא באופן אחר, ולדבריהם אתי שפיר, דהנה פירשו דקאי ארחבה ו', ובשבעה ומחצה פטור, מכיון דהוה כזורק רשות היחיד דבכהאי גוונא פטור, משא"כ בשבעה ומשהו חייב מכיון דכשמגיע המחיצות סמוך לג' לקרקע, אין המחיצות גבוהות י' ולא חשיב שזרק רשות היחיד.

ופירשו בתוספות דהא דבשבעה ועוד משהו חייב, אינו כרש"י מפאת דאין אגודו במקום פטור, אלא מטעם אחר, דבעינן שיהא משהו עודף על עובי השוליים, דהרי הגובה עשרה כולל השוליים, וכדי שיחשב שזרק רשות היחיד בעינן שהמחיצות יהיו גבוהים עשרה בלא השוליים, ואם כן בכורות גבוה שבעה ומשהו חייב דאין כאן מחיצות עשרה, דהמשהו שבתוך ג' עושה שיהא לבוד, ואכתי איכא גובה עשרה רק ביחד עם השוליים ולא חשיב שזרק רשות היחיד.

ב. לא חשיב אגודו במקום פטור

יש לדון ליישב [לפירוש רש"י הנ"ל] דמשהו של עובי השוליים הנמצא במקום פטור לא חשיב למשוי אגודו במקום פטור, וכעין שכתבו תוספות (שם ד"ה א') אליבא דאביי לענין קרומיות של קנה, [א"ה. פירוש, דהמחצלת שממנה עשויה הכוורת, נארגת מקנים שתי וערב, ול"קני השתי" יש "קרומיות", שהן קצות הקנים, שאין מחוברות למעלה באמצעות "קני הערב"], דלאביי לא חשיב קרומיות ליחשב אגודו במקום פטור.

אמנם צריך תלמוד למימר הכי, דמשהו מהשוליים לא דמי לקרומיות, דהכא השוליים הוי חלק מן הכוורת.

ג. עיקרי הדינים נקטה

יש לדון דהגמרא עיקרי הדינים נקטה דלא סגי בלבוד גרידא כיון דלא הוה אגודו במקום פטור ובעינן טפי מלבוד ובאמת שבע ומשהו דינו כשבע ומחצה.

ד. בן קמצר בכתיבת השם

הנה איתא ביומא (ל"ח ב') בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב, אמרו על בן קמצר שהיה נוטל ארבעה קולמוסין בין אצבעותיו, ואם היתה תיבה של ארבע אותיות היה כותבה בבת אחת. ופירש רש"י, (שם ל"ח א') דאירי לענין כתיבת שם בן ארבע אותיות.

א. האם בכתיבת השם בעינן כסדרן

הנה כתב בגינת ורדים (או"ח כלל ב' סי' י"ב וסי' י"ג) דבכתיבת השם בעינן כסדרן.

אמנם בדברי חיים (ח"ב סי' קכ"א) מוכיח מהכא דלא בעינן בזה כסדרן, דהרי סבירא ליה דבכסדרן בעינן שהראשון יקדם שני ולא סגי בבת אחת, ואם כן הרי בבן קמצר שכתב השם בבת אחת לא חשיב כתיבה כסדרן.

ב. קצת מהשני קודם לראשון

אמנם במנחת חינוך (מצוה תל"ז) פליג על הדברי חיים, וסבירא ליה דחשיבא שפיר כסדרן כל שהוא בבת אחת שאין השני מוקדם לראשון, ואם כן שפיר יש לומר כגינת ורדים דבכתיבת השם בעינן כסדרן.

אך בתשובות נפש חיה (יו"ד סי' פ"א) שדי בה נרגא, דאכתי איכא ראיא דלא כגינת ורדים, דהרי אם איתא דבעי כסדרן הא כתיבת כל אות לוקחת זמן וכד כותב ארבעת האותיות כאחת, כותב על דרך משל תחילה הגג של כל האותיות ואחר כך הירך הימנית ואחר כך השמאלית, נמצא דגג האות השניה קודם לירך האות הראשונה והוה ליה שלא כסדרן לכולי עלמא, ואם כן אכתי ראיא דלא כגינת ורדים.

ג. חלק מאות שלא כסדרן

אמנם תליא בדין שלא כסדרן אם כתב חלק מהאות המאוחרת לפני המוקדמת, אך למה שכתב מהמאוחרת לפני המוקדמת אין צורת אות, דדעת האבני נור (או"ח סי' ג') דפסול, אך בפרי מגדים (או"ח א"א ריש סי' ל"ב) מבואר דכשר.

מעתה לדעת האבני נור שפיר כתב הנפש חיה דיש ראיא מבן קמצר דלא בעינן כסדרן ונחלק על המנחת חינוך, אך להחולקים לא יהא ראיא.

במשא, ובמצורע אינו גורם הזוב לטומאת משא, ואם כן הדרא קושיין בבוועל נדה.

ובאמת בתוספות הרא"ש (שם ל"ה א') הקשה כן ותירץ דכשם דמספקין במצורע הכי נמי בבוועל נדה, וזהו אם לבוועל נדה יש מעיינות, אך להר"ש תיקשי.

ואם הוה אמרינן דאין בועל נדה מטמא במשא וכדצידד בחזון איש (כלים ס"א א' סק"ו) הוה נחא, אך אין נחא כן דעת הר"ש (כלים שם).

ויש לדון דהר"ש יתיר דלא כהרא"ש אלא דבראיה דזב בעינן שבעה נקיים והלכך הראיה מוסיף על בועל נדה ויש קל וחומר, משא"כ במצורע דלא ידעינן מתי יתרפא.

הטיפה מתחלק לשני משהוים

הנה הקשו תוספות (שם ד"ה לעולם) דאכתי תפשוט דזב לאו מעיין הוא, דאי מעיין הוא למה לי קרא לטמא את הזוב בראיה שניה [אע"פ דלא איירי במצורע], דהא מיד שראה משהו של ראה שניה מיד נעשה זב, למאן דאמר זב מטמא במשהו [ולא בעי כחיתמת פי האמה], ועכשיו שנעשה זב, יטמא משהו השני כדין מעיין, דאי אפשר לטיפה שלא תתחלק לשני משהוים.

[וכתבו תוספות לתרץ, דשמא כמו שמשוה הראשון שבו נעשה זב אינו מטמא במשא, הוא הדין כל מה שנקרא ראה אחת, אע"ג דרוקו ומימי רגליו טמאין מיד אחר ראית משהו ראשון של זב].

א. דבר שאינו נראה לעין

הנה שמעתי מהג"ר נתן שולמן (שליט"א) זצ"ל, לדון להמבואר בכמה דוכתי דדבר שאין העין רואה הוי כמאן דליתא. [עיינן באורך בתשובות דובב מישרים (חלק א' ס"א א') לענין מוקף גויל כשאינו ניכר הפירוד רק על ידי זכויות מגדלת].

מעתה לא סגי במשהו זב אלא רק כד חזינן ליה, ואם כן היאך שייך לומר שיחלק לשני משהוין ויטמא נמי משום מעיין, דהרי איירי בשיעור מצומצם של ראית העין, וממילא אין כאן מעיין.

והרי בעינן שהמעין יבוא לאחר שנטמא, כמבואר זה בסוגיא דאם הוה בטיפה ראשונה אין לטמאו משום מעיין, והכא איירי דהוה בכדי שהעין רואה בצמצום ואם נפחית ממנו כל שהוא לא תהא העין רואה.

ב. נחשוש שיש כאן עוד משהו

אמנם יש לדון דאיכא גבול דכך חשיב נראה לעין, ואם יש משהו נוסף יטמא משום מעיין. אך לכאורה היאך יתכן דהגבול בין דבר הנראה לאינו נראה ישתנה על ידי משהו שבמשהו, אך על כרחך הכי הוה דיש גבול, דאם לא כן לעולם נפחית משהו אחרי משהו וישאר נראה לעין.

ובאמת צריך תלמוד, אם הטהרה דוקא כד נקטינן דהוה על הגבול, ואם יש עוד משהו יהא מעיין, הרי נחשוש דילמא יש כאן משהו עדיף ויהא מעיין.

וכי תימא דהוה ספק, בזה יש לעיין אם דין מסויים רק כד יש כאן מספר מסויים ואם יש יתר אין הדין, ויש אפשרויות ללא ספור שיש יתר, האם חשיבא ספק או אזלינן בתר רובא. אך שפיר יש לומר דהוה ספק.

[אך למה שנכתוב בסימן הבאה, אין צריך לומר דהוה על הגבול, דאף ביתר יתבטל היתר מן הנראה ברוב, לענין טומאת מגע לטמא בגדים].

ג. כמגדיון לשילוח

הנה בחזון איש (יו"ד ס"י ק"כ ס"ק כ"ב) כתב ליישב קושיית התוספות, דאיירי בראיה אחת שהיא מגדיון לשילוח, דמבואר במשנה בזבים (פ"א מ"ה) דהוה ליה כשתי ראיות, והוה ליה משך זמן ואי אפשר להפחית מן הטיפה לטמא בפחות ולחשוב המעיין בנותר, דאז יפחת הזמן.

וצריך עיון דבפשוטו האי שיעורא דמגדיון לשילוח הוא הריוח שבין ב' הראיות בלא הראיה עצמה, ואם כן אכתי ניתן לחלק לב' משהו, דכשם שאין משהו שלא מתחלק לשנים הכי נמי אין זמן שאינו מתחלק לשנים. וצריך תלמוד.

ד. לחלק המשהו האחרון של האות

אך אכתי להחולקים על האבני נזר יש ראייה, דהא אם נחסיר מחלק האות המאוחרת שיש לזה כבר צורת אות, משהו הקטן ביותר, אכתי ישאר לו צורת אות, ואם כן בבר קמצר לעולם קדמה המאוחרת למוקדמת, דהרי לכולם אפשר להחסיר ממנה, ואכתי יש לה צורת אות ואם כן גם להחולקים על האבני נזר יהא ראייה.

אבל זה טעונא, דגם לאות המוקדמת, אם נחסיר הימנה ישאר לה צורת אות, ואם כן אימא דבן קמצר גמר כל האותיות בבת אחת וכפי שנחסיר מכל אחת יהא אותו המצב אצל כולם, דאם תישאר צורת אות תישאר בארבעתן ואם תתבטל תתבטל מארבעתן.

ה. שיעור הזאה

הנה אמרינן בזבחים (צ"ג א') דבעינן לקבלת דם חטאת שיעור הראוי להזאה. [עיינן ברמב"ם פ"ד מהל' מעה"ק ה"ח שנקט שדין זה בכל הקרבנות].

ולכאורה קשה אמאי בעינן שיעור, הא כל שהוא כשר, וכי תימא דבעינן לשיעור ד' קרנות הא נמי לעולם יכולים לחלק המשהו לד'. ואולי נימא דבמצאיאות אי אפשר לחלקו.

אך לפי זה דבעינן שיעור ד' קרנות, יש לדון דאם לקרן אחת לא ראוי להזאה דלא הוה ליה טופח על מנת להטפיה, לא מהני.

ואולי יש לחלק, דטופח על מנת להטפיה לא בעינן דהשתא יש במזרק דם, משא"כ לענין ראוי לחלוקה לד' בזה אזלינן בתר המציאות אם שייך בידי אדם לחלקו. ועיין בזה בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט).

מצורע שהוא זב

הנה נביא בסייעתא דשמיא לדברי התוספות הנ"ל דאין טיפה שאינו מתחלק לשנים, ותחילה נביא את דברי הגמרא שעליהם מוסב דברי התוספות, ובסימן הבאה נביא את דברי התוספות:

א. האם מקום זיבה חשיב מעיין

הנה זב של ראה ראשונה מטמא רק במגע כמו שכבת זרע אבל אינו מטמא במשא, אבל זב של ראה שניה מטמא גם במשא. ובמצורע מעיינו [וגם רוקו ומי רגליו] מטמא גם במשא.

ובגמרא נדה (ל"ד ב') בעי רב יוסף האם מקום זיבה חשיב מעיין, ואם כן אע"פ דראיה ראשונה של זב אינו מטמא במשא, מכל מקום כשהוא גם מצורע טמא במשא, או דילמא לאו מעיין הוא ולא יטמא במשא.

ב. הוכחת הגמרא דאינו מעיין

הנה בגמרא (שם) בעינן למפשטא מדכתוב בקרא דהזוב עצמו טמא בראה שניה, והרי זב עצמו בראה שניה לא בעינן קרא, דהרי לאחרים גורם טומאה [היינו דגורם טומאה להאדם לטמא במשא] כל שכן שהזוב עצמו טמא במשא, אלא על כרחך איירי קרא בזב בראה שניה שהוא גם מצורע, דהזב אינו מטמא המצורע, דכבר טמא מקודם ואין כאן הקל וחומר דלאחרים עושה טומאה, ומדאיצטרך קרא לרבווי מצורע בראה שניה שמע מינה דבראיה ראשונה אינו מטמא במשא, דמקום זיבה לאו מעיין הוא.

ודחינן דלעולם אימא לך דאיירי קרא בזב גרידא, ולא אמרינן האי קל וחומר דלאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן, כדחזינן משעיר המשתלח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו טהור.

ג. לוקמה בבוועל נדה

הנה לכאורה קשה לוקמה בבוועל נדה, דלחד גיסא דהר"ש (כלים פ"א מ"ג) אין לו מעיינות, ומכל מקום כבר טמא מקודם.

וצריך לומר דאדרבה כיון דעל ידי הזיבה יהא לו מעיינות שוב הוי הזיבה גורמת טומאה, וחייל קל וחומר ולא בעינן קרא.

אך זה אינו דמבואר בתוספות (שם ד"ה לאחרים) דגם במצורע הראיה גורם טומאת משכב, [דאילו מצורע גרידא אינו עושה משכב ומושב אלא לטמא אוכלין ומשקין ואם זב הוא מטמא משכבו אדם ובגדים], אלא אמרינן הקל וחומר רק דאם גורם הראיה שמשא שישאו הזב יהיו טמאים, גם הטיפה טמא

[א"ה. נראה כונת רבינו, שאפשר לחלק זמן תחילת הראיה או סוף הראיה לשנים ואכתי יהא אותו ריוח ביו ב' הראיות, כיון דהאי ריוח הוה בלא הראיה עצמה].

הטיפה מתחלק לשני משהוים

א. טיפת הזוב נתערבה בטיפת מים

הנה לכאורה יש לדון ליישב קושיית תוספות, דמכל מקום נפקא מינה באופן דטיפת הזוב נתערבה בטיפה מים כדכוותה, דבשלמא לפי האמת דהזוב טמא, לא בטלה ברוב דהוה רק חד בחד, אך להצד דהיה טמא רק משהו השני מפאת מעינות, הא בציר שיעורא במשהו, ויצטרף המשהו הראשון למים ויתבטל הזוב ברוב.

[ומפאת דאי אפשר לצמצם דמחמת האי משהו שמצטרף עם המים בטל ברוב, הא מכל מקום חשיבא ספק ספיקא, ואם כן יש נפקא מינה בקרא, אך אם נימא דספק ספיקא לחומרא ברשות הרבים טהור, ליכא ליישב כן. וצריך תלמוד].

ב. הנידון רק למשא דאין בו ביטול

אך יש לדחות, דלענין מגע הא הזוב מטמא דמקשינן זב לשכבת זרע, וכל הנידון למשא, ובמשא הא אמרינן בבכורות (כ"ג ב') דלא בטל ברוב.

עניני שבת

ב. מיץ התפוזים בטל ברוב

הנה מיץ משאר הפירות, יש לומר דיהא מותר, אם שאר הפירות אינם עומדים למשקין.

מעתה נימא דהמיץ של התפוזים בטל ברוב. ואין לומר דלא בטל מכיון דהוה דבר שיש לו מתירין, חדא, דנולד בתערובת, וגם הוה מין בשאינו מינו. אבל אם ליכא ששים בשאר המיץ אם כן לא יבטל.

ג. פלוגת רבנן בתראי

אמנם באמת כל הנידון תליא בפלוגת רבנן בתראי בסלט שנמצא בו מיץ וכיוצא בו, וכמו כן לענין אכילת אשכולית ובאכילתו יוצא מיץ, האם יש בהמיץ איסור דמשקין שזבו.

דהנה דעת מנחת יצחק (ח"ד סי' צ"ט) ושאר רבנן בתראי דזה לא דמי למשקין שזבו, כיון שלא היה כונתו למשקין, ולא הפריד את המיץ מהפירות רק יצאו ממילא על ידי חיתוכם. אמנם דעת מנחת שבת (סי' פ') ושאר רבנן בתראי דזה דמי למשקין שזבו.

עוד בעניני שבת

יכול להתנות בנדבה.

ב. מתפלל בפלג המנחה

והנה קיימא לן (סי' רצ"ג סעי' ג'), ועיין במשנה ברורה שם סק"ט) דאפשר להתפלל מעריב של מוצאי שבת מפלג המנחה, והוא באופן שהוא אנוס, כגון שצריך להחשיך על התחום לדבר מצוה. מעתה יש לעיין האם יוכל אז להתנות בנדבה, כגון בנזכר שלא התפלל מנחה של שבת ומתפלל עכשיו תפילת מעריב של חול.

ג. צדדי הספק

צדדי הספק, דלחד גיסא יש לדון דאינו יכול להתנות בנדבה, דהרי כיון דהוה שבת לכל מילי, ואסור בעשיית מלאכה עד צאת הכוכבים, אם כן לא שייך נדבה.

אך לעני"ד יש לומר דיכול להתנות בנדבה, דהרי כיון דהיא תפילת חול לא קפדינן שהיא עדיין שבת.

מיץ תפוזים בסלט

הנה יש לדון מהו הדין בהכין בשבת סלט מתפוזים ומפירות אחרים, ונשפך מיץ של הפירות על הצלחת.

א. משקין שזבו

הנה יש לדון דהמיץ שיצא מהתפוזים אסור מדין משקין שזבו, דהנה איתא בשולחן ערוך (סי' ש"כ סעי' א') דמשקין שזבו מפירות בשבת אסורין. ואיכא בזה חילוק, דבזיתים וענבים אסור המשקין בכל גוונא, אפילו אם הזיתים וענבים לא היו עומדים אלא לאכילה. ובתותים ורמונים תליא דאם התותים ורמונים עומדים לאכילה מותר, ואם עומדים למשקין אסור, ובסתמם נמי אסור. וזה תליא מה היה הכוונה בשעת קטיפתם. ושאר כל הפירות שאין עומדים לסחיטה כגון פרישין ועוזרדין, משקין שזבו מהן שרי [וגם לסוחטן מותר].

והנה בפשוטו דינן דמשקין שזבו מהתפוזים יהיו אסורים מפאת דמסתמא בעת קטיפתם קטפו אותם למשקין.

תפילת נדבה בשבת

הנה יש לדון במתפלל מעריב של מוצאי שבת בפלג המנחה דשבת, האם יכול להתפלל עוד תפילה ולהתנות בנדבה.

א. צריך להתנות בנדבה

הנה קיימא לן (שולחן ערוך סי' ק"ז סעי' א'), ומשני"ב שם סק"ו) דבשבת אינו מתפלל תפילת נדבה כלל, לפי שאין נדרים ונדבות קרבין בשבת.

ונפקא מינה באופן דבעינן להתנות בנדבה, כגון מי ששכח יעלה ויבא במנחה דראש חודש, ונזכר רק בערב, דאיכא פלוגתא אם יכול להשלים במעריב דמוצאי ראש חודש ולהתפלל מעריב פעמיים, דהרי בתפילת ההשלמה אינו יכול להזכיר יעלה ויבא מכיון דבאותה שעה הוה מוצאי ראש חודש. וקיימא לן (שולחן ערוך סי' ק"ח סעי' י"א) שיתפלל פעמיים מעריב ובתפילה התשלומין יתנה בנדבה.

אמנם אם מוצאי ראש חודש חל בשבת, לא יתפלל כלל מכיון שאינו

אפשר לקבל הגליון במייל:
L5703949@gmail.com

זאת למודעי הדברים הנדפסים כאן אינם תמיד בלשונו של רבינו זצ"ל, מפאת שלפעמים דרכו היתה לכתוב בקצרה, ולתועלת המעיינים היה מן הצורך להוסיף תיבות קישור והסבר. הרבה פעמים האריך רבינו בכמה דרכים ואופנים באותו ענין, ולפעמים עשר ידות על הנדפס כאן, ע"כ במקום שהאריך העתקנו רק חלק מהדברים.

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 245
ניסן תש"פ

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

העירוב. אך בזה נראה שכיון שמדובר במניעה זמנית ומסיבה צדדית, לא בטל מהמבנה הגדרת ראוי לדירה, ואפשר להניח בו עירוב.

ד. וילון באמצע חדר מדרגות. שתי משפחות הזקוקות לבידוד לכל בני המשפחה, והעבירו אותם לבנין שיש שתי דירות זה מול זה, במצב ששאר דיירי הבנין אינם עוברים במקום הזה שבין הדלתות, [כעין המציאות המצויה בדירה שחילקה לשתי דירות], ובין המקום הזה שהם עוברים בו לבין המדרגות, תלו מוט עם וילון. שאלתם היא, האם הם יכולים לטלטל בשבת מאחד לשני, בלי לעשות עירוב עם שאר השכנים שבבנין. א. שאר הבנין אינו עובר שם. ב. יש לשאר השכנים בעלות משותפת בחלק הזה, ג. יש וילון ביניהם.

ת. דבר ראשון שתי הדירות צריכות לעשות עירוב בין שתיהן, כפי שתקנו חכמים לכל חצר המשותפת לשנים, ולגבי עירוב עם שאר השכנים בבנין, לא מספיק שהשכנים אינם משתמשים בחלק הזה, אלא צריך לעשות מחיצה ביניהם, או צורת הפתח, או פס ד' טפחים, כמבואר בשו"ע (סי' שס"ג סל"א). ואחרי שעושים אחד מהמחיצות האלו, אפשר שלא לערב עם כולם אפילו

שיש לכל השכנים זכות ממונית בשטח הזה, כדן שותפין שיכולים לחלוק שימוש בחצר לזמן מסוים, וכמבואר בשו"ע ובפוסקים שם.

ולענין השאלה האם הוילון יכול להיחשב מחיצה ביניהם, הנה אם היה רוח בחדר המדרגות, היה הוילון מתנדנד מאוד, והיה פסול למחיצה מדין "מחיצה שאינה עומדת ברוח",

לא שמה מחיצה" (שו"ע סי' שס"ב ס"א). אבל במצב הזה שהיא במקום סגור, אין רוח שתנדנד אותה, א"כ לכאורה הוא עומד בלי להתנדנד. בענין זה נחלקו המשנ"ב והחזו"א. בביאור הלכה (שם ד"ה שאינה) כתב שאינו כשר, כיון שאילו לא היו קירות מסביבו היה מתנדנד. והחזו"א (סי' נ"ב ס"ק י"ד) נטה להכשיר, כי אין רפיון המחיצה פוסלת אותה, אלא תנועתה, ובמצב הזה אינה מתנדנדת. לפ"ז כשרות הוילון הנ"ל תלויה במחלוקת.

ה. צורת הפתח שתלוי בה וילון. השואל הנ"ל הוסיף לשאול האם יכול להשתמש במוט של הוילון לעשיית צורת הפתח, על ידי שיעמיד שני לחיים שיודבקו לקירות, והמוט יהיה המשקוף, או שמא הוילון פוסל את הפתח. א. מושג שהוילון סותם אותו, ב. כיון שיש דבר מחובר על המשקוף, ג. לשיטת החזו"א שהוילון נחשב מחיצה.

ת. אפשר להשתמש בו למשקוף למרות הוילון שעליו. א. דבר המחובר למשקוף אינו מהווה בעיה אלא רק מחמת דין 'פתחי שימאי' [המוזכר בפוסקים בעיקר לגבי לחי, ומצאנו גם בשלשה מקומות לגבי משקוף]. והדין הזה הוא כאשר יש קלקול במשקוף, וברור שהוילון אינו קלקול במשקוף, אלא כדרך פתחים, ואין בזה חשש של פתחי שימאי. ב. פתח שכולו סתום, יש אומרים שאין לו דין צורת הפתח, וצריך שיהיה באיזה חלק מהפתח מעבר ברוחב ד' טפחים וגובה י' טפחים (ענין חזו"א סי' ע' ס"ק י"ט). אבל הוילון אינו פתח סתום, אלא פתח שניתן לעבור דרכו. [השואל טען שכעת נועד בשביל שלא יעברו בו. אבל האמת שעוברים להניח להם דברים, וגם מספיק שבפועל ניתן לעבור בו]. לכן אין חיסרון לשמש לצורת הפתח. ג. וגם לשיטת החזו"א שהוילון כשר להיות מחיצה, בכל זאת יש לצדד שאינו פוסל את צורת הפתח, והרי הוא כמו דלת המצויה, שהיא כשרה למחיצה ובכל זאת אינה פוסלת את ההיתר של צוה"פ [כגון לחיוב מזהה כשהיא סגורה, ולהיתר מחיצה כשפתוחה רק ג' טפחים]. מפני שהדלת משלימה את צורת הפתח ולא סותרת לה.

ו. הנחת סידור על הספסל והגדר. בעקבות המצב שעושים מנינים בחצרות, נשאלו הרבה שאלות הנוגעות לטלטול בשבת, בהנחה על כל מיני מקומות. האם זה הוצאה מרשות לרשות, כאשר לא מסתמכים על העירוב השכונתי, מחמת כמה סיבות, ואחת מהן שחוששים לשיטת הרמב"ם והשו"ע שיש לרחובות שלנו דין רשות הרבים אף כשאין ששים ריבוא. א. מהשאלות הנפוצות, האם אפשר להוריד לפני שבת סידור וחומש, ולהניחו על הספסל שברחוב, כדי שבשבת נתפלל בו בתוך ד' אמות של המקום שהונח.

בירור נושאים הלכתיים שנשאלו בימים אלו

בעידן הגבלות מגיפת הקורונה

בעקבות המצב שאנו שרויים בו בעת הזו, שמשותלות מגיפת הקורונה, ומצפים לרחמי שמים שנצא מאפילה לאור גדול, ומי כעמך ישראל שמחפשים בכל מצב לקיים את כל המצוות וההלכות כמצוותם, ושואלים ומבררים את ההלכה בכל עת. מתוך כך הגיעו אלינו ל"מוקד העירוב" שאלות רבות במגוון נושאים, ליקטנו מתוכם מספר שאלות מענינות, עם ביאור מפורט של הנושא ומקורותיו, שיתנו לכם לימוד מעשי בהלכה, וגם אפשרות לדון ולפלפל בהם.

א. עירוב שמונה בדירה מבודדת. אחד מהשכנים מניח בקביעות עירוב חצרות לכל הבנין, וכעת הוא נמצא בבידוד, וכולם נזהרים שלא לקחת ממנו שום דבר, וכל שכן מאכל, האם זה פוסל את העירוב. ומה הדין כאשר הוא התגלה כחולה בקורונה, שעל פי מצוות 'ונשמרתם' צריך לא לקחת ממנו את המאכל (שאלה ששאלו מכמה מקומות)?

ת. יש לדון בזה מצד שני דינים, ונראה שהעירוב כשר. א. כיון שהמאכל אינו ראוי לאחרים, כמ"ש בנודר שלא יאכל ממנו (סי' שפ"ו ס"ח). לגבי זה התשובה שהעירוב נפסל רק כאשר האוכל אינו ראוי למאכל כלל, אבל מערבים לנזיר בין ולישראל בתרומה, אפילו כאשר כל השכנים ישראלים ואינם יכולים לאכול ממנו, כי הוא מאכל הראוי לאחרים. וא"כ גם כשבעל הדירה חולה, עדיין המאכל ראוי לחולי קורונה, בין לו ובין לאחרים, ונחשב מאכל שכשר לערב בו.

ב. משום שמקפידים לא לקחת ממנו, ומבואר בשו"ע (סי' שפ"ו ס"ה) שצריך שלא יקפיד שום אחד על עירובו אם יאכלנו חבירו. אבל זה רק כאשר מקפיד לא לתת, שחסר בשותפות העריבה, משא"כ כשמסכימים לתת למי שירצה, אלא שאף אחד לא רוצה לקחת, בזה אין חיסרון כלל.

ג. עירוב שמונה בבית כנסת נעול. עירוב חצרות שמונה בבית הכנסת, והמשטרה סגרה את בית הכנסת על מנעול ואוסרת להיכנס אליו, והטילה אזהרה עם קנס גבוה לגבאי ולמי שיפר ויכנס, האם צריך להוציא משם את העירוב ולהניחו בבית אחר, כי אי אפשר לגשת אל העירוב (משכונת רמות בירושלים)?

ת. דין זה שצריך שיהיה אפשר להגיע אל העירוב לאכול, מבואר בשו"ע (סי' שצ"ד ס"ב ג'), ולכן אם נפל עליו גל אבנים או נתנו במגדל ואבד המפתח בטל העירוב. אך לגבי זה מספיק שאפשר לאדם מסוים להוציאו, ובמקרה הנ"ל יכול הגבאי להיכנס ולהוציאו, וזה לא נאסר מצד הרשויות, וגם מה שנאסר בזמננו אינו מוגדר כמצב שאי אפשר להיכנס, כי יש הרבה העלמת עין כידוע, ואינו דומה לדברים דומים שהזכירו הפוסקים במצב שהמשטרה אסרה והנתפש היה נידון וכו'.

ג. האם צריך שהעירוב יהיה במקום הראוי לדור בתוכו. במקרה שהמשטרה סגרה את בית הכנסת, הרי נעשה מקום שאינו ראוי לדירה, דהיינו לאכילה, וא"כ יש בזה בעיה אחרת שאינו מונח בבית דירה, וצריך להעבירו לבית אחר (מישוב מיצד)?

ת. דין זה שהעירוב יהיה מונח בבית דירה במקום שמותר לאכול בו, מבואר בשו"ע (סי' שפ"ו ס"ג) שצריך להיות בית דירה, [אך אין צריך מקום שאוכלים בו בפועל], ובמשנ"ב (ס"ק כ"ט) כתב שבית הכנסת שאסור לאכול בו כי אם ללומדים, נחשב מקום שאינו ראוי לדירה מפני קדושתו, ובכל זאת כתב הרמ"א שם שהמנהג להניח בבית הכנסת, וכתב המשנ"ב שיש לקיים את המנהג מטעם אחר, כי הוא חל עובר "שיתוף מבואות" שאותו אפשר להניח גם מחוץ לדירה, והרמ"א לשיטתו (בסי' שפ"ז) שמתוך שחל עליו דין "שיתוף מבואות" עולה גם לדין "עירוב חצרות", למרות שאינו מונח בבית ולדעת השו"ע שם אינו מועיל, וצריך להניח את העירוב בבית, ולא בבית כנסת. אמנם יש לדון במקומות שעושים תנאי ומתירים לאכול בבית הכנסת, שמא זה יועיל גם לשו"ע. וצ"ע בהיתר של התנאי, ואכמ"ל.

ולפ"ז אם מדובר במקום שסומכים על הרמ"א ומניחים בבית הכנסת מדין שהיא כחצר, ולא מדין שהיא בית, א"כ לא איכפת לנו שלא יכולים לאכול בו. אבל אם סוברים שבית הכנסת שבזמננו שעשו בו תנאי נחשב ראוי לאכול בו, יש לדון שכעת שאין אפשרות לאכול בו, אין להניח בו את

העירוב. אבל לעניינינו בדרך כלל לא תהיה בעיה כזו, כי ברוב פעמים העץ נמצא בחורשה או בשדה שהיא כרמלית. וגם העץ צר שאין ברחוב הגזע והענף ד' טפחים ואינו רשות היחיד. ובכל זאת לקיים דברי הגמ' ומחשש שמא יארע מצב האסור, אמרנו לו שיקשור את המאכל לענף, ולא ינחנו על גביו, כדי שלא יוכל להיות מצב האסור. וכשהמאכל תלוי באויר ברור שהוא לא ברה"י.

[יש לציין שטבילה זו בעייתית מצד טלטול, והטובל צריך להמתין בתוך ד' אמות עד שיתגבגבו המים, כי אסור לטלטלם יותר מד' אמות כמבואר בשו"ע (ס' שכ"ו ס"ז ומשנ"ב ס"ק כ"ב). וקשה לזהר בזה שלא יזוז ד' אמות מהמקום שהמים עמוקים מספיק כדי לטבול].

יא. להזדרז לשכור עכשיו מהמשטרה. בענין השכירות מהמשטרה והממשלה בזמנינו, ידוע שפוסקי זמנינו עוררו שהשכירות אינה מועילה, כי אין להם זכות להיכנס ולהשתמש בבתי התושבים באופן המועיל לפי דברי המשנ"ב והפוסקים (ס' שצ"א ס"ב). אבל בעת הזו של מגיפת הקורונה, רבים שואלים אולי זו שעת הכושר לשכור מהמשטרה, כיון שפועל צו החירום והגדילו את זכויות השוטרים להיכנס לבתים ללא צו שופט, ואם נזדרז כעת ונשכור לעשרים שנה או חמישים שנה, הפתרון יועיל גם לאחר שתעבור ההמגפה, כמבואר במשנ"ב (ס' שפ"ב ס"ק מ"ח) כששכר מהגזבר לזמן קצוב והסתלק מתפקידו.

ת. גם במצב הזה עדיין קיימות שתי בעיות הלכתיות בסמכות של המשטרה, שמחמת זה לא מועיל לשכור מהם אפילו עבור תקופה זו. א. יש להם היתר להיכנס לכל בית שיש בו חשש להפרת צו בריאות העם, אבל לא לבית שאין בו חשש, וזה המצב ברוב הבתים של החילוניים והגויים, שאי אפשר למצוא תירוץ משפטי להיכנס אליהם. וגם אם בפועל יבוא שוטר ויכנס בטענה שאינה מוצדקת ולא ימנעו ממנו, זה לא בתוקף הצו שניתן. ובפרט שהאמת ששוטר שיכנס ללא סיבה מוצדקת יתבעו אותו על הפרת דמוקרטיה, גם אם באותו רגע לא ימנעו ממנו, אח"כ יתבעו אותו. וכיון שאינם יכולים ליצור מצב של חשש הפרת צו ברוב בתי העם, אין השכירות מועילה, כמו שכירות משר שאינו יכול לפתוח מלחמה, [וכאן זה עוד יותר גרוע, כי גם לשופטים אין עילה להתיר כניסה לבתים שאין בהם חשש].

ב. גם כשיכולים להיכנס, אינם יכולים להשתמש כלל, ואינו דומה לשר העיר שיש לו זכות להושיב חיילים בבית העם. מחמת שתי סיבות אלו, אין שום פתרון בשכירות מהמשטרה גם בתקופה זו.

יב. עירוב במלון לחולי קורונה. בבית המלון הכשר לחולי קורונה, נמצאות משפחות רבות הי"ו, כל משפחה בחדר שלה, ואוכלים כולם יחד בחדר האוכל. נשאלה השאלה האם צריך לעשות שם עירוב חצרות, ולעשות שכירות רשות.

ת. לאחר שביררנו את המצב, שהחולים במצב קל אוכלים יחד, אבל החולים שמצבם קצת יותר חלש שוכבים במיטתם ואוכלים בחדרם, א"כ יש בבנין זה כמה דירות שאוכלים בהם, וצריך לעשות עירוב חצרות, לזכות פת ולהניח באחד מהחדרים. ואין לומר שהכל בית אחד, כי כל אחד משתמש בדירתו, והפרוזדורים משמשים לשימוש ציבורי כחצר וכמבוי.

ולגבי שכירות רשות, דבר ראשון צריך לדעת אם אין חילונים במתחם, הרי שאין צורך לדון בזה. ובעיקרון המקום הזה מיועד לאנשים שמחפשים כשרות טובה ומיועד לציבור שומרי שבת, אלא שלדברי השואל השווה במקום, מספרים הנמצאים שם שיש גם חולים שהגיעו מבתי חולים לא לפי הקריטריונים הרגילים ואכמ"ל, ולדבריו יתכן חשש כזה. וכדי להתיר דירות של חילונים, צריך לשכור מהמנהל של המלון או מאדם שבסמכותו להשתמש להכניס חפצים לדירות. אלא שבעקבות המצב אין אף עובד שנכנס למקום, לא תחזוקה ולא נקיון, אלא כל אחד דואג לחדרו ויש גדר מסוימת שדרכה משליכים דברים אל המתגוררים, וא"כ יש לעיין האם במצב הזה יש באפשרותו של מנהל או עובד כלשהו להשכיר את הדירות של המומרים, כיון שכעת המקום מושכר לממשלה באופן שהוא מנוע מלהיכנס. וי"ל, ועיין.

עוד כהנה וכהנה שאלות בנושאים שונים, שהגיעו אלינו מהארץ ומחו"ל, מהעם היהודי הנפלא, שמוצא בכל מצב דרכים לקיים את דיני התורה, ולעשות כל דבר על פי ההלכה. ובכל נושא מתחדשים דינים למציאותיות השונות. יהי רצון שבזכות זו ניגאל מהמגיפה, וניצל מכל רע, יתן ה' שנתחזק בעבודתו, בלימוד התורה, תפילה כהלכתה, ושמירת קדושת בתי כנסיות, מתוך קירבת אלוקים בשמחה של מצוה, ורווח והצלה יעמוד ליהודים, ונהיה כולנו בריאים.

בימים אלו שמשנתים סדרי עולם, באופן שאין אדם יודע מה ילד יום, רבים דואגים לשלום העירובים והבדוקים, ושואלים האם יש שינוי כל שהוא בכשרות ובבדיקות. אנו מציינים שהאחראים מתמסרים ועוזבים את ביתם למען הכלל, אך אין לנו מידע על כל המקומות האם הצליחו להתמודד עם המצב.

נאחל בזאת לכל העוסקים עם הציבור, שיזכו לשמירה מיוחדת, שלא יבוא המשחית אל בתיהם, ולא יחלו ולא יהיו אפילו בחשש של הידבקות, ושכרם כפול מן השמים.

ת. מותר לטלטל בתוך אותם ד' אמות אפילו ברשות הרבים דאורייתא (שו"ע ס' שמ"ט ס"ה), אבל להרים מהספסל זה יכול להיות אסור מדרבנן. כיון שהמושב שבספסל גבוה מהקרקע יותר מג' טפחים, ורחב ד' על ד' טפחים, לכן דינו ככרמלית (שו"ע ס' שמ"ה ס"ז), ואילו הרחוב הוא בחשש רשות הרבים [לשיטת השו"ע הנ"ל], ואסור להעביר מרה"ר לכרמלית אפילו בתוך ד' אמות.

ואם יחזיק את הסידור באויר שמעל הספסל, יתכן שדומה למש"כ השו"ע (בסי' ש"ג) שעומד ברשות אחת ומטלטל חפצים שברשות אחרת בלי להביאם אליו, [ואמנם מבואר שם שאם משתמש בהם חישנין שמא יביאם אליו, אבל בכרמלית לא גזרו כמ"ש שם, וצ"ע].

אבל אם מדובר בכסא או כלי המיטלטל, אין הכלי חולק רשות לעצמו, ומותר להרים את הסידור המונח עליו, כי גם על הכיסא יש דין רשות הרבים למניח עליו (משנ"ב ס' שמ"ה ס"ק ט"ז).

ז. קרש שיוצא לאויר רה"ר. בקריאת התורה שהבעל קורא עומד בחצר, האם ניתן להניח קרש גדול על גדר מאבן שבין החצר לרשות הרבים, ויניחו עליו את ספר התורה לקרות בו.

ת. חשוב לציין דבר ראשון, לנהוג בקדושה הראויה לספר תורה, וק"ו שיהיה שולחן יציב שח"ו לא יפול, ואין צורך להאריך בזה. ולגבי השאלה האם ההנחה על מקום כזה מותרת, כאשר החצר עם עירוב, והרחוב בחשש רשות הרבים, או כרמלית. הנה להניח על הכותל עצמו, יש דין רשות היחיד, כמבואר בשו"ע (ס' שמ"ה ס"ג), שהכותל עצמו נחשב לרשות היחיד, משום מינו שעושה את החצר רה"י, הוא עצמו נעשה רה"י. אבל כאן הקרש בולט לאויר הרחוב. ונראה שאם הקרש יהיה גבוה למעלה מ"י מקרקע הרחוב, הרי אין רה"ר וכרמלית למעלה מ"י, וא"כ הוא נעשה חורי רשות היחיד, ומותר להניח מתוך החצר על גבי כל הקרש המונח, אף בחלק שבאויר שמעל הרחוב.

ח. טלטול מבית כנסת לחצר ללא דיוורים. האם מותר להוציא סידורים מבית הכנסת לחצר של בית הספר הסמוך, כאשר שניהם מוקפים בגדרות, האם לא צריך לעשות עירוב חצרות עם מנהל בית הספר. ומה הדין כאשר הוא אחד ממתפללי בית הכנסת.

ת. אין צורך בעירוב חצרות, גם כאשר המנהל ממתפללי בית הכנסת. משום שאין בבית הספר מקום אכילה, ורק מקום אכילה מחייב בעירוב. וכן בבית הכנסת אין מקום אכילה.

ויש להוסיף שגם כאשר יש באותה חצר בתים נוספים עם דירות, וחייבים לערב ביניהם, ולא עשו עירוב, בכל זאת יהיה מותר להעביר מבית הכנסת לחצר של בית הספר. כי מקומות אלו מוגדרים 'חצר' ולא 'בית'. ומותר לטלטל מחצר לחצר, דברים וחפצים שלא היו בתוך בית [מקום שאוכלים בו], כמבואר בשו"ע (ס' שע"ב ס"א), וע"ש בפרטי הדינים.

ט. איסור קרפף בטלטול בחצר בית הספר. ממתפללים שמפוזרים בחצר הגדולה של בית הספר, לכאורה יש איסור של קרפף יותר מבית סאתיים שאינו מוקף לדירה, ואסור לטלטל בתוכה יותר מד' אמות, למרות שהיא מוקפת כולה בגדר גבוהה. (שאלה שהגיעה מכמה מקומות).

ת. אין איסור לטלטל בחצר זו. א. אין בה יותר מבית סאתיים. שיעור זה אינו מצוי בבתי ספר שלנו, ששיעורו לרח"נ 34 מטר על 34 מטר, והוא יותר משטח דונם בחצר הפתוחה ללא שטח הבנין, [כי כל מקום שמחולק במחיצות אינו מצטרף]. ב. חצר של ב"ס נחשבת מוקפת לדירה, מפני שהיא מיועדת לשימוש תדיר של הילדים של התושבים שגרים בסמוך. [ולפי טעם זה יתכן שצריך שיהיה עירוב שיחבר ועשה אותה פתוחה לבית]. וגם מפני שב"ס בעצמו הוא מקום שהתלמידים אוכלים בו בקביעות בימי חול, והוא מצד עצמו יכול להיחשב מקום דיור לענין קרפף, ואכמ"ל.

י. עירוב תחומין לטבול במעיין. בעקבות סגירת המוקואות, שאל אדם שהולך בשבת לטבול במעיין שעובר מחוץ לשוב, במרחק קילומטר וחצי, האם זה בתוך התחום, והתשובה היא כמובן שזה יותר מהתחום [התחום הוא כ 960 מטר לשיעור רח"נ]. וצריך להניח עירוב תחומין באמצע הדרך. ואף שאין מעבין אלא לצורך מצוה, זה גם נכלל בגדר מצוה. לאחר שקיבל את ההנחיות לעשיית העירוב, שאל האם יכול להחביא את המאכל של העירוב על העץ, או להחביא אותו בין השיחים. מה עדיף?

ת. בהנחת העירוב על העץ יש בעיה שאין משתמשים באילן בשבת, וא"כ אסור לו לקחת את העירוב המונח שם, ובכל זאת כיון שלא גזרו על שבות בבין השמשות לצורך מצוה, והעירוב תחומין נעשה לצורך מצוה, יכול להניח את העירוב במקום שאיסור לקחתו יהיה רק דרבנן, כי זה נחשב שיכול לקחתו (שו"ע ס' ת"ט ס"ב), ולפ"ז כתב המשנ"ב שם (סק"י) שיכול להניחו באילן אם הוא למטה מ"י טפחים. ואעפ"כ כתב השו"ע (ס"ג) שאם הניחו על שיחים בגובה ג' טפחים אינו מועיל, כיון שהם רכים ונוחים להיחתך ויתחייב חטאת לכן גזרו רבנן גם לצורך מצוה. ולפ"ז יכול להחביא על העץ, אך לא להניחו בשיחים. [אמנם תלוי מה גודל השיחים, אך קשה לפרט ולסמוך שיהיה עירני לפרטי ההלכה בענין זה].

ומה שכתב המשנ"ב דוקא בעץ למטה מ"י טפחים. היינו משום שמבואר בגמ' (עירובין דף לג.) שלמעלה מ"י נעשה רשות היחיד, וכאשר למטה הוא רשות הרבים, יש איסור דאורייתא להורידו מהעץ לקרקע, ואז לא יחול

עירובים בחצרות בעקבות הגבלות הקורונה

בצל ההגבלות מפני הקורונה, שגם קיום התפילות יהיו רק במקום פתוח ב"מניני החצרות". שהתחלנו בהם בתחילת חודש ניסן עם הרגשה נוראה ועצובה, וכעת בסוף חודש ניסן אנו ניגשים אליהם בשמחה ובהודאה, לאחר שהיינו במצב יותר גרוע שנאלצנו להתפלל ב"מניני המרפסות". כעת שהותר לנו להתפלל במתכונת "מניני החצרות", יוצאים שוב אלפי בני ישראל לחצרות בתי הכנסת ולחצרות הבתים, לערוך תפילות.

רבים מהציבור שתמיד אינם מטלטלים שום דבר מחוץ לבית, נאלצים כעת להוציא חומש וסידור לחצר, ולטלטל את ספר התורה, ושואלים ומבררים באלו אופנים מותר לטלטל בחצר, והאם אפשר לעשות עירוב קטן לחצר, כדי שיהיה מותר לטלטל בחצר לכתחילה, בלי להסתמך על העירוב השכונתי שרגילים להחמיר בו, ובפרט במקומות שיש רק עירוב עירוני כללי, שיש בו הרבה דברים דחוקים ביותר, שיש להימנע מלטלטל בו.

דבר ראשון, עבור מה צריך עירוב?

עירוב נדרש כדי לקחת כל חפץ שהוא בידיים או בכיסים,

שיהיה מותר לקחת סידור מהבית לחצר,

להביא ספר תורה מבית הכנסת לחצר, להוליך אותו לבימה המאולתרת במרכז החצר,

ואפילו להעביר בחצר עצמה ארבע אמות, סידור חומש, או כסא לשבת בריחוק מאנשים אחרים!

כמה זה ארבע אמות? בסה"כ 2 מטר! (לשיעור רח"נ קצת פחות)

שיעור ההרחקה שנקבע על ידי משרד הבריאות, תואם לשיעור המקום שנתנה התורה להגדרת הטלטול מחוץ למקום שהאדם עומד בו. ולכן כעת כל התרחקות מאדם אחר, דורשת עירוב.

במקום שהעירוב הכללי לא ברמה מספיק טובה, או למי שרגיל שלא לסמוך על העירוב שבשכונה מסיבות טובות שאין כאן המקום להאריך. יש לעשות עירוב נפרד לחצר.

איך עושים את העירוב בצורה הכי פשוטה,

שתהיה ברורה גם למי שלא למד הלכות עירובין?

3 כללים בסיסיים -

1. היקף מחיצות מסביב לחצר, כלומר שיהיו גדרות מכל ארבעת הצדדים, שיוצרים היקף מושלם מסביב

לחצר, או לחלק מהחצר שבה משתמשים. וכן אפשר להקיף שתי חצרות יחד.

גובה הגדר – י' טפחים = 98 ס"מ לשיעור חז"א, 80 ס"מ לשיעור רח"נ, וי"א 75.5 ס"מ. וכן צריך שלא יהיה מתחתיה חלל בגובה ג' טפחים (מחיצה תלויה).

מאחר ונחלקו הפוסקים כמה הוא שיעור טפח, לכן יש ללכת לחומרא ולהתיר את המחיצה רק אם היא מתחילה בתוך 22 ס"מ מהרצפה, ומגיעה עד גובה 98 ס"מ לפחות.

לא משנה מאיזה חומר, קיר, ברזל, עץ, או כל דבר. בתנאי שיעמוד יציב ולא יתנדנד ברוח.

במקום שהגדר מסביב לחצר אינה שלימה, ניתן להשתמש בקירות הבנין וכן להיעזר בקרשים מהסוכה להשלים ולסגור מהבנין עד גדרות החצר הקימות. וכן לעשות צורת הפתח כדלהלן.

לגבי גדר חי, כגון עצים ושיחים גבוהים ששתלו מסביב לחצר. צריך שהשיח יהיה צפוף, שלא יהיה רווח ג' טפחים, שלא יתנדנד ברוח, ושלא יהיה מתחתיו בין הגזעים חלל ג' טפחים (מצוי שהחלק התחתון דליל).

לא ניתן להשתמש בבד, ברזנט, וכדומה, שגם לאחר קשירה עדיין מתנדנד. המלצה לאילתורים: להשתמש בקרטונים כפולים.

אם יש קטע בגדר נמוך מ' טפחים, נחשב לכלום, וזה כמקום פרוץ.

כללים נוספים:

"עומד מרובה על הפרוץ" – מועיל להתיר רק פתחים קטנים, עד י' אמות שהם כ 4.80 לשיעור רח"נ. [ויש מחמירים עד 4.55], בתנאי שיש באותו צד בפני עצמו רוב סגור. ורק כשהגדר השלימה [העומד המרובה]

עומדת בקו ישר עם הפתח [הפירצה], ופוגש בהמשך של הגדרות. ולא כשחסר בפינה או בגדר מסתובבת, שזו "פירצה בקרן זווית", ואפילו אם חסר בפינה רק ג' טפחים, יאסר כל העירוב!

יש אומרים שגנון להקפיד שכל הגדר תהיה שלימה, ולא להתיר בעומד מרובה בלי לשאול ת"ח שמתעסק ובקי בענין זה, עקב המורכבות של פרטי הדינים. [בקיעת רבים, עומד מחוץ לרשות, סילוק, צואר בקבוק, ועוד].

"פי תקרה יורד וסותם" – אינו מועיל בהרבה מקרים, בפרט בבנין על עמודים שפתוח מג' רוחות. וצריך בקיאות גדולה בדינים אלו, ואין כאן המקום להאריך. לכן לא מומלץ להשתמש בו ללא ראיית מומחה.

צורת הפתח מהי?

צורת הפתח משמשת תחליף לגדר, כגון בפתחים, או בגדר שנשברה, נמוכה, חסרה, שטח פתוח. בכל אלו הפתרון ליצור מחיצה דינית, על ידי שהמקום יהיה כפתח.

התנאים לעשיית צורת הפתח – שני עמודים, וחוט שימש משקוף קשור מעל העמודים.

חוט שקשור מסביב לעמוד, מהצד, פסול!

ניתן לקשור חוט לבנין ולהעמיד תחת החוט "לחי", שישמש במקום עמוד העומד תחת החוט. החוט צריך להיות מתוח, א. שלא יתנדנד ברוח, ב. שלא ישקע כלפי מטה. גובה העמוד, י' טפחים. ויתחיל בתוך ג' טפחים לקרקע. [הגובה בסנטימטרים, כנ"ל בגדר]. העמוד צריך לעמוד ישר, באופן שיהיה מתחת החוט קו ישר של עמוד עד לקרקע. ולכן חשוב שיהיה רחב לפחות כ 10 ס"מ, עדיף יותר. העמודים צריכים להיות סמוכים תוך ג' טפחים לגדרות, כדי שלא תהיה "פירצה". לחי – משמש תחליף לעמוד, וחייב להיות מכון מתחת החוט! אם הלחי אינו מתחת החוט ממש, פסול! גבהו י' טפחים, ועושים אותו רחב (בדרך כלל 20-30 ס"מ) כדי שיהיה ברווח ודאי מתחת החוט, [וגם יציל מעט על מקרה שהחוט יתרפף ויתנדנד מעט או ישקע].

2. **פת לעשיית "עירוב חצרות"**, כל עירוב צריך שיהיה "פת משותפת" בתוך השטח שלו, ולכן כשבאים לעשות עירוב לבנין, צריך שמישהו בבנין יעשה עירוב עם פת.

4 כללים להנחת הפת.

א. לקחת פת בשיעור נפח 800 סמ"ק, כגון, חלה אחת, 3-4 לחמניות, או 400 גרם מצות.
ב. בעל הפת יתן לאדם אחר שיגביה ויזכה בה לכל מי שיימצא בעירוב בשבת / בשבתות ובימים טובים. [עדיף לזכות לכל בני העיר, לכל מי שיכול להצטרף לעירוב זה / ולמי שיצטרף בעתיד].
ג. להניח בבית בחדר שיש בו ד' על ד' אמות לפחות, 2.32 מטר לשיעור חזו"א. לשים לב שלא להניח בחדר צר וארוך, כגון מטבח צר.
ד. לומר נוסח לעשיית עירוב. הנוסח המקוצר הוא: "הרי זה לעירוב חצרות, ואם צריך יהא גם לשיתוף מבואות". הנוסח הארוך, מופיע במשנ"ב (סי' שס"ו ס"ק פ"ג).
לא מברכים על עירוב זה, כי עושים אותו רק לחומרא, ומכוונים שאם העירוב הכללי טוב, אנו מצטרפים איתו ולא נחלקים לערב לבד.

3. **שכירות רשות מגוי או יהודי מחלל שבת**, שגר בבנין או בתוך החצר שהקפנו במחיצות. הטעם הוא, משום שחז"ל תקנו שאם יש גוי או מומר [מחלל שבת בפרהסיא], שגר בשטח העירוב, הוא פוסל את העירוב של הפת. הפתרון הוא, לשכור את הרשות שלו [המקום שלו].

שכירות מהגוי: יאמר לגוי, "אני שוכר ממך, את רשותך [מקומך], למשך עשרים שנה, עבור כל המשתתפים בעירוב בתקופה הנ"ל". ויתן פרוטה לגוי לקנין. שים לב, הקנין בכסף דוקא. **שכירות משכירו ולקיסו:** פירשו, ניתן לשכור גם מאדם אחר שיש לו רשות להניח חפץ בבית הגוי. וכך עושים במקומות שחוששים שהגוי לא יסכים, מבקשים ממנו שישמור חפץ מסוים בביתו, אפילו בלי שידע שיש קשר לעירוב. ואחרי שהגוי מניח את החפץ בביתו הולך המפקיד ומשכיר לאדם אחר את דירת הגוי. נוסח השכירות מהמפקיד, כנ"ל, ויתן למפקיד פרוטה לקנין, אפילו ללא ידיעת הגוי. **פתרונות שחשוב לדעת:** במקום שהחצר מגודרת, אך יש גוי או חילוני שלא יכולים לשכור ממנו, לא ניתן להוציא מהדירה לחצר המשותפת, אבל מה שנמצא בחצר או בחדר מדרגות מכניסת השבת, מותר להעבירו יותר מד' אמות, בכל השטח המוקף במחיצות.

במקומות שמתפללים בחצר בית כנסת ובחצר אחד מהתושבים, ואין עירוב טוב עד הבתים של כל המתפללים. יש לקחת את הסידור והחומש לפני שבת ולהניחו במקום שיתפללו, ולהחזיר רק בצאת השבת. ובשעת התפילה, אם החצר היא מוקפת בגדרות כשרות, יכול להעביר בכל החצר. ואם החצר אינה מוקפת מספיק, ישתמש בסידור רק באותו מקום שהיה מונח [בתוך הד' אמות, פחות מ 2 מטר]. לגבי הטלית, יש להתעטף בה בבית, וללכת ברחוב עם הטלית על הגוף כדרך לבישתה, וכן בדרך חזור עד שיכנס לבית, ובבית יוריד אותה. בצורה זו מותר ללכת גם במקום שאין עירוב. **עוד הערה חשובה:** העירוב בחצר מונע את צירוף האנשים שמחוץ למחיצות למנין, לכן יש להקפיד שיהיו עשרה אנשים בתוך השטח שהוקף במחיצות, ואז גם אלו שבחוץ שרואים אותם מצטרפים עם המנין, [וע' משנ"ב ס' נ"ה ס"ק נ"ב]. לאחר השבת כדאי לפסול משהו קל, [להוריד חוט או לחי אחד], כדי שיהיה צירוף גמור עם העומדים בחוץ.

מאמר זה כולל את הדברים הבסיסיים, ואינו כולל את כל פרטי ההלכות המורכבות לשאלות בענייני עירובים, ניתן לפנות ל"מוקד העירוב בארץ הקודש" - 05484-833-20

חדש! עקב המצב - ניתן לשלוח תמונות של שאלות למייל - A83320@GMAIL.COM

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 1 | אייר תש"פ | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות"

מזן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

מזן שר התורה רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי שליט"א

יו"ל ע"י מערכת קובץ גליונות. נשמח לקבל מדי שבוע תמונות למדור חדש זה. נא להזהר מזכויות יוצרים וחשש גזל.
תמונות יש להעביר למוייל המערכת : k.gilyonot@gmail.com

מורן הגאון רבי דב לנדו שליט"א
בלומוד בחג הפסח ביחידות בביתו

נשיא מועצת חכמי התורה
הגאון רבי שלום כהן
בשריפת המין בביתו

מורן הגרב"ד פוברסקי שליט"א במסורת שיעור בביתו

הגאון רבי שרגא שטיינמן
שליט"א ראש ישיבות
אורחות תורה, מבין
בעצמו את 'הדרוסת'
המצוה לליל הסדר,
לפי המסורת המדויקת
שקיבל מאביו מורן
הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל,
לפי מנהג בית בריסק,
שנהג להכין בעצמו את
ההדרוסת בערב פסח אחר
הצות.

מורן הגאון רבי דב לנדו שליט"א
בקבלת המצות

הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א בלומוד בביתו

הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין באפיק מצות

יו"ל ע"י מערכת קובץ גליונות. נשמח לקבל מדי שבוע תמונות למדור חדש זה. נא להזהר מזכויות יוצרים וחשש גזל.
תמונות יש להעביר למייל המערכת : k.gilyonot@gmail.com